

HARKKA

Kehittyneitä toimintatapoja terveysalan harjoitteluun ja ohjaukseen

Tiina Tervaskanto-Mäentausta ja Tuula-Maria Rintala (toim.)

Elinkeino-, liikenne- ja
ympäristökeskus

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Euroopan unioni
Euroopan sosiaalirahasto

Opas on tuotettu HARKKA - Harjoittelusta työelämään muuttuvissa terveysalan toimintaympäristöissä -hankkeessa (2018-2022).

Tekijät:

Oulun ammattikorkeakoulu: Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Outi Lastumäki, Pirkko Suua ja Satu Pinola

Oulun yliopisto: Jonna Juntunen, Outi Kähkönen, Heli-Maria Kuivila ja Essi Varkki

Kajaanin ammattikorkeakoulu: Tiina Poranen ja Sirpa Parviainen

LAB-ammattikorkeakoulu: Päivi Ivanoff-Lahtela ja Pirjo Knuutila

Lapin ammattikorkeakoulu: Sari Melamies ja Heidi Jaakola

Lapin yliopisto: Hanna Vuojärvi ja Ella Airola

Savonia-ammattikorkeakoulu: Merja Jokelainen ja Maija Suhonen

Tampereen ammattikorkeakoulu: Heimo Outinen, Lasse Tervjärvi, Tuula-Maria Rintala ja Anna-Mari Rautiola

Oamk Journal xx/2021 – Oulun ammattikorkeakoulun julkaisuja

Julkaisija: Oulun ammattikorkeakoulu

oamk.fi/oamkjournal

Oulu 2021

ISBN 978-951-597-218-7 (nid. tämä sulkeissa oleva otetaan pois)

ISBN 978-951-597-219-4 (PDF tämä sulkeissa oleva otetaan pois)

Pysyvä osoite: www.urn.fi/URN:ISBN:

Oikeudet: CC-BY-SA 4.0

Ulkoasu: Design Inspis Oy

Kansikuva ja sivujen 6, 18, 20, 32, 38, 52, 60, 65, 69 ja 80 kuvat: Jenina Bomström / Design Inspis Oy

Alkusanat

HARKKA kehittämistiimin muodostavat kuuden ammattikorkeakoulun ja kahden yliopiston koulutuksen monialaiset asiantuntijat. Tavoitteena ovat tulevaisuuden vahvat terveysalan osaajat, joiden yhteisenä päämääränä on ihmisten laadukas ja turvallinen hoito.

Osaamisen ja osuvien harjoittelumahdollisuuksien ja -paikkojen varmistaminen on yhteinen haaste koulutukselle ja palvelujärjestelmälle. Harjoittelukäytänteitä ja harjoitteluympäristöjä kehittämällä luomme uusia toimintamalleja varmistamaan tulevaisuuden terveysalan osaajien laadukasta oppimista ja työssä vaadittavia taitoja nyt ja tulevaisuudessa.

Työssäkäynnin opinnollistaminen sekä erilaiset autenttiset, digitaaliset ja teknologiatuetut ympäristöt tarjoavat aiempaa joustavamman tavan harjoitteluun ja osaamisvaatimusten saavuttamiseen sekä opintojen etenemisen säätelyyn. Olemme arvioineet erilaisia harjoitteluympäristöjä, innovoineet ja kokeilleet etäharjoittelun ja simulaatioiden mahdollisuuksia täydentämään autenttisia hoitoympäristöjä. Harjoittelun painopistettä on siirretty peruspalveluiden vahvistamiseen. Moniammatillisten tiimitaitojen harjoittelua ja harjoittelun ohjaukseen olemme kehittäneet yhdessä korkeakoulujen eri tutkinto-ohjelmien ja palveluntuottajien kanssa.

Lisätietoa ja materiaalia kehittämistyön tuloksista ja tuotteista voi saada hankehenkilöiltä.

Yhteystiedot löytyvät muun muassa oamk.fi/harkka -sivulta.

Oulussa marraskuussa 2021

Tiina Tervaskanto-Mäentausta,

Oulun ammattikorkeakoulu

Sisällysluettelo

1. Lähtökohdat ja tavoitteet.....	6
1.1 Projektiryhmä	8
1.2 Partnerit pohjoisesta etelään	12
1.3 HARKKA-hankkeen tulokset ja tuotteet	17
2. Harjoittelu ympäristöjen kartoitus, arviointi ja opinnollistaminen	18
2.1 Harjoittelu ympäristöjen nykytilan kartoitus	18
2.2 Opinnollistaminen osana ympärivuotisen opiskelun kehittämistä.....	22
2.3 Arviointityökalu ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaajien ohjausosaamisen tarkasteluun.....	27
3. Kehittyvät digipalvelut harjoittelu ympäristöihin	32
3.1 Etäpalveluiden harjoittelumahdollisuudet	32
3.2 Etävastaanottoa simuloiva pedagoginen pakopeli.....	34
4. Harjoittelun kehittyvät käytännöt.....	38
4.1 Työelämätyöpajoista harjoittelujen kehittämiseen	38
4.2 Harkka-Cafe.....	42
4.3 Kouluharkka-OPPIMO, Koulufysioterapia-pilotti	44
4.4 Parveke- pihajumppa pilotista uuteen toimintamalliin.....	46
4.5 Yeti-jättitabletti toimintakyvyn tukemisessa – Moniammatillinen harjoittelu.....	49
4.6 Kätilöopiskelijoiden moduuliharjoittelun pilotti Kuopion yliopistollisessa sairaalassa	52
4.7 Etäisesti läsnä – opiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelun etäohjauksesta pandemian aikana	54
4.8 Workseed harjoitteluohjauksen digitaalisena ratkaisuna	55
4.9 Opettajan rooli ohjatussa harjoittelussa	57
4.10 Potilaan/asiakkaan osallisuuden lisääminen terveysalan koulutuksessa – INSPIRE-mittarin hyödyntäminen mielenterveyshoitotyön harjoittelussa.....	58

5. Moniammatillinen yhteistyö harjoittelussa	60
5.1 Moniammatillisen terveysalan koulutuksen tilannekatsaus suomalaisissa korkeakouluissa	60
5.2 MODU-harjoittelumallin pilotointi Rovaniemen kaupungin ikäihmisten arviointiyksikössä.....	62
5.3 Moniammatillinen diabeteksen hoito – pilotti	67
5.4 Moniammatillinen tiimiohjaajakoulutus-pilotti	69
5.5 Asiakaslähtöistä elintapaohjausta monimuotoisesti.....	72
5.6 Moniammatilliset simulaatiot	76
5.7 Opiskelijasta harjoittelun ohjaajaksi	78
6. Yhteistyötä ja verkostoitumista kehittämistyön ohessa	80
6.1 COVID19 pandemia -kokemukset poikkeusoloista toivat eväitä harjoittelun ja sen ohjauksen kehittämiseen.....	80
6.2 Kansallisen verkoston perustaminen fysioterapeuttikoulutuksen harjoitteluvastuuopettajille	82

Harjoittelu ympäristöjen kartoitus, arviointi ja opinnollistaminen

- Harjoittelu ympäristöjen nykytilakartoitus
- Opinnollistaminen ympärivuotisen harjoittelun tukena
- Harjoittelun ohjaajien arviointityökalun kehittäminen

Kehittyvät digipalvelut harjoittelu ympäristönä

- Työelämätyöpajat
- Rohkeat kokeilut harjoittelun toteutukseen ja arviointiin
- Harjoittelu yritys- ja järjestöyhteistyössä

Harjoittelun kehittyvät käytännöt

- Etäpalveluiden harjoittelu palvelujärjestelmässä
- Etäpalveluiden harjoittelu teknologiatuetuissa ja pelillisissä ympäristöissä

Moniammatillinen yhteistyö harjoittelussa

- Moniammatillisen tiimiharjoittelun pilotointi ja kehittäminen
- Kansallinen ja kansainvälinen yhteistyö

Kuvio 1. HARKKA työpaketit ja tehtävät.

1. Lähtökohdat ja tavoitteet

■ Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Oamk

Hankkeen lähtökohdaksi oli harjoittelukäytäntöjä, harjoittelu ympäristöjä ja harjoittelun ohjausta kehittämällä varmistaa opiskelijoiden osaaminen ja sujuva siirtyminen työelämään. Jokaisen opiskelijan tulee saavuttaa ammattialakohtaiset perusosaamisvaatimukset, moniammatilliset tiimityötaidot sekä uudet osaamishaasteet asiakaslähtöisissä palveluissa nopeasti kehittyvässä palvelujärjestelmässä. Korkeakoulujen tulee varmistaa koulutuksen laatu ja osaamisvaatimukset tarjoamalla riittävät harjoittelumahdollisuudet opiskelijoiden sujuvaan opintuun ja siirtymiseen työelämään. Terveystieteen tutkimuksissa harjoittelu autenttisissa ympäristöissä muodostaa huomattavan osan vaadittavista opintopisteistä. Hankkeessa haettiin ratkaisuja keskeisiin terveystieteen opintuun sisältyvän harjoittelun ja harjoittelun ohjauksen toteutukseen yhdessä kahdeksan korkeakoulun kanssa (Kuvio 1).

Kansallisessa ESR -rahoitteisessa HARKKA hankkeessa oli partnereina kahdeksan korkeakoulua eri puolilta maata. Kehittämistyössä pystyttiin huomioimaan alueelliset erityispiirteet ihmisten olosuhteissa ja palvelujen tarjonnassa. Kehittämistyötä tehtiin yhteistyössä palvelujärjestelmän kanssa, jotta sitä voitiin suunnata vastaamaan tulevaisuuden uudistuvien palveluiden ja hoitoympäristöihin niiden monipuolistuessa esim. digitalisaation myötä. Koulutuksessa myös teknologiatuetut oppimisympäristöt ja esim. todellisuutta jäljittelevät simulaatioympäristöt yleistyvät. Opiskelijamäärien kasvaessa harjoittelupaikoista autenttisissa hoitoympäristöissä on pula.

HARKKA hankkeen tavoitteena oli löytää joustavia harjoittelumahdollisuuksia opiskelijoiden sujuvaan siirtymiseen työelämään mm. opinnollistamisen avulla. Nykyisiä harjoittelumahdollisuuksia täydentämään ideoituihin ja pilotoitiin uusia ja muuttuvia harjoittelu ympäristöjä. Autenttisissa ympäristöissä tapahtuvan harjoittelun ohjeet lähdettiin kehittämään digitaalisissa ja teknologiatuetuissa ympäristöissä tapahtuvaa harjoittelua ja harjoittelun ohjausta (Frenk ym. 2010). Etätoiminnan harjoittelua kehitettiin simulaatioita ja pelillisiä menetelmiä hyödyntämällä. Kehittämällä harjoittelun ohjausta, arviointia ja menetelmiä tavoiteltiin tiiviimpää yhteistyötä koulutusorganisaatioiden ja työelämän palvelun tuottajien kesken. Moniammatilliseen tiimien valmennukseen ja ohjaukseen suunniteltiin täydennyskoulusta (WHO 2010). Lisäämällä moniammatillisten tiimitaitojen harjoittelua opintuun haluttiin varmistaa työelämässä kustannustehokkaita, laadukkaita, potilasturvallisia ja asiakaslähtöisiä palveluita.

Hankkeen avulla opiskelijoiden harjoittelua suunnattiin tulevaisuuden haasteisiin. Harjoittelumahdollisuuksia monipuolistamalla haluttiin sujuvoittaa opiskelijoiden valmistumista ja siirtymistä työelämään. Digitalisaatio tuo uusia palvelukanavia ihmisille ja toimintaympäristöjä terveydenhuollon ammattilaisille. Muutos tuo haasteita ohjaukseen ja osaamiseen. Tiedon välittämisen lisäksi terveydenhuollon ammattilaisen tulee pystyä asiakaslähtöiseen ja potilaskeskiseen työotteeseen, jossa yhdessä asiakkaan/potilaan kanssa kartoitetaan asiakkaan toimijuutta ja toimijuuden esteitä dialogisen ohjausmallin mukaisesti. Erityisen tärkeää tämä työote on elintapatautiin (lihavuus, tupakointi, päihteet jne.) hoidossa.

Kehitämme, innovoimme, pilotoimme

- Uusia harjoittelumahdollisuuksia ja opinnollistamista yhdessä työelämän kanssa
- Digitaalisia ja teknologiatuetuja harjoittelu ympäristöjä ja niiden integrointia harjoitteluun ja sen ohjaukseen
- Harjoittelun ohjauksen uusia malleja ja digitaalisia sovelluksia
- Moniammatillisia harjoittelukäytäntöjä ja tiimien ohjausta

Lähteet

Frenk J, Chen L, Bhutta ZA ym. Health professionals for a new century: transforming education to strengthen health systems in an interdependent world. Lancet 2010;376: 1923–58.

WHO. Framework for action on interprofessional education & collaborative practice. World Health organization 2010. http://www.who.int/hrh/resources/framework_action/en

1.1 Projektiryhmä

Projektiryhmä. Kuva: Anu Akkanen, LAB-ammattikorkeakoulu.

Oulun ammattikorkeakoulu (Oamk)

Tiina Tervaskanto-Mäentausta, projektipäällikkö, FT (kansanterveys), KM (koulutusteknologia-painoala)

Moniammatillisen koulutuksen ja harjoitteluympäristöjen kehittäminen sekä oppimisen tutkiminen ovat hänen kiinnostuksen kohteitaan. Yhteistyöverkkoon kuuluvat läheisesti Oulun yliopiston lääketieteellinen tiedekunta sekä Oulun kaupunki ja OuluHealth ekosysteemi. Ajankohtaisena kehittämiskohteena on osallistuminen yritysten innovaatio- ja tuotetestaustoimintaan osana OuluHealthLabs palvelua.

Outi Lastumäki, projektityöntekijä, lehtori, AmO

Outi on hoitotyön lehtori Oamkilla, jonka osaaminen painottuu perusterveyden huoltoon ja akuuttihoitoon. Moniammatillisten tiimitaitojen opetus on Outin vahvuuksia. Outi hyödyntää opetuksessaan simulaatio- ja verkkopedagogiikkaa.

Pirkko Suua, projektityöntekijä, lehtori, THM

Pirkko opettaa mielenterveystyötä. Hänen tehtäväalueena on myös harjoittelun ohjaus, koordinointi ja harjoitteluyhteistyö.

Satu Pinola, projektityöntekijä, tiimipäällikkö, lehtori, FM

Satu on tiimipäällikkö Oamk:n Oulaisen kampuksella. Hänellä on vahvaa osaamista hanketyöstä. Lisäksi hän terveysteknologian osaaja.

Oulun yliopisto, lääketiede

Essi Varkki, projektityöntekijä, kliininen opettaja, LT, keuhkosairauksien ja allergologian erikoislääkäri

Essi toimii Oulun yliopistolla kliinisenä opettajana sekä Oulun yliopistollisessa sairaalassa (OYS) keuhkosairauksien erikoislääkärinä. Hänen asiantuntijuusalueita ovat moniammatillinen oppiminen sekä dialoginen ohjaus (kouluttaja).

Oulun yliopisto, hoitotiede

Jonna Juntunen, projektityöntekijä, yliopisto-opettaja, TtM

Jonna toimii yliopisto-opettajana Oulun yliopistossa hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikössä sekä terveystieteiden kandidaatti- että maisteritutkinto-ohjelmissa. Erityisenä kiinnostuksen kohteena Jonnalla ovat terveysalan opiskelijoiden harjoittelu ympäristöt ja niiden kehittäminen sekä erityisesti moniammatillinen tiimiharjoittelu ja harjoittelun ohjaajien ohjausosaaminen.

Outi Kähkönen, projektityöntekijä, yliopisto-opettaja, TtT

Heli-Maria Kuivila, projektityöntekijä, yliopisto-opettaja, TtM

Työskentelee Oulun yliopistossa, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikössä yliopisto-opettajan sekä terveystieteiden opettaja tutkinto-ohjelman vastuuhenkilönä. Työssään ja tutkimuksessaan hän on kiinnostunut terveysalan opettamisesta tarvittavasta osaamisesta sekä osaamisen kehittymisestä.

Kajaanin ammattikorkeakoulu (KAMK)

Tiina Poranen, projektityöntekijä, lehtori, TtM

Tiina toimii hoitotyön lehtorina Kajaanin ammattikorkeakoulussa. Vastaa KAMK:n sote osaamisalan harjoittelukoordinaattorin tehtävistä ja harjoittelukäytäntöjen kehittämisestä.

Sirpa Parviainen, projektityöntekijä, lehtori, THM

Sirpa toimii hoitotyön lehtorina Kajaanin ammattikorkeakoulussa, asiantuntijuusalueena äitiyshuolto ja nauttentautien hoitotyö ja lääkehoito.

LAB-ammattikorkeakoulu

Päivi Ivanoff-Lahtela, projektityöntekijä, lehtori, THM

Päivi opettaa lasten ja nuorten hoitotyötä. Tehtäväalueena mm. harjoittelun ohjaus, koordinointi ja harjoitteluyhteistyö.

Pirjo Knuutila, projektityöntekijä, lehtori, TtM

Pirjo toimii fysioterapian lehtorina hyödyntäen tiimimestari ja tuotekehittäjä osaamistaan. Tehtäväalueena on mm. ICF ja GAS-koulutukset, toimintakyvyn arviointi, neurologinen fysioterapia sekä harjoitteluiden koordinointi, ja ohjaaminen. Pirjo toimii sekä Suomen fysioterapiakouluttajaverkostossa että Euroopan fysioterapiakouluttajissa.

Lapin ammattikorkeakoulu

Sari Melamies, projektityöntekijä, lehtori, sh (yAMK)

Sari toimii hoitotyön lehtorina Lapin ammattikorkeakoulussa. Tehtävä alueena sisätautien ja akuutin hoitotyön opetus ja harjoitteluiden ohjaus sekä kehittää harjoitteluiden ohjauskäytäntöjä, ja hyödyntää simulaatiota opetusmenetelmänä.

Heidi Jaakola, projektityöntekijä, lehtori, sh, TtM

Heidi toimii hoitotyön lehtorina Lapin ammattikorkeakoulussa. Tehtävä alueena mm. päivystys- ja vastaanot-tohoitotyön, akuutin hoitotyön opetus ja harjoitteluiden ohjaus sekä kehittää harjoitteluiden ohjauskäytäntöjä ja hyödyntää simulaatiota opetusmenetelmänä

Lapin yliopisto

Hanna Vuojärvi, projektityöntekijä, dosentti, yliopistonlehtori, KT, HTM

Hanna on digitaalisen teknologian ja median opetuskäytön asiantuntija ja aikuiskoulutukseen suuntautunut opettajankouluttaja Lapin yliopistossa. Hänen viimeaikainen tutkimustyönsä on kohdentunut ikäihmisten medialukutaitoihin ja niiden ohjaukseen, sekä yliopistokoulutuksen pedagogiseen kehittämiseen.

Ella Airola, projektityöntekijä, tutkija, KM

Ellan tutkimustyö on keskittynyt aikuis- ja mediakasvatukseen eri sosiaali- ja terveysalan konteksteissa. Ennen valmistumistaan opettajaksi hän opiskeli kättilötyötä ja työskenteli hoitajana. Nyt hän viimeistelee väitöskirjaansa ikäihmisten digitaalisesta osaamisesta ja heidän digitaalisten terveyspalveluiden käytön oppimisesta ja käytöstä.

SAVONIA-ammattikorkeakoulu

Merja Jokelainen, projektityöntekijä, lehtori, TtT

Merja toimii Savoniassa hoitotyön lehtorina ja on kiinnostunut tutkimuksesta ja terveysalan opiskelijoiden harjoittelun ohjauksessa, jota hän on myös tutkinut väitöskirjassaan. Hän on ollut mukana myös valtakunnallisten terveysalojen harjoittelujen laatusuosituksen laatimisessa, joilla pyritään osaltaan yhtenäistämään harjoittelujen ja ohjauksen toteutumista.

Maija Suhonen, projektityöntekijä, lehtori, THM

Maija toimii Savoniassa hoitotyön lehtorina, lähinnä terveydenhoitajakoulutuksessa. Pitkänlinjan TKI-toimijana hän on ollut mukana monissa kehittämistehtävissä ja -hankkeissa.

Tampereen ammattikorkeakoulu (TAMK)

Heimo Outinen, projektityöntekijä, lehtori

Heimo on hoitotyön lehtori ja mukana TAMKin gerontologisen hoitotyön tiimissä. Hänellä on kokemusta monialaisesta simulaatio-opetuksesta ja etäsimulaation kehittämisestä monen ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Opinnollistamisen parissa hän on myös työskennellyt ja pilotoinut muun muassa teoriaopintojen opinnollistamista. Sairaanhoidajakoulutuksen lisäksi Heimo on opettanut hoitotyön asioita monialaisesti muun muassa, röntgenhoitaja koulutuksessa, sosionomikoulutuksessa sekä lääketieteenopiskelijoille.

Lasse Tervajärvi, projektityöntekijä, lehtori, TtM, KM

Lassella on pitkä työkokemus pediatriisesta hoitotyöstä ja lasten ensihoidon opetuksesta. Hän on kehittänyt moniammatillisia simulaatio-opintoja Tampereen ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston ja PSHP:n yhteisessä Taitokeskuksessa, muun muassa hoitoketjusimulaatioita. Tavoitteena on ammattilaisten tiimi- ja vuorovaikutustaitojen parantuminen, saatavilla olevan osaamisen tehokas hyödyntäminen sekä hoidon laadun ja vaikuttavuuden paraneminen.

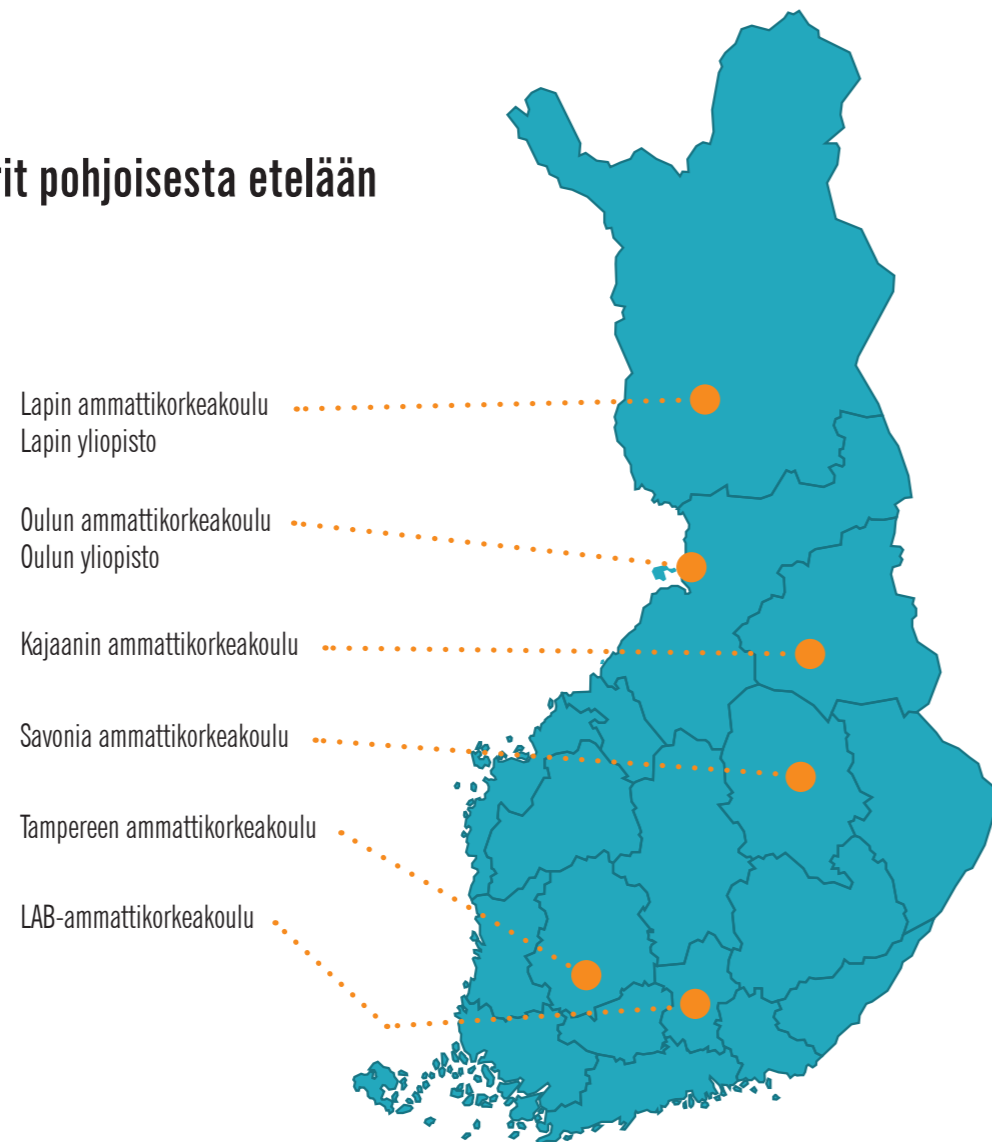
Tuula-Maria Rintala, projektityöntekijä, yliopettaja, TtT

Tuula-Maria on toiminut pitkään hoitotyön opettajana ja on tällä hetkellä kliinisen hoitotyön kehittämisen yliopettaja. Ohjatun harjoittelun kehittäminen on ollut kiinnostuksen kohteena sekin jo pitkään. Hän on ollut myös kehittämässä opinnollistamista aiemminkin.

Anna-Mari Rautiola, projektityöntekijä, lehtori, TtM

Anna-Marilla on pitkä kokemus hoitotyön opettajana. Hän on kehittänyt moniammatillisia simulaatio-opintoja Tampereen ammattikorkeakoulun, Tampereen yliopiston ja PSHP:n yhteisessä Taitokeskuksessa.

1.2 Partnerit pohjoisesta etelään

Lapin ammattikorkeakoulu

Hannele Kauppila, osaamispäällikkö

Lapin korkeakoulukonserni (LUC) on kansallisesti ja kansainvälisesti johtava arktisen tutkimuksen ja osaamisen toimija ja edelläkävijä. Se on kahden korkeakoulun yhteisö (Lapin ammattikorkeakoulu ja Lapin yliopisto), jonka erikoisosaaminen kohdistuu arktiseen globaaliin vastuullisuuteen, kestävään matkailuun sekä tulevaisuuden palveluihin ja etäisyyksien hallintaan.

Terveiden ja hyvinvoinnin koulutusaloissa etähoiva ja hoitotyön digitaaliset ratkaisut ovat avain terveyspalveluiden tuottamisen ja saatavuuden ongelmiin erityisesti väljästi asutuilla alueilla.

Luontoon perustuvat hyvinvointia tukevat menetelmät ja palvelut ja niihin liittyvä ohjausosaaminen korostuvat tulevaisuudessa. Osaamisen kehittämisen keskiössä ovat digitaaliset ratkaisut sekä luontoon perustuvat hyvinvointia tukevat menetelmät.

Harkka-hankkeessa olemme mukana toteuttamassa harjoittelu ympäristöjen ja -käytäntöjen kehittämisessä, jotta varmistetaan opiskelijoiden sujuva siirtyminen työelämään sekä riittävä harjoittelu terveysalalla vaadittavaan potilasturvalliseen ja ammatilliseen osaamiseen kehittyvässä palvelujärjestelmässä. Harjoittelukäytänteitä ja harjoittelu ympäristöjä tulee kehittää ja luoda uusia toimintamalleja varmistamaan laadukasta oppimista ja työssä vaadittavia taitoja.

Lapin yliopisto / Kasvatustieteiden tiedekunta / Media Education Hub

Hanna Vuojärvi, yliopistonlehtori, dosentti

Lapin yliopisto on Euroopan unionin pohjoisin tiede- ja taideyliopisto. Kasvatustieteiden tiedekunnassa toimiva Media Education Hub (MEH) on opetus- ja tutkimusyksikkö, jolla on 20 vuoden kokemus tiederajat ylittävien tutkimushankkeiden toteuttamisesta, sekä erilaisissa oppimisen ja opettamisen konteksteissa käytetyn pedagogiikan kehittämisestä. MEH:ssä tehdään eri tieteenaloja yhdistävää tutkimus- ja kehittämistyötä ja tarjotaan mediakasvatukseen sekä median ja digitaalisen teknologian opetus- ja oppimiskäyttöön liittyvää tutkimusperustaista opetusta sekä pääaineena että läpileikkaavana teemana tiedekunnan koulutusohjelmissa. MEH:ssä tehtävässä tutkimuksessa tarkastellaan mediaa ja sen suhdetta opetukseen, oppimiseen ja yhteiskuntaan, sekä psykososiaaliseen hyvinvointiin. Opetukseen ja oppimiseen kohdistuvassa tutkimuksessa tarkastellaan erityisesti verkko- ja mobiiliopetusta, pelillisiä ja leikillisiä oppimisympäristöjä sekä simulaatioiden, virtuaalitodellisuuden ja videoiden pedagogista käyttöä. Median, yhteiskunnan ja psykososiaalisen hyvinvoinnin yhteyksiin kohdistuvissa tutkimuksissa huomio kohdistuu erityisesti ikäihmisten mediankäyttöön ja -käyttämättömyyteen, mediataitoihin sekä heidän suhteeseensa digitalisoituneen yhteiskunnan kanssa.

HARKKA-hankkeessa roolimme kasvatustieteen asiantuntijoina on ollut auttaa ja tukea terveysalan asiantuntijoita korkeakoulutuksen pedagogisessa kehittämisessä. Hankkeen alkaessa selvitimme harjoitteluiden toteuttamisen nykytilaa ja erilaisia harjoittelumahdollisuuksia terveysalan korkeakoulutuksessa. Sen jälkeen olemme kehittäneet yhdessä terveysalan opettajien kanssa digitaalisen pakopelin etävastaanotolla työskentelemisen harjoittelemista varten, sekä olleet mukana kehittämässä ja pilotoimassa MODU-harjoittelumallia Rovaniemen kaupungin perusterveydenhuollossa. Lisäksi kartoitimme Lapin alueella ja Kainuussa terveysalan etäpalveluissa olevia harjoittelumahdollisuuksia ja luoneet suuntaviivoja niiden kehittämiseksi yhteistyössä terveysalan asiantuntijoiden kanssa.

Oulun ammattikorkeakoulu

Aini Ojala, koulutuspäällikkö, hoitoalat

Oulun ammattikorkeakoulun sosiaali- ja terveysalalla koulutetaan asiantuntijoita 11 ammattiin. Opintoihin kuuluvan harjoittelun määrä vaihtelee tutkinnoittain, mutta on kaikissa oleellinen osa ammattilaiseksi kasvamisesta. Harjoittelu kytketään opetussuunnitelmaan ja suunnitellaan niin, että mahdollisuudet taitojen ja tietojen laajentamiseen ja kasvattamiseen taataan monipuolisesti. Yhteistyö palvelujen tarjoajien ja harjoittelusta vastaavien ammattilaisten ja koulutusorganisaatioiden välillä on tärkeää. Yhteiset linjaukset, toimintatavat ja tietoisuus osapuolten käytänteistä ja tulevaisuuden suunnitelmista palvelee ennen kaikkea opiskelijaa ja harjoittelun laadukasta toteutumista. Yhdessä sovitut tavoitelinjaukset edesauttavat opiskelijan osaamisen etenemistä niin, että tavoitteet saavutetaan. Tällöin opiskelijan osaaminen etenee ja jatkuu harjoittelussa, eikä muodostu vain koululla opitun näytöksi harjoittelupaikassa.

Jotta tulevaisuuden haasteet asiakastyössä saadaan toteutumaan myös harjoittelussa, on niihin pureuduttava vahvasti ja ennakkoluulottomasti. Moniammatillisuus, kansainvälisyys ja teknologian kehittyminen on otettu hankkeessa haasteiksi. Opinnollistaminen, erilaiset harjoittelukäytännöt, simulaatiot ja digitaaliset oppimisympäristöt tuovat uutta eloa ja monipuolisuutta harjoitteluun. Yhteistyö yliopiston, eri ammattikorkeakoulujen ja palvelutuottajien välillä palvelee opiskelijan ammatillista kehittymistä.

Oulun yliopisto

Essi Varkki, kliininen opettaja, sisätaudit ja

Jonna Juntunen, yliopisto -opettaja, hoitotieteen ja terveystieteiden tutkimusyksikkö

Oulun yliopisto on kansainvälisesti toimiva tiedeyliopisto, joka rakentaa tulevaisuuden uutta osaamista, hyvinvointia ja sivistystä tutkimuksen ja koulutuksen keinoin. Vuonna 1958 perustettu, 13 000 opiskelijan ja 2900 työntekijän muodostama yhteisö on Suomen monitieteisimpiä ja suurimpia yliopistoja. Oulun yliopistoon kuuluu kahdeksan tiedekuntaa ja monia erikoistuneita tutkimusyksiköitä.

Lääketieteellinen tiedekunta on monitieteinen ja poikkitieteellinen, alueellisesti vaikuttava yhteisö, jonka päämääränä on edistää sekä sivistystä että fyysistä ja henkistä hyvinvointia ja terveyttä erityisesti Pohjois-Suomessa. Yliopisto kouluttaa lääketieteen ja hammaslääketieteen lisensiaatteja sekä terveystieteiden kandidaatteja ja maistereita ja vastaa tieteellisestä ja ammatillisesta jatkokoulutuksesta.

Hoitotieteen ja terveystieteiden tutkimusyksikkö tekee korkeatasoista ja yhteiskunnallisesti vaikuttavaa hoitotieteellistä tutkimusta sekä kouluttaa terveystieteiden siantuntijoita erilaisiin tehtäviin. Yksi keskeinen tutkimusohjelma liittyy terveysalan ammattilaisten, opiskelijoiden sekä opettajien osaamiseen ja osaamisen kehittämiseen, jonka keskiössä on mm. opiskelijaohjausosaaminen, terveysalan opiskelijoiden, opettajien ja ammattilaisten potilasohjausosaaminen sekä erilaiset koulutusinterventiot. Harjoittelu ympäristöjen kehittäminen vastaamaan tulevaisuuden palvelujärjestelmää on yksi tunnistettu haaste terveysalan koulutukselle.

Lääketieteen ja terveystieteiden tutkinto-ohjelmat ovat jo vuosia kehittäneet moniammatillista koulutusta yhdessä Oamk:n eri hoitotyön tutkinto-ohjelmien kanssa, ja tämä hedelmällinen ja innovatiivinen yhteistyö jatkui HARKKA-hankkeessa ja sen jälkeenkin. Simulaatioharjoittelua hätätilapotiilaan hoidossa kehitettiin edelleen. Käynnistettiin uusi ajankohtainen moniammatillinen opintokokonaisuus potilaskeskiseen elintapaohjaukseen yhteistyössä kansalaisjärjestöjen, oppilaitosten, työttömien tukitoiminnan, asukastupien ja seurakunnan kanssa.

Kajaanin ammattikorkeakoulu

Minna Hökkä, koulutusjohtaja

Kajaanin ammattikorkeakoulu on yksi pienimpiä Suomen ammattikorkeakouluja. Maantieteellisesti KAMK sijoittuu ammattikorkeakoulukentän keskelle. Usean korkeakoulun yhteiset hankkeet, kuten HARKKA-hanke, ovat merkityksellisiä oman toiminnan kehittämisessä ja verkostoitumisessa. Kainuu on harjoittelu ympäristönä omaleimainen, pitkien välimatkojen maakunta. Se tarjoaa mahdollisuuden uudessa sairaalassa asiakasprosessien mukaiseen, etävastaanotoilla tapahtuviin, erilaisten digitaalisten palvelujen harjoitteluun.

Hankkeen myötä on kiinnitetty erityistä huomioita ammattikorkeakoulun oppimisympäristöihin, jotta ne palvelevat osaamisen kehittymistä niin, että opiskelija voi olla harjoittelussa uudenlaisissa ympäristöissä. Työn opinnollistaminen harjoitteluihin integroitui konkreettisesti opiskelijoiden harjoittelupolulle hankkeen aikana. Moniammatilliset harjoittelut ja tiimioppiminen on otettu alueen oppilaitosten ja harjoittelu ympäristöjen harjoitteluiden toteuttamistavaksi.

Hankkeen aikana on edelleen tiivistetty yhteistyötä Kainuun soten ja Kainuun ammattopiston hyvinvointialan kanssa. Kaikki harjoitteluprosesseihin liittyvä kehittäminen ja toimintamallien kuvaaminen tehdään tiimityönä.

SAVONIA-ammattikorkeakoulu

Pirjo Kinnunen, koulutuspäällikkö

Savonia-ammattikorkeakoulu on laaja-alainen Pohjois-Savon alueella toimiva korkeakoulu, jossa on opiskelijoita kaikkiaan yli 6000. Toimintaa on kolmella kampuksella: Kuopiossa, Iisalmissa ja Varkaudessa. Lisäksi Savonia tarjoaa valtakunnallisesti tarpeiden mukaan sateliittikoulutuksia; mm. terveydenhoitajia ja suuhygienistejä koulutetaan Jyväskylässä, fysioterapeutteja Vuokatissa sekä bioanalytikoita Lahdessa, Lappeenrannassa, Kotkassa ja Porissa.

Savoniasta valmistutaan sosiaali- ja terveysalalta sairaanhoitajaksi, kättilöksi, terveydenhoitajaksi, ensihoitajaksi, röntgenhoitajaksi, bioanalytikoksi, fysioterapeutiksi, suuhygienistiksi ja sosionomiksi. Lisäksi Savoniassa alkaa joka syyskuu englanninkielinen sairaanhoitajakoulutus The Bachelor of Health Care, Registered Nurse programme.

Savonian strategiassa vuosille 2021–2024 on luvattu olla kestävä kasvun kumppani sekä osaamisen varmistaja tulevaisuuteen. Osaamisen kehittämisessä on tärkeää monitoimisuus sekä työelämälähtöisyys ja kiinteä vuoropuhelu alueen yritysten ja yhteistyökumppanien kanssa. Näin voidaan yhdessä turvata alueellamme tarvittava työvoiman saatavuus eri tehtäviin sekä kehittää koulutusta vastaamaan työelämän tarpeita. Opiskelijat ovat asiakkaitamme ja pyrimme tekemään heidän oppimisestaan merkityksellistä. Tavoitteena on olla Great Place to Learn. Olemmehan jo Great Place to Work.

HARKKA-hanke antoi meille paljon ymmärrystä oppimiseen ja oppimisympäristöjen kehittämiseen. Savonia-ammattikorkeakoulu ja Kuopion yliopistollinen sairaala pilotoivat hankkeessa MODUULI-malli harjoittelua kättilöopiskelijoilla. Kättilötyöharjoittelussa opiskelijat suunnittelivat työtään yhdessä ja ottivat aiempaa enemmän vastuuta työpareina tekemästään työstä. Ohjaaja oli enemmän taustalla. Kokemus ja palaute oli hyvä. Opiskelijat kertoivat harjoittelun edistäneen hyvin ammatillista kasvua ja opettaneen tekemään työtä yhdessä. Vertaistuki koettiin tärkeäksi. Jatkossa Savonia voi hyödyntää hankkeen tuomaa osaamista eri alojen ja moniammatillisten harjoittelujen kehittämisessä.

Tampereen ammattikorkeakoulu

Susanna Seitsamo, johtaja, sosiaali- ja terveysala

TAMK on yksi suurimmista terveysalan kouluttajista Suomessa, erityisesti hoitotyön koulutusten alueella. Terveysalan koulutuksissa työelämässä tapahtuva ohjattu harjoittelu on merkittävässä osassa osaamisen kehittämisessä. Työelämän tarjoamista harjoittelupaikoista on jatkuva pula, ja Harkka-hankkeeseen osallistuminen on mahdollistanut yhdessä muiden ammattikorkeakoulujen ja työelämän kanssa uudenlaisten harjoittelumuotojen kehittämisen. TAMKin näkökulmasta opinnollistamisen prosessin ja käytön edistäminen ja moniammatillisen harjoittelun kehittäminen ovat merkittäviä harjoittelua kehittäviä osa-alueita. Etävastaanottojen ja –hoitotyön lisääntyminen edellyttävät myös harjoittelua näissä toiminnoissa. Hankkeessa on päästy pureutumaan myös tähän alueeseen.

Kaiken kaikkiaan hanke, joka on edistänyt harjoittelupaikojen määrän lisäämistä, ja harjoitteluiden monimuotoistamista on ollut tuloksekas, ja sen myötä on syntynyt aiempaa syvempi harjoittelun yhdessä kehittämisen henki.

LAB-ammattikorkeakoulu

Kati Peltonen, TKI-johtaja, hyvinvointi

Opiskelun ja työn parhaat puolet yhdistyvät LAB-ammattikorkeakoulussa. LAB toimii kolmella kampuksella Lahdessa, Lappeenrannassa ja verkossa tarjoten koulutusta viidellä eri alalla: sosiaali- ja terveysala, tekniikka, liiketalous, hotelli-, ravintola- ja matkailuala sekä muotoilu, kuvataide ja visuaalinen viestintä. LAB:ssä opiskelee yli 8 500 opiskelijaa tukenaan 500 opettajaa ja TKI-asiantuntijaa.

LAB-ammattikorkeakoulu syntyi halusta uudistaa ja yhdistää korkeakoulutusta ja työelämää. LAB aloitti toimintansa 1.1.2020, kun Lahden ja Saimaan ammattikorkeakoulut yhdistyivät. LAB:ssa työskennellään monialaisesti, tavoitteena työelämän uusien ratkaisujen kehittäminen. LAB:n vahvuuksia ovat kiertotalous, design, innovaatiot sekä hyvinvointi.

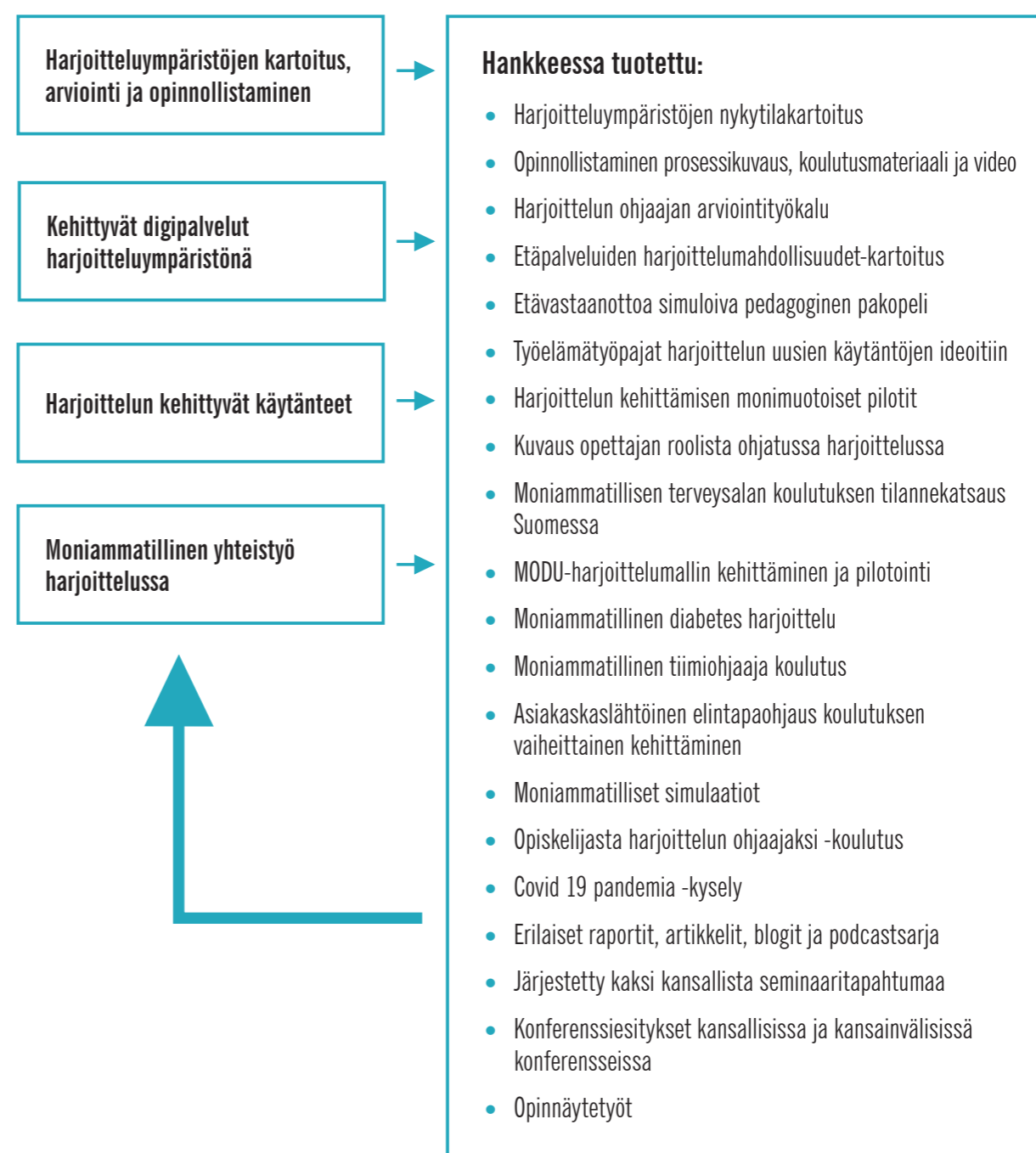
LAB-ammattikorkeakoulu ja LUT-yliopisto muodostavat kansainvälisesti laadukkaan, kokeilevan ja energisen korkeakoulu yhteisön. LUT on vahvasti profiloitunut kansainvälinen tiedeyliopisto, joka tekee akateemista tutkimusta ja antaa tieteelliseen tutkimukseen perustuvaa ylintä koulutusta. LAB on työ- ja elinkeinoelämän innovaatiokorkeakoulu, joka antaa työelämälähtöistä koulutusta sekä tekee soveltavaa tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa sekä taiteellista toimintaa.

Hankkeen myötä olemme kokeilleet uusia harjoittelu ympäristöjä ja harjoitteluohjauskäytäntöjä työelämä kumppaneiden kanssa. Moniammatillisen harjoittelun ja tiimiharjoittelun kehittäminen uusissa ympäristöissä jatkuu hankkeen päätyttyä. Hankkeen tuottamia hyviä käytäntöjä viedään eteenpäin esimerkiksi PHHYKY:n, Eksoten ja muiden työelämäkumppaneiden kanssa.

1.3 HARKKA-hankkeen tulokset ja tuotteet

Tuula-Maria Rintala, TAMK ja Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Oamk

HARKKA hankkeen kehittämistyön käynnistyttyä projektihenkilöt jakaantuivat työryhmiksi neljään kehittämisalueeseen (katso kuvio 1). Hankkeen edetessä kehittämistyössä saatuja tuloksia jaettiin kaikkien kesken ja syntyi uusia työryhmiä. Yhdessä kaikkien partnerien kesken toteutettiin mm. Covid 19 pandemia -kysely partnerikorkeakoulujen opiskelijoille ja harjoittelua ohjaaville opettajille. Kuviossa alla on koottu hankkeen tuloksia, koulutuksia, tutkimuksia ja julkaisuja. HARKKA tuloksista kerrotaan tarkemmin julkaisun seuraavissa kappaleissa.

2. Harjoitteluympäristöjen kartoitus, arviointi ja opinnollistaminen

Luvussa kuvataan hankkeen alussa tehdyn harjoitteluympäristöjen nykytilakartoituksen tuloksia. Lisäksi käsitellään opinnollistamista ja kerrotaan harjoittelun ohjaajien käyttöön tarkoitetun arviointityökalun kehittämisestä.

2.1 Harjoitteluympäristöjen nykytilan kartoitus

Hanna Vuojärvi ja Ella Airola, Lapin yliopisto, Kasvatustieteiden tiedekunta/
Media Education Hub

HARKKA-hankkeen aluksi kartoitettiin ja arvioitiin harjoitteluympäristöjen tämänhetkistä tilannetta. Tarkastelun tavoitteena oli kuvata kansallisesti terveysalan korkeakoulutuksessa käytössä olevia harjoitteluympäristöjä ja niissä tunnistettuja kehittämishaasteita harjoitteluvastaavien näkökulmasta. Kartoituksesta saatuja tuloksia käytettiin pohjatietona hankkeen kehittämistehtävien asettamisessa.

Kyselyn toteutus

- Verkkokysely terveysalan korkeakoulujen harjoitteluista vastaaville touko-kesäkuussa 2019
- Kysely kartoitti tällä hetkellä käytössä olevia harjoitteluympäristöjä, sekä harjoittelun opinnollistamisen ja ohjauksen käytäntöjä
- 58 vastaajaa 14 eri terveysalan koulutusohjelmasta, suurin osa (n=25, 43 %) edusti sairaanhoitajakoulutusta

Käytössä olevat harjoitteluympäristöt

Harjoitteluvastaavien mukaan esitetyistä vaihtoehtoista harjoittelu oli selvästi yleisintä simulaatioympäristöissä, joita varten useissa korkeakouluissa oli erilliset simulaatioihin varatut tilat. Simulaatioympäristöissä harjoittelun nähtiin kehittävän erityisesti opiskelijoiden substanssiosaamista ja siihen liittyviä kliinisiä taitoja. Lisäksi opiskelijoiden päätöksenteko- ja vuorovaikutustaitojen kuvailtiin kehittyvän.

Harjoittelu on mahdollista...	Kyllä	Ei	En tiedä	Oppimismahdollisuudet
simulaatioympäristöissä	70,7 %	25,9 %	3,5 %	Substanssiosaaminen, päätöksenteko- ja vuorovaikutustaidot
kehittämishakkeissa	36,2 %	37,9 %	25,9 %	Yhteistyötaitot, substanssi- ja projektiosaaminen, kokonaisuuksien hallinta
liikkuvissa terveyspalveluissa	27,6 %	39,7 %	32,8 %	Substanssiosaaminen, kohtaamisen taidot, itsenäinen työote, moniammatillisuus
terveysalan etäpalveluissa	17,2 %	57,0 %	25,9 %	Hoidontarpeen arviointi, päätöksenteko, etäohjausosaaminen, tietotekninen osaaminen
muussa kuin pelillisissä virtuaaliympäristöissä	12,1 %	62,1 %	25,9 %	Potilasturvallisuus, kädentaidot, harjoitteluympäristö tutuksi
pelillisissä ympäristöissä	8,6 %	72,4 %	19,0 %	Kädentaidot, analyttisyys, itsearviointi, johdonmukaisuus, työn nopeus ja laatu

Taulukko 1. Käytössä olevat harjoitteluympäristöt.

Reilu kolmasosa vastaajista kertoi, että harjoittelu kehittämishakkeissa oli mahdollista heidän korkeakoulussaan. Lähes saman verran vastaajista kertoi, ettei harjoittelumuoto ole tällä hetkellä käytössä. Ilmoitetut hankkeet suuntautuivat eri substanssialueille, mutta niissä korostuivat työelämä- ja moniammatillinen yhteistyö. Näiden lisäksi hankkeiden koettiin kartuttavan erityisesti opiskelijoiden substanssiosaamista, projekti-osaamista ja kokonaisuuksien hallintataitoja. Opiskelijoiden harjoittelu oli vähäisempää liikkuvissa terveyspalveluissa (esim. kotihoito), terveysalan etäpalveluissa (esim. chat- ja puhelinpalvelut), muissa kuin pelillisissä virtuaaliympäristöissä ja pelillisissä ympäristöissä.

Opinnollistaminen ja ympärivuotinen harjoittelu

Opinnollistamisella tarkoitetaan opiskelujen aikaisen palkallisen työn integroimista opintoihin. Kartoitus osoittaa, että opinnollistamisen prosesseille ei ole olemassa valtakunnallisesti yhtenäisiä malleja. Lähes kaikki kyselyyn vastanneet harjoitteluvastaavat kertoivat, että heidän korkeakoulussaan opinnollistaminen on mahdollista ja yleisintä se näyttäisi olevan opintojen loppuvaiheessa. Käytännöt kuitenkin vaihtelivat korkeakoulujen välillä sen suhteen, pystyikö palkallisella työllä opinnollistamaan harjoittelua, teoriaopintoja vai molempia.

Noin kaksi kolmasosaa vastaajista kertoi, että ympärivuotinen harjoittelu oli mahdollista heidän edustamassaan korkeakoulussa ja sillä tarkoitettiin yleisimmin kesäloman aikana suoritettavaa ei-palkallista harjoittelua tai palkallisen työn opinnollistamista. Harjoittelupaikkojen saatavuus kesäisin on kuitenkin rajoitettua ja ohjaajaresurssien järjestäminen on koettu haasteelliseksi.

Harjoittelun ohjaus

Harjoittelun ohjaus harjoittelupaikoilla toteutuu tällä hetkellä pääasiassa yksilöohjauksena siten, että opiskelijalla on harjoittelun ajan yksi nimetty ohjaaja. Harjoitteluvastaavien mukaan ohjaus toteutuu vain harvoin moniammatillisesti, jolla tarkoitetaan vähintään kahden eri koulutustaustan omaavan terveysalan ammattilaisen yhteistyötä harjoittelun ohjaamisessa.

Harjoittelusta vastaava opettaja ei useimmiten käy paikan päällä harjoittelupaikassa harjoittelun aikana, vaan yleisempää on, että opettajat pitävät harjoitteluyksikköön yhteyttä esimerkiksi puhelimitse tai tapamalla yhtä tai useampaa opiskelijaa ja ohjaajaa videoyhteyden välityksellä. Harjoitteluvastaavat näkivät, että tulevaisuudessa opettajan rooli harjoittelussa on vastata kokonaisuuksien hallinnasta ja toimia pedagogisena asiantuntijana, joka tukee opiskelijan oppimista ja osallistuu harjoittelun arviointiin. Opettaja nähtiin myös työelämäyhteistyön jatkuvuuden mahdollistajana, joka verkostoituu, toimii yhteyshenkilönä kentän kanssa ja tukee harjoittelupaikkaa ohjaustyössä.

Harjoittelun kehittämistarpeet tulevaisuudessa

Nykytilakartoituksen tuloksista nousi kolme keskeistä teemaa, joita harjoitteluvastaavat pitivät tärkeänä terveysalan korkeakoulutukseen kuuluvien harjoitteluiden kehittämisessä. Nämä teemat olivat 1) ohjaus, 2) harjoittelupaikat, ja 3) harjoittelukäytännöt.

1 Ohjaus | Ohjauksen kehittämistarpeet kohdistuvat erityisesti harjoittelupaikkojen ohjaajien kouluttamiseen, virtuaaliohjauksen kehittämiseen, kokonaan uusien ohjausmallien kehittämiseen, sekä korkeakoulun ja kentän väliseen yhteistyöhön. Ohjaajakoulutukseen toivotaan tavoitteellisuutta, mikä vahvistaisi harjoittelun osaamisperustaisuutta, ohjaajien ohjausosaamista, sekä kykyä hallita haastavia ohjaustilanteita. Korkeakoulun ja kentän välisen yhteistyön toivottiin olevan jatkossa entistä tiiviimpää ja avoimempaa, mikä voisi toteutua esimerkiksi ohjaajien osallistumisena harjoittelua edeltävään opetukseen ja opettajien vierailuina harjoitteluyksiköissä.

2 Harjoittelupaikat | Uusien, joustavien ja monipuolisten harjoitteluympäristöjen tunnistamiselle ja kehittämiselle on tarvetta. Erityisesti toivotaan moniammatillisen harjoittelun mahdollistavia harjoittelumahdollisuuksia.

3 Harjoittelukäytäntöjen kehittäminen | Kartoituksen tulosten mukaan terveysalan korkeakoulutuksessa on tarvetta yhteisille käytännöille harjoittelupaikkojen laadunvarmennukseen, harjoittelun koordinointiin, aiemmin hankitun osaamisen tunnistamiseen, opinnollistamiseen sekä ohjauksen periaatteisiin liittyen.

Lähteet

Asetus terveydenhuollon ammattihenkilöstä 28.6.1994/564. [finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940564](https://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1994/19940564)

Sosiaali- ja terveysministeriö. (2020). Uusi käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseen: Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:3. Helsinki. urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4145-8

WHO. (2010). Framework for action on interprofessional education & collaborative practice. hsc.unm.edu/ipe/resources/who-framework-pdf

Maxwell, B., Grymonpre, R. & Snyman, S. (eds). (2019). Guidance on global interprofessional education and collaborative practice research: discussion paper. A joint publication by InterprofessionalResearch. Global and the Interprofessional. Global. www.educacioninterprofesional.org/sites/default/files/fulltext/2019/guia_orientacion_en.pdf

2.2 Opinnollistaminen osana ympärivuotisen opiskelun kehittämistä

Päivi Ivanoff-Lahtela ja Pirjo Knuutila, LAB, Heimo Outinen ja Tuula-Maria Rintala, TAMK

Valtaosa terveysalan opiskelijoista työskentelee lukukausien aikana tulevien ammattitehtävien sijaisuuksissa. Ammattikorkeakouluissa opiskelijoiden palkallinen työssäolo on jo pitkään hyväksytty osaksi opintoja. Käytänteet eri aloilla ja eri ammattikorkeakouluissa ovat vaihdelleet. Opiskelijan palkkatyön hyväksymisestä opintojen osaksi on alettu käyttää termiä opinnollistaminen.

Opinnollistamista on aiemmin kehitetty esimerkiksi vuosina 2015-2017 Verkkovirta- Työn opinnollistamista verkostoyhteistyönä -hankkeessa, jossa kehitettyjä toimintamalleja hyödynnettiin HARKKA-hankkeen kehittämistyössä. (Kotila ym. 2016, Mäki ym. 2017) Verkkovirta-hankkeen jälkeen LAB-ammattikorkeakoulussa opinnollistamista on hyvin saatu jalkautettua osaksi eri koulutusohjelmien käytäntöjä. Myös Tampereen ammattikorkeakoulussa on opinnollistamisen kehitystyötä jatkettu Verkkovirta- hankkeen jälkeen esimerkiksi sosionomi-koulutuksessa (Himanen ja Kukkonen 2020).

Opinnollistaminen mahdollistaa opiskelijalle yksilöllisen etenemisen ja sujuvan työelämään siirtymisen. Terveystalon ammattihenkilöistä on työmarkkinoilla kasvava pula. Ammattikorkeakoulujen tavoitteena on kouluttaa osaavaa henkilöstöä työelämän tarpeisiin. Palkkatyön opinnollistaminen antaa opiskelijalle mahdollisuuden kartuttaa tietotaitoaan ja samalla saada päivittäiseen elämiseen tarvittava toimeentulo.

HARKKA-hankkeessa opinnollistamisen kehittämisen tavoitteena oli selkeyttää käytettäviä käsitteitä ja opinnollistamisen prosessia sekä saada kokemuksia erilaisista opinnollistamisen vaihtoehdoista. Kehittäminen aloitettiin tarkastelemalla eri ammattikorkeakoulujen opinnollistamisen käytäntöjä. Aiempien kokemusten ja tämän tarkastelun pohjalta tehtiin yhteenvetoa opinnollistamisprosessin keskeisistä elementeistä. Kehittämistyön tuloksena kuvattiin opinnollistamisen prosessi sovellettavaksi ammattikorkeakouluissa (kuvio 1). Kehittämisen aikana toteutettiin teoriaopintojen pilotti.

Opinnollistamisella tarkoitetaan opintojen aikaista tutkinnon edellyttämän osaamisen hankkimista työsuhteessa. Opinnollistaminen on prosessi, jossa tunnistetaan edellytetty osaaminen, tavoitteellisesti kehitetään osaamista ja osoitetaan hankittu osaaminen. (HARKKA-hanke 2020.)

HARKKA-podcast: Työn opinnollistaminen

HARKKA-podcasteissa kerrotaan terveysalan korkeakoulutukseen kuuluvan harjoittelun ja harjoittelun ohjauksen ajankohtaisista teemoista sekä hankkeen kehittämistyön tuloksista.

Tässä jaksossa kuulet opiskelijoiden ajatuksia työn opinnollistamisesta.

PODCAST

soundcloud.com/user-792254501/harkka-podcast-tyon-opinnollistaminen

Opinnollistamisen prosessi

Opinnollistamisen lähtökohtana on koulutuksen ja palkkatyön saumaton yhdistäminen osaksi opiskelijan oppimisprosessia. Opinnollistamisen käynnistäminen ammattikorkeakoulussa vaatii hyvää etukäteissuunnittelua.

Amattikorkeakoulussa on hyvä sopia:

- opinnollistamisesta tiedottaminen opiskelijoille
- kuka ohjaa opiskelijaa opinnollistamisprosessissa
- mitä opintojaksoja voi opinnollistaa (teoria ja/tai ohjattu harjoittelu)
- kuinka monta opintopistettä voi opinnollistaa (kerrallaan, yhteensä)
- opinnollistamisessa käytettävät lomakkeet ja niiden arkistointi
- työyhteisön/ohjaajan/mentorin perehdyttäminen (kuka tekee)
- opinnollistetun opinon kirjaaminen opintorekisteriin/suoritusmerkinnät

Opinnollistamisen **suunnitteluvaiheessa** (kuvio 2) tarkastellaan opiskelijan työsuhteen mahdollistamaa osaamista ja opetussuunnitelmassa tavoiteltavaa osaamista. Opiskelija tekee suunnitelman osaamisensa kehittämistä työsuhteessa opetussuunnitelman mukaisten osaamistavoitteiden ja henkilökohtaisten tavoitteidensa pohjalta. Suunnitelma sisältää aikataulun lisäksi osaamistavoitteet ja kuvauksen sovitusta osaamisen osoittamisen tavoista. Suunnitelma on hyvä tallentaa erilliselle lomakkeelle ammattikorkeakoulun käytäntöjen mukaisesti.

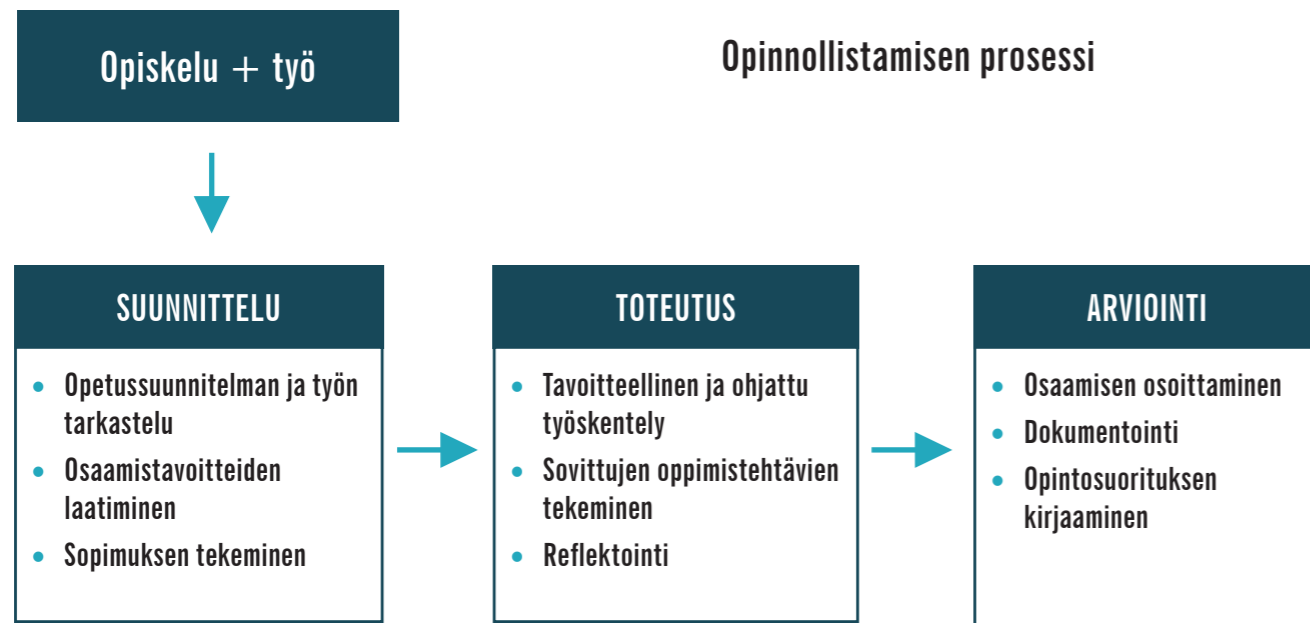
Ennen opinnollistamisen aloittamista tehdään kirjallinen sopimus, jonka allekirjoittavat opiskelija, ammattikorkeakoulun edustaja ja työelämän edustaja.

Toteutusvaiheessa opiskelija toimii asetettujen tavoitteiden mukaisesti työyhteisössä sovitun ohjaajan/mentorin ohjauksessa (vrt. Valvira), tehden sovittuja oppimistehtäviä ja saaden jatkuvaa palautetta toiminnastaan sekä reflektoiden osaamisensa karttumista.

Jokaiselle terveydenhuollon ammattihenkilön tehtävässä toimivalle opiskelijalle on nimettävä ohjaaja.

www.valvira.fi/terveydenhuolto/ammattioikeudet/opiskelijat/toimiminen_terveydenhuollon_ammatti_henkilon_tehtavissa

Suunnitteluvaiheessa sovitun osaamisen osoittamisen **arviointi** toteutetaan työteon aikana (esim. osastotunti työyksikön henkilöstölle, työyksikön toiminnan kehittämisprojekti) ja/ tai työnteon päättyessä (esim. kirjallinen tehtävä, tentti, luennon pitäminen). Prosessin päätteeksi opiskelijan suoritus kirjataan opintorekisteriin ammattikorkeakoulussa sovitulla tavalla.

Kuvio 2. Opinnollistamisen prosessi.

Esimerkkejä opinnollistamisesta

LAB-ammattikorkeakoulussa on palkallista työtä opinnollistettu pääasiassa harjoitteluun mutta myös täydentäviin opintoihin/ vapaasti valittaviin opintoihin. Lukukausien aikaisen palkkatyön opinnollistamisen suosio on LAB-ammattikorkeakoulun terveysalalla kasvanut vuosi vuodelta. Sairaanhoidajaopiskelija voi opinnollistaa lähihoitajan sijaisuutta, kun opintoja on suoritettuna 60 op tai opiskelijalla on lähihoitajan tutkinto. Sairaanhoidajan sijaisuuteen vaaditaan 140 opintopisteen opinnot.

Opinnollistaminen LAB-ammattikorkeakoulun sairaanhoidajakoulutuksessa

- Opinnollistettava kokonaisuus on vähintään 5 op
- Samassa yksikössä voi opinnollistaa enintään 15 op
- Lähihoitajan sijaisuudessa voi opinnollistaa enintään 10 op
- Sairaanhoidajan sijaisuudessa voi opinnollistaa enintään 25 op
- Ohjattua harjoittelua voi opinnollistaa kyseisen kliinisen hoitotyön alueen teoriaopintojen suorittamisen jälkeen
- Täydentäviin opintoihin voi opinnollistaa sairaanhoidajan sijaisuutta enintään 10 op
- Opettajat ohjaavat opinnollistettua harjoittelua kevät-, kesä- ja syyslukukausien aikana

Fysioterapeuttikoulutuksen opinnollistamisen käytännöt eroavat sairaanhoidajakoulutuksen käytännöistä; fysioterapeuttiopiskelijalla ei ole ohjaavaa opettajaa palkallisen työn opinnollistamisen aikana ja harjoitteluun voi opinnollistaa vain fysioterapeutin sijaisuudessa. Fysioterapeutin sijaisuuteen vaaditaan 140 opintopistettä. Molemmilla koulutusaloilla on opinnollistamisen aikana nimetty työelämäohjaaja ja opettaja ottaa vastaan opinnollistamisen suunnitelman ja osaamisen osoittamisen.

Opinnollistaminen LAB-ammattikorkeakoulun fysioterapeuttikoulutuksessa

- Opinnollistettava kokonaisuus on enintään 15 op
- Samassa työpaikassa voi opinnollistaa 10op mutta jos työtehtävät muuttuvat niin silloin voi opinnollistaa 5 op lisää
- Täydentäviin opintoihin voi opinnollistaa myös muuta fysioterapeutin ammattiin kehittymistä tukevaa työtä enintään 5 op

Tampereen ammattikorkeakoulussa toteutettiin kahden teoriaopintojaksojen opinnollistaminen. Kokeilu eteni hankkeessa laaditun opinnollistamisprosessin mukaisesti (Kuvio 2).

Suunnitteluvaiheessa opiskelijat selvittivät mahdollisuuden toteuttaa teoriaopintoja työsuhteessa työnantajansa kanssa. Kun opiskelija oli sopinut opinnollistamisesta työnantajan kanssa, pidettiin yhteistyöpalaveri, jossa sovittiin teoriaopintojen opinnollistamisen edellytyksistä ja vastuista opiskelijan, työnantajan ja oppilaitoksen kesken (Taulukko 2).

Opiskelija	Oppilaitos	Työnantaja
Neuvottelee etukäteen työsuhteessa tehtävästä opinnollistamisesta opettajan kanssa	Sopii opiskelijan kanssa: tavoitteet, osaamisen osoittamisen tavat sekä erilaiset dokumentit	Arvioi työhön ottaessaan hakijan (opiskelijan) kelpoisuuden ja osaamisen tehtävään
Sopii työsuhteen solmimisesta ja opinnollistamisesta työnantajan kanssa kirjallisella sopimuksella	Ohjaa opiskelijaa ennen ja jälkeen työsuhteen	Nimeää Valviran ohjeen mukaisesti terveydenhuollon laillistetun ammattihenkilön tehtävässä toimivalle opiskelijalla ohjaajan, joka sitoutuu opiskelijan ohjaukseen
Asettaa opinnollistaen suoritettavalle opintojaksolle selkeät oppimistavoitteet, jotka hyväksyy ohjaava opettaja	Arvioi työsuhteen päätyttyä sovitut oppimistehtävät	Perehdyttää opiskelijan työyksikön käytänteiden mukaisesti
Tekee sovitut opetussuunnitelman mukaiset opintojaksoon liittyvät tehtävät	Kirjaa opiskelijan suorituksen opintorekisteriin	Antaa opiskelijalle työtodistuksen työyksikön käytänteiden mukaisesti työsuhteen päätyttyä
Ilmoittaa itse Kelalle opintotukeen mahdollisesti vaikuttavista muutoksista		

Taulukko 2. Eri toimijoiden vastuut opinnollistamisessa

Oppilaitoksen näkökulmasta opinnollistaminen tarjoaa joustavuutta opintojen edistämiseksi. Yksittäisten opiskelijoiden teoriaopintojen toteuttaminen opinnollistamalla ei kuitenkaan välttämättä ole kustannustehokasta, kun samaan aikaan teoriaopetus on kuitenkin tarjottava muulle opiskelijaryhmälle. Yhtenä vaihtoehtona voisi olla esimerkiksi aiemmin opinnoissa rästiin jääneiden teoriaopintojen suorittaminen opinnollistamalla. Näin voidaan tukea opiskelijan opintojen etenemistä määräajassa.

Kannattavampaa voisi olla suurempien kokonaisuuksien toteuttaminen opinnollistamalla, jota kokeillaan parhaillaan Tampereen ammattikorkeakoulussa myytävän sairaanhoitajakoulutuksen ryhmällä. Ryhmän teoriaopinnot opinnollistetaan osittain ja ohjatun harjoittelun jaksot lähes kokonaan, näin opinnollistettavia opintojaksoja kertyy useita kymmeniä. Alustavat kokemukset ovat oikein positiivisia, mm. työkiertona toteutettavassa ohjatun harjoittelun opinnollistamisessa on opiskelijoiden oppiminen erittäin tavoiteorientoitunutta, reflektiivistä ja kriittisesti omaa toimintaa tarkastelevaa.

Lisäksi:

- TAMKissa järjestettiin opinnollistamiseen liittyvää koulutusta työelämän edustajille ja työstettiin materiaali (tähän linkki) työelämätahtojen kouluttamisen tueksi
- laadittiin toimintaohje yhteistyössä koulutuskoordinaattoreiden kanssa Pirkanmaan sairaanhoitopiirissä tapahtuvaan ohjatun harjoittelun opinnollistamiseen 140 opintopistettä suorittaneille opiskelijoille
- TAMKin opiskelijat tekivät opinnollistamisesta esittelyvideon
- Lapin AMK:ssa käynnistyi opinnollistamisen paikallisten käytäntöjen suunnittelu
- LAB-ammattikorkeakoulussa hyödynnettiin Harkka-hankkeessa luotua opinnollistamisen prosessia koko ammattikorkeakoulun opinnollistamisen käytäntöjen kehittämiseen

Katso HARKKA-hankkeen video opinnollistamisesta: youtu.be/7I39RVtsfpY

Lataa käyttösi opinnollistamisen koulutusmateriaali:

www.oamk.fi/fi/tutkimus-ja-kehitys/teki-ja-hanketoiminta/harkka/harkka-materiaalit

HARKKA-podcast: Teoriaopintojen opinnollistaminen

Tässä jaksossa kuulet teoriaopintojen opinnollistamisen hyödyistä.

PODCAST

soundcloud.com/user-792254501/harkka-teoriaopintojen-opinnollistaminen

Lähteet

Himanan S ja Kukkonen H. toim. 2020. Huikea mahdollisuus varhaiskasvatuksessa. Sosionomiksi oppimista ja opinnollistamista mentorin tuella. Tampereen ammattikorkeakoulun julkaisuja. sarja B. Raportteja 129.

Kotila H, Mäki H, Vanhanen-Nuutinen L, Moisio A, Pettersson A ja Aura P. toimi. 2016. Opi työssä - Uusia toimintamalleja opintojen aikaisen työn opinnollistamiseen. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu julkaisuja 2016.

Mäki K, Moisio A ja Aura P. toim. 2017. Kolme kulmaa opinnollistamiseen. Opas opinnollistamisen ratkaisuihin, työkaluista ja vinkeistä. Haaga-Helia ammattikorkeakoulu julkaisuja 2017.

2.3 Arviointityökalu ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjaajien ohjausosaamisen tarkasteluun

■ Päivi Ivanoff-Lahtela, LAB ja Tuula-Maria Rintala, TAMK

Terveysalan koulutuksessa ammattitaitoa edistävä harjoittelu on keskeinen osa koulutusta. Kliinisissä toimintaympäristöissä tapahtuvaa harjoittelua on kehitetty monissa ammattikorkeakouluissa ja harjoitteluyksiköissä suositusten ja ohjeiden avulla. (STM 2009, STM 2012, STM 2020.)

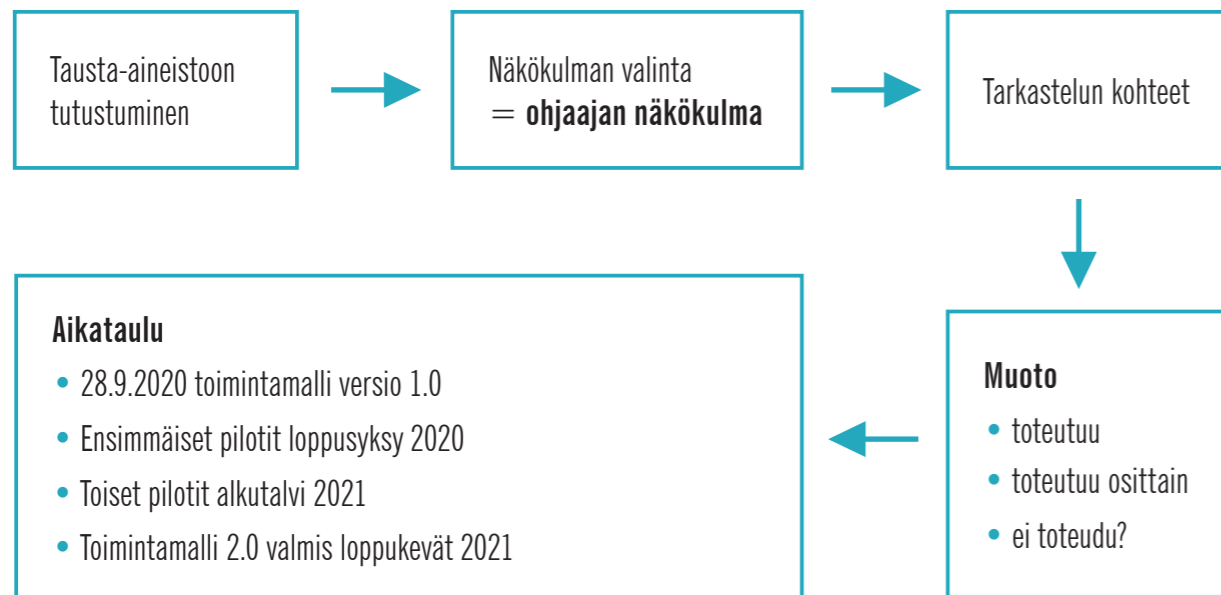
Ohjaajien ohjausosaamista ja ohjausominaisuuksia on selvitetty monissa tutkimuksissa. Keskeisiä osaamisen alueita ovat reflektiivisen ohjaussuhteen luominen, opiskelijan oppimisprosessin tukeminen, palautta- antaminen ja vastaanottaminen sekä opiskelijälähtöisen arvioinnin toteuttaminen (Tuomikoski ym. 2018, Kukkohovi ym. 2020, Tuomikoski ym. 2020). Tämän lisäksi harjoittelun ohjauksessa kuvataan tärkeäksi myös ohjaajan ohjausmotivaatio (Kälkäjä ym. 2016, Tuomikoski 2019, Tuomikoski ym. 2019, Tuomikoski ym. 2020).

Harkka-hankkeen tilaamassa opinnäytetyössä (Diiriye ja Rautiainen 2021) tehtiin kirjallisuuskatsaus sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksista kliinisessä harjoittelussa. Katsauksen perusteella ohjaajan ominaisuudet (mm. pedagoginen koulutus, motivaatio, ohjaustavat, kokemus) sekä opiskelijan ja ohjaajan välinen suhde (mm. tasa-arvo, kommunikointi, tuki) liittyivät keskeisesti opiskelijoiden kokemuksiin harjoittelusta.

Terveysalan opiskelijoiden kokemuksia ammattitaitoa edistävissä harjoittelusta on tutkinut muun muassa Teuvo ym. 2017. Tuloksista ilmeni kehittämistarpeita harjoittelun ohjauksen toteuttamisessa. Opiskelijat toivat esille puutteita harjoittelun ohjaajien ohjaustaidoissa, ohjaajien asenteissa opiskelijoita kohtaan, oppimisprosessin tuntemisessa ja opiskeluympäristössä. Myönteiseen harjoittelukokemukseen liittyivät toimiva ohjaussuhde, oppimistavoitteiden huomiointi ja työyksikön opiskelijamyönteisyys.

HARKKA-hankkeen yhtenä tavoitteena oli harjoitteluympäristöjen arviointi. Harjoittelun ohjaajan merkitys terveysalan harjoittelussa on merkittävä ja tästä syystä päädyttiin lähestymään oppimisympäristön arviointia kehittämällä työkalu harjoittelun ohjaajan itsearviointin näkökulmasta. Arviointityökalun kehittäminen aloitettiin tutustumalla erilaisiin harjoittelun ohjaukseen laadittuihin laatusuosituksiin, mm. ValOpe-verkoston laatimien ohjauksen laatusuosituksiin, Terveysalan verkoston laatusuosituksiin, Opiskelijaohjausosaamisen mittariin (Mentors' Competence Instrument, Tuomikoski ym. 2018) sekä tutkimuksiin ohjaajien ohjausosaamisesta. Tavoitteena oli kehittää mahdollisimman selkeä, yksinkertainen, rajattu ja melko nopeasti täytettävä lomake, jota voisi hyödyntää sekä itsearvioinnissa että kehittymiskeskustelujen pohjana. (Kuva sivulla 30.)

Arviointityökalun ensimmäisessä versiossa oli 27 harjoittelun ohjaajan toimintaan liittyvää tarkastelun kohdetta, joita arvioinnin tekijä/harjoittelun ohjaaja voi arvioida asteikolla **toteutuu, toteutuu osittain, ei toteudu**, lisäksi lomakkeella on tilaa kehittämistavoitteille, jotka arvioinnin tekijä/harjoittelun ohjaaja voi asettaa itselleen. (Kuvio 3.)

Kuvio 3. Arviointityökalun kehittäminen

Arviointityökalun pilotoinnit

Syky 2020

Arviointityökalua pilotoitiin Lahdessa marraskuussa 2020 järjestetyn työelämäyhteistyötapaamisen yhteydessä. Yhteistyötapaamiseen osallistui kymmenen Vastuuta ottamalla opit ohjausmallia (VOO-malli) käytävää harjoittelun ohjaajaa. Ohjaajat kertoivat, ettei omien ohjaustaitojen arviointiin ja kehittämiseen tule ohjaustyössä kiinnitettyä riittävästi huomiota. Osa ohjaajista oli käynyt ammattikorkeakoulun järjestämän ohjaajakoulutuksen. He kokivat koulutuksen hyödyllisenä. Ohjaajakoulutuksesta oli saatu välineitä ensisijaisesti opiskelijan oppimistavoitteiden ohjaamiseen, opetussuunnitelman kokonaisuuden ymmärtämiseen ja opiskelijaohjauksen pulmatilanteiden käsittelyyn. Ohjaajan ohjaustaitojen arviointia ohjaajakoulutukseen ei ollut sisällytetty. Harjoittelun ohjaajat kokivat tärkeäksi omien ohjaustaitojen tarkastelun. VOO-mallia toteutettaville harjoittelun ohjaajille toteutetussa pilotissa harjoittelun ohjaajat (N=10) vastasivat vaihtoehtoon toteutuu useimmin neljän väittämän osalta:

- Tiedostan roolini ja vastuuni harjoittelun ohjaajana
- Toimin positiivisena ammatillisena roolimallina opiskelijalle
- Tiedän, kehen otan yhteyttä omassa organisaatiossani haasteellisiin harjoitteluun liittyvissä tilanteissa
- ohjaan opiskelijaa antamaan palautetta yksikön ohjaustoiminnasta

Eniten vastauksia vaihtoehtoon toteutuu osittain, kertyi kolmeen arviointityökalun väittämään:

- Tunnen kansallisen harjoittelun ohjauksen laatusuosituksen
- Tuen opiskelijan jatkuvaa oppimista kehittämisohjauksella
- Käytössäni on riittävästi resurssia opiskelijaohjaukseen.

Vastaavat kokivat huonoimmin esitetyistä väittämistä kohdallaan toteutuvan:

- Olen käynyt ohjaajakoulutuksen
- Esimies tukee opiskelijaohjaustyötäni
- Työyhteisössämme on käytössä yhtenevät opiskelijapalautteen antotavat
- Opiskelijan tavoitteet ovat työyhteisössä kaikkien ohjaajien käytössä.

Pilotoitu arviointityökalu koettiin helpoksi tavaksi arvioida omia ohjaustaitoja ja ohjaukseen liittyviä kehittämistavoitteita. Vastaajat antoivat palautetta joistakin arviointityökalun tarkastelun kohteiden sanamuodoista ja vaikeaselkoisuudesta. Palauteen perusteella tehtiin muutoksia arviointityökaluun.

Kevät 2021

Keväällä 2021 toteutettiin pilotti Tampereella. Arviointityökalu esiteltiin Pirkanmaan sairaanhoitopiirin koulutuskoordinaattoreille ja sovittiin lomakkeen pilotoinnista. Pilotissa arviointityökalua tarkasteltiin erityisesti sen kattavuuden ja käytettävyyden kannalta. Pilottiin sisältyi kysely, jossa kysyttiin arviointityökalun täyttämiseen kulunutta aikaa, tarkastelun kohteiden kattavuutta/riittävyttä sekä arviointityökalun käyttömahdollisuutta.

Arviointityökalun täyttämiseen kului aikaa muutamasta minuutista puoleen tuntiin, keskimääräinen käytetty aika oli 15-20 minuuttia.

Pilottiin vastanneet toivat esille, että tarkastelun kohteet olivat riittävän laajat ja kattavat hyvin ohjaajan toimintaan liittyviä asioita. Tarkastelun kohteiden ehdotettiin lähtevän liikkeelle ohjaajan osaamisen ja asenteen tarkastelusta ja etenevän sen jälkeen ohjattavaan liittyviin asioihin ja lopuksi ympäristö- ja resurssitekijöihin. Osaa tarkastelun kohteista pidettiin sellaisina, joista on työyksikössä sovittava ja tehtävä pelisäännöt.

Kehittämistavoitteiden asettamista jokaiselle tarkastelun kohteelle ei pidetty mielekkäänä.

Arviointityökalua pidettiin käyttökelpoisena ja ikään kuin muistilistana keskeisistä asioista, jotka harjoittelun ohjaajan on muistettava ja huomioitava.

Yhteenveto piloteista

Kahden erilaisen pilotin toteuttaminen antoi arviointityökalusta monipuolista tietoa. Ensimmäinen osoitti, että ohjaaja pystyy arvioimaan omaa ohjaustoimintaansa arviointityökalun avulla. Ja toinen pilotti kartutti tietoa arviointityökalun kattavuudesta ja käyttömahdollisuuksista.

Pilottien pohjalta tehtiin muutoksia lomakkeen rakenteeseen siirtämällä kehittämistavoitteet arviointityökalun loppuun, lopullisessa versiossa on tilaa kolmelle kehittämistavoitteelle. Tarkastelun kohteiden järjestystä muutettiin ja niiden määrää vähennettiin, niin, että lopullisessa versiossa niitä on 23 kpl.

Arviointityökalu julkaistaan sähköisenä Terveysalan verkoston sivustolla, jossa sijaitsevat myös Terveysalan harjoitteluiden laatusuosittukset ammattikorkeakouluille.

Arviointityökalusta tiedotetaan työelämälle.

Lataa käyttöösi arviointityökalu ohjatun harjoittelun ohjaajille ohjaustoiminnan kehittämiseen:
www.oamk.fi/fi/tutkimus-ja-kehitys/tki-ja-hanketoiminta/harkka/harkka-materiaalit

Arviointityökalu ohjatun harjoittelun ohjaajille ohjaustoiminnan kehittämiseen

Hyvä ohjatun harjoittelun ohjaaja,

Ohjattu harjoittelu on merkittävä osa ammatillisen tieto/taidon oppimista. Toimintasi harjoittelun ohjaajana on arvokasta ja merkittävää. Olet tärkeä opiskelijan oppimisen mahdollistaja. Arviointityökalu on tehty tukemaan ohjaustyötäsi. Tavoitteena on sinun yksilöllisten ohjaustaitojesi kehittyminen ja toisaalta toimintayksikön ohjaustaitojen vahvistaminen.

Pohdi alla olevia ohjaukseen liittyviä tarkasteltavia osa-alueita ja **rastita omaa arviotasi** vastaava kohta (toteutuu/ toteutuu osittain/ ei toteudu).

Pohdi lisäksi, mitä **kehittämistavoitteita** asetat itsellesi ohjaustoimintaan.

Tarkasteltava osa-alue	 toteutuu	 toteutuu osittain	 ei toteudu
Kehitän suunnitelmallisesti ohjausosaamistani			
Olen käynyt opiskelijaohjaajakoulutuksen			
Tietoni opiskelijaohjauksesta ovat ajan tasalla			
Käytän monipuolisia ohjausmenetelmiä opiskelijan ohjauksessa			

Kuvassa osa arviointityökalusta.

Lähteet

Diiriye R ja Rautiainen T. 2021. Sairaanhoidajaopiskelijoiden kokemukset kliinisen harjoittelun ohjauksesta. Kuvailuva kirjallisuuskatsaus pohjois- ja länsieurooppalaisista tutkimuksista. Opinnäytetyö. Sairaanhoidajan tutkinto-ohjelma. TAMK

Kukkohovi ym. 2020. Opiskelijaohjaajien ohjausosaaminen viidessä eri Euroopan maassa. Hoitotiede 32 (3), 191-203.

Kälkäjä M ym. 2016. Opiskelijaohjauskäytännöt, -resurssit ja ohjaajat terveysalalla: opiskelijaohjaajien näkökulma. Hoitotiede 28 (3), 229-242.

STM 2009. Johtamisella vaikuttavuutta ja vetovoimaa hoitotyöhön. Toimintaohjelma 2009-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2009:18.

STM 2012. koulutuksella osaamista asiakaskeksin ja moniammatillisiin palveluihin. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2012:/.

STM. 2020. Uusia käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseen. Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:3.

Teuho, S., Roto, H., Sulonen, T., Vikberg-Aaltonen, P. & Sankelo, M. 2017. Terveysalan opiskelijoiden kielteiset kokemukset harjoittelun aikana. Tutkiva Hoitotyö 15(1): 10-17.

Tuomikoski, A-M. 2019. Sairaanhoidajien opiskelijaohjausosaaminen ja ohjaajakoulutuksen vaikutus osaamiseen. Akateeminen väitöskirja. Oulun yliopisto. Lääketieteellinen tiedekunta, Hoitotieteen ja terveyshallintotieteen tutkimusyksikkö, Oulu.

Tuomikoski, A-M., Ruotsalainen, H., Mikkonen, K., Miettunen, J., & Kääriäinen, M. 2018. The competence of nurse mentors in mentoring students in clinical practice – A cross-sectional study. Nurse Education today, 71, 78-83.

Tuomikoski A-M, Ruotsalainen H, Mikkonen K, Miettunen J, Juvonen S, Sivonen P & Kääriäinen M. 2019. How mentoring education affects nurse mentors' competence in mentoring students during clinical practice – A quasi-experimental study.

Tuomikoski A-M, Ruotsalainen H, Mikkonen K, Kääriäinen M. 2020. Nurses' experiences of their competence at mentoring nursing students during clinical practice: A systematic review of qualitative studies. Nurse Education today 85, 104258.

Lisämateriaalia aiheesta

Jokelainen M ym. 2020. Terveysalan harjoittelujen laatusuosittukset ammattikorkeakouluille.

Juntunen J ym. 2016. Haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet terveysalalla – opiskelijaohjaajien käsityksiä. Hoitotiede 28 (2), 123-136.

Luoja, K. 2011. Ammattitaitoa edistävän harjoittelun ohjauksen toimintamalli- ohjaajien näkökulma. Acta Universitatis Tamperensis 1579, Tampere University Press.

Ronkainen S ym. 2020. Hoitotyön opiskelijoiden kokemuksia opettajan organisoimasta ryhmäohjauksesta ohjatussa harjoittelussa. Hoitotiede 32 (3), 142-153

ValOpe. 2017.

[kho-kliiniset-hoitotyön-opettajat.webnode.fi/news/opiskelijaohjauksen-laatusuosittukset-paivitetty](http://kho-kliiniset-hoitotyon-opettajat.webnode.fi/news/opiskelijaohjauksen-laatusuosittukset-paivitetty)

3. Kehittyvät digipalvelut harjoitteluympäristöinä

Luvussa kuvataan hankkeen alussa tehdyn etäpalveluiden harjoittelumahdollisuuksien kartoituksen ns. Kuntakierroksen tuloksia sekä esitellään etävastaanottoa simuloivan pedagogisen pakopelin kehittäminen.

3.1 Etäpalveluiden harjoittelumahdollisuudet

Tiina Poranen ja Sirpa Parviainen, KAMK; Heidi Jaakola ja Sari Melamies, Lapin AMK; Hanna Vuojärvi ja Ella Airola, LY

”Harjoittelupaikoissamme emme ole juurikaan päässeet harjoittelemaan digitaalisia terveydenhuollon etäpalveluita. Työntekijäkään eivät ole käyttäneet kyseisiä palveluita. Etäpalvelut eivät ole niin yleisessä käytössä alueellamme, uskomme tämän olevan suurin syy.”
(Terveysalan opiskelija, KAMK, 2019)

Sosiaali- ja terveystalouden digitalisaatio, väestörakenteen muutos sekä pitkät etäisyydet harvaan asutuilla alueilla luovat paineen kehittää terveysalan koulutusten ohjattuja harjoitteluita. Terveystalouden opiskelijoiden harjoittelu ei välttämättä tapahdu enää välittömässä potilastyössä, vaan myös sähköisten etäpalveluiden kautta. Uudenlaiset palvelut haastavat niin harjoittelua ohjaavat terveysalan ammattilaiset kuin alan opiskelijat ja opettajat, ja asettavat heille uudenlaisia osaamistarpeita. Lisätäksemme ymmärrystä terveysalan sähköisistä etäpalveluista kartoitimme syksyllä 2019 ja keuhällä 2020 yhteistyössä terveysalan opiskelijoiden kanssa harvaanasuttujen Lapin ja Kainuun alueiden terveysalan etäpalvelutarjontaa, etäpalveluiden tarjoamia harjoittelumahdollisuuksia opiskelijoille ja etäpalveluissa tarvittavia osaamisvaatimuksia (ks. [Theseus.fi: Airola, Jaakola, Melamies, Parviainen, Poranen & Vuojärvi 2020](#)). Kartoituksessa sähköiseksi etäpalveluksi määriteltiin erilaiset digitaalista teknologiaa hyödyntävät palvelut, joita terveysalan ammattilaiset voivat hyödyntää asiakastyössä.

Kartoituksen tuloksena selvisi, että Lapin ja Kainuun eri kunnissa hyödynnettiin terveydenhuollon sähköisiä etäpalveluita vaihtelevasti. Osassa kunnista etäpalveluiden hyödyntäminen oli monipuolista ja niitä oli laajasti käytössä, kun taas osassa kunnista etäpalvelutoiminta oli vielä vähäisempää. Käytössä olevia etäpalveluita olivat esimerkiksi puhelimen, videoneuvotteluyhteyden ja chatin kautta toimivat lääkärin ja hoitajan palvelut. Kunnasta riippumatta opiskelijoilla oli varsin vähän mahdollisuuksia suorittaa harjoitteluaan etäpalveluissa, mikä vahvistaa hankkeen harjoitteluympäristöjen nykytilan kartoituksesta saatuja tuloksia.

Syitä siihen, että harjoittelu etäpalveluissa ei ole mahdollistunut Kainuun ja Lapin alueilla esitettiin seuraavaa:

- etäpalveluita tai niihin tarvittavaa välineistöä ei ole käytössä
- etäpalvelua käytetään hyvin vähän
- toiminta on uutta
- opiskelijoiden mukaan ottaminen koetaan haastavana

Kartoituksessa hoitohenkilökunnalta, muilta terveysalan ammattilaisilta ja opiskelijoilta etäpalveluissa tarvittavaksi osaamiseksi tunnistettiin neljä osa-alueetta, jotka esitetään taulukossa 3.

Osaamisalueet	Yksittäiset taidot
Ammatillinen osaaminen	Arviointikyky Herkyys Kliiniset taidot Organisaation tuntemus Päätöksentekotaidot Tarkkuus
Viestintäosaaminen	Hyvät kirjaamisen taidot Täsmällisyys Selkeys Vuorovaikutustaidot Yhteistyötaidot
Johtaminen ja työntekijyysosaaminen	Ajanhallinta Avoin asenne Organisointitaidot Mielenkiinto Motivaatio Opiskelijan oma-aloitteisuus Sitoutuminen Toimintamallin muutos
Tekninen osaaminen	Asiakasohjaaminen Tietoturva

Taulukko 3. Kartoituksessa tunnistettu etäpalveluissa tarvittava osaaminen.

Tunnistetut osaamisalueet mukailevat yleissairaanhoitajan osaamisvaatimuksia (Blogit Savonia, 2020) sekä Jätkön (2018) ajatuksia digitalisaatio-osaamisesta terveysalalla. Näiden osa-alueiden sisältä tärkeiksi yksittäisiksi taidoiksi erottuivat vuorovaikutustaidot, arviointikyky, ammatillinen herkyys ja kliiniset taidot.

Opiskelijan etäpalveluissa tarvittavan osaamisen kehittymisen kannalta opiskeluaikaiset harjoittelukokemukset etäpalveluista ovat merkityksellisiä. Jotta opiskelijan harjoittelu etäpalveluissa on mielekästä ja osaamiskokemuksia tarjoavaa, on tätä tuettava myös ohjatun harjoittelun ulkopuolella tapahtuvan opetuksen osalta. Etäpalveluiden välityksellä tapahtuvassa ohjauksessa tarvittavia taitoja voidaan harjoitella esimerkiksi etäohjausta simuloivien harjoitusten avulla. Vaikka kaikissa Lapin ja Kainuun kunnissa etäpalveluiden tarjonta ei ole vielä vakiintunutta, tarve niissä tarvittavan osaamisen kartuttamiseen on tunnistettu.

Lähteet

Airola E, Jaakola H, Melamies S, Parviainen S, Poranen T, Vuojärvi H. 2020. Terveysalan harjoittelut etäpalveluissa harvaanasutuilla Kainuun ja Lapin alueilla. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 112. Kajaanin Ammattikorkeakoulu Oy. urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-65-2

Blogit Savonia. 2020. Yleissairaanhoitajan (180 op) osaamisvaatimukset ja sisällöt. blogi.savonia.fi/ylesharviointi/2019/01/31/yleissairaanhoitajan-180-op-osaamisvaati-muslauseet-ja-sisallot-julkaistu

Jätkö, M. 2018. Digitalisaatio –osaaminen terveysalalla. Systemoitu kirjallisuuskatsaus. Terveystieteiden tutkimuskeskus TAMK. Sosiaali- ja terveysalan johtaminen. Opinnäytetyö. Metropolia amk. www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/151531/Jakko_Marika.pdf?sequence=1&isAllo-wed=y

3.2 Etävastaanottoa simuloiva pedagoginen pakopeli

Tiina Poranen ja Sirpa Parviainen, KAMK; Heidi Jaakola ja Sari Melamies, Lapin AMK; Hanna Vuojärvi ja Ella Airola, LY

Hankkeen harjoitteluympäristöjen nykytilan kartoituksen mukaan opiskelijoiden harjoittelu terveysalan etäpalveluissa on vain harvoin mahdollista. Terveysalan etäpalveluissa tapahtuvaa harjoittelua koskevassa selvityksessä (Airola, Jaakola, Melamies, Parviainen, Poranen & Vuojärvi 2020) opiskelijat toivat esiin, että etäohjauksessa tarvittavan osaamisen saavuttamista voisi edistää koulutuksen aikana erilaisilla opetukseen integroitavilla etäohjausharjoituksilla.

Hankkeen tavoitteiden mukaisesti uusia etäpalveluiden oppimismahdollisuuksia innovoitiin pelillisiin oppimisympäristöihin. Toiminnan pelillisyyttä luonnehtivat esimerkiksi toimintaa ohjaavat säännöt, vuorovaikutteisuus, sekä välittömän palautteen saaminen (Brull & Finlayson, 2016; Plass et al., 2015; van Gaalen et al., 2020). Pelillisten oppimisympäristöjen tavoitteena on täydentää ammattipätevyysdirektiivin (2013/55) edellyttämää autenttissa toimintaympäristöissä tapahtuvaa oppimista (Sosiaali- ja terveysministeriö, 2020). Pelien ja pelillisten oppimisympäristöjen etuja oppimisen kannalta on, että oppimispeli tarjoaa opiskelijalle turvallisen ympäristön opetella uusia taitoja yrityksen ja erehdyksen kautta (Brull & Finlayson, 2017; Malicki et al., 2020; Plass et al., 2015).

Oppimisen pelillistämisen työvaiheet:

1. Kirkasta pelin tavoite. Mitä haluat opiskelijoidesi oppivan? Mikä on ydinsisältöä, mikä vähemmän tärkeää?
2. Luo pelille käsikirjoitus. Miten peli kulkee, mikä on sen kehystarina?
3. Valitse pelimuoto ja pelialusta, joka tukee tavoitteen saavuttamista. Pelin voi rakentaa vaikka paperille tai rakennuspalikoita hyödyntäen, erityisesti alkuvaiheessa yksinkertaisten työvälineiden käyttö on hyödyllistä.
4. Vie käsikirjoitus pelilliseen muotoon. Kirjoita käsikirjoitus auki vaiheittain ja määrittele jokaiseen vaiheeseen eri ratkaisujen tuottama tulos pelissä.
5. Varmista, että opiskelijalla on pelin suorittamiseen tarvittava sisällöllinen ja ammatillinen tieto.
6. Pilotoi peli, pyydä palautetta ja kehitä edelleen.

(mukaillen Koiranen 2020)

Hankkeessa suunniteltiin ja pilotoitiin virtuaalinen pakopeli "Veeti etävastaanotolla", joka perehdyttää opiskelijan työskentelemään etävastaanotolla lapsipotilaan tapauksen kautta. Pelin tehtävien avulla sairaanhoitajan roolissa toimiva opiskelija neuvoo puhelimitse Veetin isälle, kuinka toimia hengitystieoireisen lapsen kanssa. Pakopelihuone rakentuu lukoista, joiden koodit vastaavat oikeita ja väärä vastauksia. Aina, kun opiskelija suorittaa etävastaanottoon liittyvän tehtävän onnistuneesti, hän saa auki seuraavan lukon, josta paljastuu uusi tehtävä. Pelin tarinaa tehostavat ääninauhat, jotka simuloivat isän puhetta etävastaanoton aikana.

Terveysalan etävastaanottoa simuloiva virtuaalinen pakopelihuone. Mukailee Taina Romppaisen (KAMK) alkuperäistä ideaa terveysalan pakopelistä.

Peli rakennettiin Moodle-oppimisympäristöön, joka mahdollistaa yksinkertaisten pelillisten elementtien hyödyntämisen ja on useille korkeakouluille entuudestaan tuttu ympäristö. Pelin pilottiversiota testattiin hankkeessa toimivilla terveysalan opettajilla. Pilotista saadun palautteen perusteella pelin ennakkomateriaalia täydennettiin, ja peliin lisättiin kuvia etävastaanotosta.

Syksyllä 2021 peli otettiin käyttöön Kajaanin ammattikorkeakoulussa perhehoitotyön opintojaksossa ja Lapin ammattikorkeakoulussa päivystys- ja vastaanottohoitotyön opintojaksossa. Opiskelijoilta saadun palautteen perusteella:

- Peli harjoitti päätöksentekoa hyvin
- Ennakkomateriaali koettiin hyödyllisenä
- Peliä pidettiin helppona, tehtävät voisivat olla monipuolisempia
- Peliä olisi hyvä pelata ryhmänä
- Tärkeimmät seikat etävastaanotto toiminnasta tulevat esille hyvin
- Pelin tekninen toteutus koettiin osin kömpelönä, Moodle-alustana ei paras mahdollinen

Kysymys 1
Kesken
Kokonaispisteistä 1,00
Merkitse kysymys
Muokkaa kysymystä

Mitä vastaat isälle? Valitse oikea vastaus.

Valitse yksi:

- a. Pyydät isän henkilötunnuksen.
- b. Pyydät lapsen nimen ja osoitteen.
- c. Pyydät isää tulemaan lapsen kanssa päivystykseen.
- d. Pyydät isää kertomaan lapsen henkilötunnuksen ja nimen sekä lähiomaisen ja yhteystiedot.
- e. Pyydät isää soittamaan hälytyskeskukseen ja tilaamaan ambulanssin.
- f. Ohjeistat isää jäämään lapsen kanssa kotiin ja seuraamaan tilannetta.

Lukitsen vastaukseni

Pelit ja pelillisuus ovat tulleet osaksi opetusta ja oppimista. Näin ollen näemme tärkeänä, että tässä hankkeessa kehitettyä peliä edelleen jatkokehitetään esimerkiksi lisäämällä pelin vaikeusastetta monipuolistamalla tehtäviä. Jatkokehitysideana on sisällyttää samaan peliin useampia erilaisia etävastaanottoa simuloivia tapauksia, kuten mielenterveyteen ja aikuisen koronaepäilyyn liittyvät tapaukset. Hoitamalla useampia asiakastapauksia etävastaanotolla peräkkäin opiskelija saa todentuntuisemman kokemuksen päivystysvuorosta etävastaanotolla.

Mikäli haluat pelin käyttöösi, ole yhteydessä kirjoittajiin.

HARKKA-podcast: Harjoittelun etäohjaus - Workseed

HARKKA-podcasteissa kerrotaan terveysalan korkeakoulutukseen kuuluvan harjoittelun ja harjoittelun ohjauksen ajankohtaisista teemoista sekä hankkeen kehittämistyön tuloksista.

Tämä jakso käsittelee harjoittelun etäohjausta. Kajaanissa ja Lahdessa kokeiltiin Workseed-alustaa harjoittelun ohjauksessa.

PODCAST

soundcloud.com/user-792254501/harkka-podcast-harjoittelun-etaohjaus-workseed

Lähteet

Brull, S., & Finlayson, S. 2016. Importance of gamification in increasing learning. *Journal of Continuing Education in Nursing*, 47(8), 372–375.

Koiranen, J. 2020. Pedagogiset pakopelit: opas. Ääres eduEscape.

Malicki, A., Vergara, F. H., Van de Castle, B., Goyeneche, P., Mann, S., Preston Scott, M., Seiler, J., Zapanta Meneses, M., & Whalen, W. 2020. Gamification in nursing education: An integrative literature review. *The Journal of Continuing Education in Nursing*, 51(11), 509–515.

Parkki, T. 2020. Make your escape!: Opas pedagogisen pakopelin suunnitteluun. Light a Bot –hanke, Joensuun mediakeskus.

read.bookcreator.com/mSzqLfdM3VoEJKRXm1GLLcOKRxDFEfeA9wF22UCrL4s/1_RGPfS7SXGZglymLOo4Rw

Plass, J. L., Homer, B. D., & Kinzer, C. K. (2015) Foundations of game-based learning. *Educational Psychologist*, 50(4), 258–283.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2020. Uusi käytäntöjä ja rakenteita näyttöön perustuvan hoitotyön osaamisen kehittämiseen: Ehdotukset työelämälle ja koulutukselle. Sosiaali- ja terveysministeriön raportteja ja muistioita 2020:3. Helsinki. urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4145-8

van Gaalen, A. E. J., Brouwer, J., Schönrock Adema, J., Bouwkamp Timmer, T., Jaarsma, A. D. C., & Georgiadis, J. R. (2020). Gamification of health professions education: A systematic review. *Advances in Health Sciences Education*. doi.org/10.1007/s10459-020-10000-3

4. Harjoittelun kehittyvät käytänteet

Luvun alussa kerrotaan eri partnerikorkeakoulujen järjestämissä työelämätyöpajoissa tuotettuja harjoittelun ja harjoittelun ohjauksen tarvelähtöisiä ideoita. Luvun toisessa osassa esitellään harjoittelun kehittämistä monimuotoisissa piloteissa.

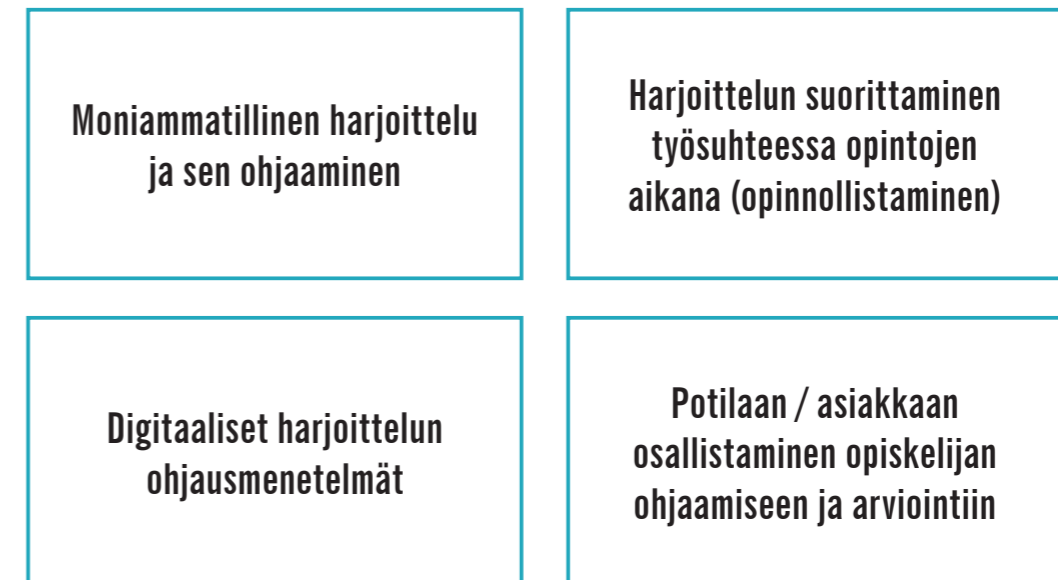
4.1 Työelämätyöpajoista harjoittelujen kehittämiseen

Merja Jokelainen ja Maija Suhonen, Savonia AMK; Jonna Juntunen, OY; Pirjo Knuuttila, LAB ja Pirkko Suua, Oamk

Työelämätyöpajojen toteutus

HARKKA-hanke järjesti ”Yhteisin askelin harjoittelusta työelämään” työelämän edustajille yhteistyöiltapäivän työpajatyöskentelynä kaikissa hankkeeseen osallistuneissa ammattikorkeakouluissa. Työelämätyöpajat toteutuivat syksyllä 2019 Savonia AMK:ssa lisämessä ja Kuopiossa sekä KAMK:ssa, OAMK:ssa, LAMK:ssa (nyk. LAB AMK) ja Lapin AMK:ssa. TAMK:ssa työpaja toteutui keväällä 2020. Työelämätyöpajoja toteutettiin yhteensä seitsemän, joihin osallistui kaikkiaan lähes 200 työelämän edustajaa. Työelämätyöpajoissa pyrittiin löytämään erilaisia mahdollisuuksia harjoittelujen toteutukseen sekä uudentyypisiä ohjaustapoja etukäteen määriteltyjen neljän teeman mukaan. (Kuvio 4.)

Työelämäpajojen teemat valittiin hankkeen työpakettien tavoitteiden pohjalta (Kuvio 4). Yhteistyöiltapäivään ilmoittautuneet olivat voineet ennakkoon ilmoittautua tiettyyn teemaan/työpajaan oman mielenkiintonsa mukaan. Työpajoissa keskusteltiin ja innovoitiin uusia käytänteitä harjoittelun ohjaukseen ja harjoitteluympäristöihin. Työpajojen toteutuksessa hyödynnettiin kunkin teeman kohdalla siihen liittyviä kysymyksiä, jotka olivat hankkeen toimijoiden kanssa yhdessä laadittu. Näiden kysymysten mukaan myös tehtiin koostetta työpajoissa keskustelluista asioista teemoittain. Osallistujien vastausten yhteenvetoja kuvataan seuraavissa alaluvuissa.

Kuvio 4. Työelämäpajojen yhteiset teemat

Moniammatillinen harjoittelu ja sen ohjaaminen

Työelämätyöpajoista moniammatillinen harjoittelu ja sen ohjaaminen käynnistyivät keskustelemalla nykyisestä harjoittelun käytänteistä ja siitä, miten moniammatillisuus ilmenee opiskelijoiden harjoittelun toteutuksessa ja ohjauksessa. Moniammatillisuus oli harjoittelussa huomioitu muun muassa tutustumalla toisten ammattiryhmien toimintaan. Tämä on tapahtunut esimerkiksi 1 - 2 päivän kestoisilla erityistyöntekijöiden luona käynneillä, seuraamalla potilaan hoitopolkua ja toteuttamalla suunnitelmallisesti moniammatillista tiimiharjoittelua, jossa vähintään kahden eri tutkinto-ohjelman opiskelijat harjoittelevat yhdessä ja yhteisillä moniammatillisilla tavoitteilla. Ne työelämän edustajat, joiden yksiköissä moniammatillista harjoittelua oli toteutettu, nostivat esille erilaisia kehittämiskohteita, jotka on esitetty kuviossa 5.

Harjoittelun suorittaminen työsuhteessa opintojen aikana (opinnollistaminen)

Työpajoihin osallistuneiden työelämän edustajien mukaan opinnollistaminen ei ole yleisesti käytössä terveysalalla eikä opinnollistamisesta ole yhtenäisiä käytäntöjä korkeakoulujen tai koulutusalojen välillä. Opinnollistamisen aikaiset vastuukysymykset ovat aiheuttaneet epäselvyyttä. Ne osallistujat, joiden yksiköissä harjoittelua oli voinut suorittaa työsuhteessa, kertoivat sen soveltuvan vain opintojen loppuvaiheen opiskelijoille. Opinnollistaminen oli tällöin tapahtunut kokeneemman työntekijät parina.

Työelämän edustajat kokivat opinnollistamisen hyödylliseksi sekä opiskelijalle että työnantajalle. Opinnollistaminen oli auttanut työvoiman saamiseen, koska opiskelijat olivat jo perehtyneet työtehtäviin. Työpajaan osallistuneet toivat esille, että opinnollistamisen tuoma vastuunotto lisäsi opiskelijan motivaatiota tulevaan työhön ja opiskelija myös toi työyhteisölle uutta tietoa ja uusia ajatuksia. Opinnollistamisen vahvistamiseksi ja kehittämiseksi työelämän edustajat esittivät erilaisia ideoita ja kehittämiskohteita, joita on kuvattu kuviossa 5.

Digitaaliset harjoittelun ohjausmenetelmät

Työpajoihin osallistuneiden mukaan digitaalisuus ja digiohjaaminen se on lisääntynyt sekä opiskelijoiden että asiakkaiden ohjaamisessa, tiedotuksessa ja yhteydenpidossa koulun kanssa. Harjoittelupaikkojen varaus toteutuu digitaalisesti Jobiilissa, jossa voi myös etukäteen tutustua harjoitteluksikkoon videoiden ja sähköisten esittely- ja perehdytysmateriaalien avulla. Myös hoitotoimenpiteitä voi katsoa YouTube-videoilla ja e-Lääkehoitopassi on käytössä. Harjoittelun aikana opiskelija on voinut osallistua etäpalaveriin, -koulutuksiin ja -konsultaatioihin, ja ohjauskeskusteluja opettajan kanssa on käyty Skypen/Zoomin välityksellä. Opiskelijat hyödyntävät harjoittelussa blogia ja antavat palautetta ohjauksesta sähköisesti harjoittelun lopussa.

Osallistujat kokivat saaneen digiohjaamisesta lisäarvoa opiskelijan ohjaamiseen ja arviointiin. Kolmikantayhteistyö on toiminut digitaalisesti hyvin, ja opiskelijan arviointi on onnistunut digivälillä useamman ohjaajan kanssa. Näyttöön perustuvaa tietoa on voinut hyödyntää yhä enemmän sähköisesti. Digitaalinen ryhmäohjaus on hyvin toteutunut, ideat ja hyöty on tullut kaikille. Opiskelijan blogista on saanut lisätietoa opiskelijan osaaamisesta ja oppimisesta, mikä on auttanut ohjaajaa ohjaamisessa. Hyvien kokemusten lisäksi työelämä edustajat esittivät myös kehittämissideoita digitaalisten ohjausmenetelmien käyttöön. Niitä on kuvattu kuviossa 5.

Asiakkaan/potilaan osallistaminen opiskelijan ohjaamiseen ja arviointiin

Työelämän edustajien mukaan asiakas/potilas osallistuu opiskelijan ohjaukseen ja arviointiin harjoittelussa melko vähän, eikä mitään systemaattista palautteen keräämistä ole ollut käytössä. Asiakkaat voivat antaa palautetta spontaanisti, mutta usein ohjaaja kysyy sitä opiskelijan ollessa läsnä.

Osallistujat kokivat, että asiakkaan / potilaan osallistamisesta opiskelijan harjoitteluun on kaikille hyötyä. Asiakas tulee kuulluksi, hänen mielipiteensä on merkityksellinen ja arvokas. Hän voi tuoda esille asioita, joita ei ole huomioitu tai joista ei ole osattu pyytää palautetta. Asiakas on yleensä neutraali ja rehellinen antaessaan palautetta. Opiskelijaa palaute hyödyntää ammatillisessa kasvussa; myönteinen palaute kannustaa eteenpäin ja kehitystarpeet tulee tunnistettua. Ohjaajat voivat hyödyntää palautetta ja saada uutta näkökulmaa toimintatapoihinsa.

Työpajoihin osallistuneet toivat esille myös kehittämiskohteina asiakkaan/potilaan osallistamiseen liittyen, joita kuvataan kuviossa 5.

Työelämätyöpajoissa tunnistetut harjoittelun kehittämiskohteet

Työelämätyöpajoissa saatiin yleisesti kirjallista palautetta yhteistyöiltapäivän toteutumisesta sekä myös teemojen hyödyllisyydestä itselle ja omaan työyhteisöön sekä kehittämissideoita jatkotyöskentelyyn.

Työpajat oli koettu hyödyllisiksi ja oltiin innokkaista jatkamaan kehittämistyötä yhdessä.

Työelämän edustajilta kerättiin myös ideoita harjoittelujen kehittämisestä kunkin teeman osalta. Näiden mukaan oli tarkoitus järjestää seuraavia työpajoja useamman kerran seuraavina kahtena lukukautena, mutta keväällä 2020 levinnyt Covid-19 -pandemia muutti tilanteen, eikä työpajoja voitu jatkaa eikä toteuttaa työelämässä alkuvuoden 2020 jälkeen.

Työelämän edustajien palautteista ja ideoista tehtiin yhteenvetoa, jota haluttiin kuitenkin hankkeessa hyödyntää ja ideoita eteenpäin. Yhteenvedon tuloksien pohjalta koottiin harjoittelujen kehittämiskohteet, joita on tuotu esille alla olevassa kuviossa 5. Kehittämisskohteiden mukaan suunniteltiin ja lähdettiin ideoimaan ja järjestelmään ns. jatkopilotteja, joita oli mahdollista Covid-19 -pandemiatilanteen mukaan toteuttaa.

Työelämätyöpajojen teemat

Harjoittelun kehittämiskohteet

Moniammatillinen tiimiharjoittelu

- monialainen harjoittelujen toteutus laajasti eri tutkinto-ohjelmien kesken
- huolellinen ennakosuunnittelu
- tiivis yhteistyö korkeakoulun ja harjoitteluksikkoon kanssa
- opiskelijan ohjaajilla ja opettajilla yhteinen ymmärrys tulevan harjoittelun toteutuksesta ja moniammatillisista tavoitteista
- opiskelijoiden ennakoivaltautuminen ja orientoituminen ko. harjoittelumalliin
- moniammatillinen tiimiohjaajakoulutus opiskelijaohjaajille ja opettajille
- kiinnostus ja avoimuus muun ammattiryhmän työtä kohtaan

Digitaaliset harjoittelun ohjausmenetelmät

- erilaisiin digiohjauskäytänteisiin perehtyminen ja käyttäminen
- ohjaajien/harjoitteluksikkoiden halukkuus uusien digitaalisten ohjaustapojen käyttöönottoon
- harjoitteluksikössä toimivat nettiyhteydet
- harjoitteluksikössä digiohjaukseen soveltuva välineistö
- digitaalisten ohjausmenetelmien monipuolinen käyttö yhteistyössä korkeakoulun ja harjoitteluksikkoiden kanssa
- opiskelijoiden digiosaamisen hyödyntäminen ohjaussuhteessa

Harjoittelun suorittaminen työsuhteessa opintojen aikana (opinnollistaminen)

- lakisääteisten asioiden huomioonottaminen
- opiskelijan riittävä perehtyminen/perehdytys työhön
- opiskelijan riittävän osaamisen ja oppimistavoitteiden varmistaminen
- opiskelijalla nimetty ohjaaja
- itsenäisen työskentelyn mahdollistaminen
- yhtenäiset valtakunnalliset kaikkia aloja koskevat ohjeistukset
- tarkennetut opinnollistamisen ohjeet koulutusaloittain
- tiivistynyt yhteistyö korkeakoulun ja työpaikan välillä

Asiakkaan/potilaan osallistaminen opiskelijan ohjaamiseen ja arviointiin

- asiakkaan etukäteisohjeistaminen ja valmistelu palautteen antamiseen (edellytetty osaaminen ja arvioitavat asiat)
- asiakkaan ymmärrys palautteen tärkeydestä
- opiskelijan ammatilliseen kehittymiseen
- asiakkaan antaman palautteen kriittinen arvioiminen
- asiakkaalta palautteen pyytämisen tapa (vaikutus esim. hoitotilanteen vastaanottoajan riittävyteen)
- palautelomakkeen saannin ajankohta asiakkaalle (esim. hoitoyksikköön tulotilanne)
- palautteen keräämiseen lisää systemaattisuutta
- sähköinen lomake palautteen keräämiseen (helppous palautteen antoon ja käsittelyyn)

Kuvio 5. Työelämätyöpajojen teemojen mukaiset harjoittelun kehittämiskohteet

4.2 Harkka-Cafe

Anna-Maria Rautiola ja Heimo Outinen, TAMK

Tausta ja tavoite: Harkka-Cafe-idea syntyi pohtimalla, miten opettaja voisi olla aiempaa paremmin tuke-
massa reaaliaikaisesti ja tehokkaasti ensimmäisen vuoden sairaanhoitajaopiskelijajoukkoaan heidän ensim-
mäisen ohjatun harjoittelunsa aikana.

Toteutus: Neljän viikon mittaisen ohjatun harjoittelun aikana harjoittelussa olevalle opiskelijapienryhmälle
järjestettiin viikoittainen Harkka-Cafe etäyhteyksin toteutettuna. Vuorovaikutteisuuden lisäämiseksi osallistu-
jia kannustettiin kameran käyttämiseen istunnon aikana.

Kullekin kokoontumiskerralle oli opettajan etukäteen valikoima teema, mistä keskusteltiin yhdessä. Myös
teeman ulkopuolelta oli mahdollista nostaa asioita keskusteluun. Keskusteluteemat olivat: kuulumisten vaihto,
kliiniset taidot, eettiset kysymykset, moniammatillinen yhteistyö.

Osallistujille painotettiin jokaisen istunton aikana salassapitovelvollisuuden toteutumisen ehdottomuutta.

Arviointia, mitä opittiin: Harkka-Cafe-toiminnasta kerättiin osallistuneilta palautetta sähköisen palautteen
keräämisjärjestelmän avulla. Osallistujilla oli mahdollisuus vastata sekä avoimiin että strukturoituihin kysy-
myksiin. Saatu palaute oli pääsääntöisesti hyvin myönteistä:

**“Eettisistä kysymyksistä keskustelu oli mielestäni mielekkäintä, koska oli kiinnostava kuulla muiden
ajatuksia ja jakaa omiaan hoitotyön etiikasta. Lisäksi harjoittelussa pystyi katsomaan eettisten asioi-
den toteutumista tuorein silmin ikään kuin ulkopuolisena työyhteisöstä, oli mukava keskustella näistä
havainnoista.”**

Vaikka pilotti lähti alkuperäisesti siitä ajatuksesta, miten opettaja voisi tehostaa harjoittelussa olevien
opiskelijoiden tukemista, tuli useassa vastauksessa ilmi, että opiskelijat kokivat toisiltaan kahvilassa saa-
mansa vertaistuen merkittävänä asiana. Toki oltiin myös tyytyväisiä siihen, että esim. harjoittelukäytäntöihin
liittyviä asioita voitiin käydä opettajan kanssa läpi Harkka-Cafe-keskustelujen aikana reaaliaikaisesti. Useat
opiskelijat myös toivoivat Harkka-Cafe-toimintaa seuraavassakin ohjatussa harjoittelussa.

**“Oli kiva päästä purkamaan sydäntään ja kuunnella miten muilla oli mennyt. Kiva että muut samais-
tavat. Tällaista keskustelua ei ryhmän sisällä muuten välttämättä tule, sillä harkan aikana olemme
vain vähän yhteydessä kurssikaveriimme. Lisäksi oli mielestäni hyvä, että oli tilaisuus kysyä opettajalta
askarruttavista käytännönasioista, kuten tavoitteiden laatimisesta sekä arviointilomakkeen täyttämi-
sestä. Tällainen kysely voi olla hankalaa sähköpostin välityksellä ja kiva saada vastaus heti ja käydä
oikeaa keskustelua asiasta.”**

Palautteista nousut Harkka-Cafe-toiminnan jatkamistoive toteutettiin samaiselle opiskelijaryhmälle
heidän seuraavassakin, järjestykseltään toisessa ohjatussa harjoittelussa.

Myös nämä ohjatun harjoittelun Harkka-Cafe-istunnot pidettiin pienryhmittäin etäyhteyksillä. Istuntoja pidet-
tiin kullekin pienryhmälle nyt enää kaksi kertaa neljän viikon harjoittelun aikana. Istunnoissa jaettiin kuulumi-
sia ja keskusteltiin lisäksi seuraavista teemoista: työilmapiiristä, epäasiallisesta käytöksestä ja/tai kohte-
lusta, kollegiaalisuudesta sekä eettisesti pohdituttavista tilanteista. Suurin osa näistä keskusteluteemoista
nousi ensimmäisen kokeilun palautekyselyssä kysytyjen keskusteluteematoiveiden pohjalta.

Myös toisen ohjatun harjoittelun aikaisesta Harkka-Cafe-toiminnasta kerättiin palaute.

Kaikki kysymykset olivat avoimia kysymyksiä.

Alla olevassa puhekuplaryhmitelmässä esimerkkejä vastauksista kysymykseen “Toivoisitko seuraaviinkin
harjoitteluihin harkkakahvilatoimintaa? Perustele vastauksesi.”

“Kyllä. Muutama tapaaminen vähentää
irralisuuden kokemusta. Kahvila on
foorumi, josta saa tarvittaessa tukea
opettajalta ja opiskelijatovereilta.
Ilman kahvilaa opettajalta saatava tuki
voisi jäädä saamatta, sillä esimerkiksi
sähköpostitse yhteydenottokynnys on
ainakin minun kohdallani korkeampi. Eikä
kirjallinen viestintä korvaa puhuttua”

“En pakollista. Koen stressaavana sen,
että pitää tiettyyn kellonaikaan olla
koneen ääressä. Mitä jos olisi vaikka
leikkaussalissa harjoittelussa, ja sieltä olisi
vaikea tulla ja mennä kesken kaiken.”

“Kahvila on hyvä plussa harjoitteluun, mutta
tärkeintä oli saada se siihen ensimmäiseen
harjoitteluun. Hyödyin hirveästi silloin
ensimmäisessä harjoittelussa”

Take home message:

Opettajan näkökulmasta Harkka-Cafen pitäminen ja siinä käytävät keskustelut mahdollistivat opiskelijoiden
ammattillisen kasvun yksilöllistä tukemista monella eri osa-alueella. Lisäksi se toi mukavan yhteisöllisen
lisän ohjatun harjoittelun ohjaamiseen. Kaiken kaikkiaan käydyt keskustelut tarjosivat aitiopaikan siihen
maailmaan ja hoitotyön todellisuuteen, missä sairaanhoitajaopiskelijat ammatillista osaamistaan kartuttavat.
Aidon keskustelun mahdollistamiseksi täytyy pitää mielessä ryhmäkoon vaikutus keskusteluaktiivisuuteen- ja
rohkeuteen. Toisaalta ryhmät eivät saa olla liian suuria mutta eivät myöskään liian pieniä. Tämä välittyi myös
opiskelijoiden palautteista.

4.3 Kouluharkka-OPPIMO, Koulufysioterapia-pilotti

Pirjo Knuuttila, LAB

LAB-ammattikorkeakoulun ja Lahden kaupungin perusopetustoimen yhteistyössä toteutettu kouluharkka-OPPIMO pilotti tapahtui Mukkulan peruskoulussa kevätlukukaudella 2020. Pilotissa kehitettiin uudenlainen harjoitteluympäristö fysioterapeuttipiskelijöille lasten ja nuorten parissa, sekä luotiin uusi toimintamalli koulufysioterapiasta. Pilotin suunnittelussa hyödynnettiin kokemustietoa muiden kaupunkien koulufysioterapian toteutusmalleista. Pilotin tavoitteena oli lisätä oppilaiden fyysistä aktiivisuutta, sekä terveystietoa koulupäiviin.

Terveyden- ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisemien kouluterveyskyselyn 2006-2019 tuloksien mukaan, lasten ja nuorten terveys on kohentunut, mutta eri ryhmien väliset terveyserot ovat pysyneet ennallaan tai jopa kasvaneet. Vähän liikkuvien lasten ja nuorten määrä on korkea. Ylipainoisten lasten ja nuorten osuus on suuri. (Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos 2020.)

Lainsäädännön mukaan fysioterapeutti voi toimia tiiviinä osana koulu- ja opiskeluterveydenhuoltoa, mutta Suomen Fysioterapeutit ry:n tekemän kyselyn (2019) perusteella fysioterapeutin vastaanotto toteutuu pääsääntöisesti terveysasemilla. Tarvitaan toimenpiteitä, jotta lasten ja nuorten fyysinen toimintakyky paranee ja kaikki koululaiset sekä opiskelijat pääsevät vaivatta fysioterapeutin vastaanotolle. Kouluilla ja oppilaitoksissa työskentelevän fysioterapeutin tehtäväkuvaan kuuluvat sekä ennaltaehkäisevät toimet koululaisten ja opiskelijoiden fyysisen toimintakyvyn lisäämiseksi että varhainen puuttuminen mm. tuki- ja liikuntaelinoireisiin. Kouluilla ja oppilaitoksissa toteutuva fysioterapeutin vastaanotto nopeuttaa ja sujuvoittaa koulu- ja opiskeluterveydenhuollon moniammatillista yhteistyötä. (Fysioterapeutit koululle -työryhmä. 2019).

Lahden koulutoimen palkkaamalla työvalmentajalla joka oli ammatiltaan fysioterapeutti oli tehtävänä koululaisten hyvinvoinnin edistäminen ja koulufysioterapian suunnittelu ja organisointi. Koulufysioterapia toteutui fysioterapeuttipiskelijöiden toimesta fysioterapeutin ollessa ammatillisen harjoittelun ohjaajana. Kevään 2020 aikana Mukkulan peruskoulussa oli seitsemän fysioterapeuttipiskelijää, seitsemän viikon jaksoissa. Opiskelijat toimivat pareittain ja tiimeinä kahden tyyppisissä harjoittelumallissa. (Taulukko 4)

Kouluharkka- OPPIMON toiminnan yhtenäistämiseksi, sekä laadun varmistamiseksi laadittiin lomakkeita ja toimintamalleja.

- Lähetekriteerit kouluterveydenhoitajalle
- Ajanvarauslomake vanhemmille
- Lupa terapian toteuttamiseen
- Fysioterapian esitietolomake ja kirjauspohja

Vaativan erityisen tuen luokka	opiskelijat toimivat VET-luokan koulupäivässä kaikilla oppitunneilla ja iltapäiväkerhossa, tukien oppilaiden toimintakykyä luokan opettaja, opiskelijat ja fysioterapeutti suunnittelivat toiminnan yhteistyössä liikunnan- ja terveystiedon opettajien sekä avustajien kanssa
Fysioterapia-vastaanotto	opiskelijat toimivat vastaanotolla, jonne koululaiset tulivat itsenäisesti tai kouluterveydenhoitajan tai vanhempien ohjaamana kliininen arviointi tuki- ja liikuntaelinten syistä, jonka pohjalta tavoitteellinen fysioterapia varhainen puuttuminen toimintakykyä alentavien oireiden syyn selvittämiseksi, motoristen taitojen arviointi ja liikuntaharrastuksiin ohjaaminen

Taulukko 4. Kouluharkka-OPPIMO, kahden harjoittelumallin sisältö.

Korona-pandemiasta johtuva koulujen sulku maaliskuun 2019 puolivälissä muutti suunnitellun ja aloitetun harjoittelun toimintamallin. Opiskelijat alkoivat keskittyä etämateriaalin tuotantoon. Oppilaille, vanhemmille, sekä opettajille tuotettiin ajankohtaista terveyden edistämiseen soveltuvaa materiaalia. Wilmassa lähetettiin YouTube linkkejä erilaisiin rentoutusharjoituksiin ja Instagramiin päivitettiin mm. e-sports ja terveys tietoisuutta. VET-luokalle pidettiin luokan WhatsAppissa etäjumppia videoklippien avulla.

Opiskelijoilta kerättiin harjoittelun päättyessä palaute Forms-kyselyllä. Opiskelijat kokivat saavuttaneensa ammatillisen harjoittelun oppimistavoitteet hyvin. Poikkeustilasta huolimatta opiskelijat kokivat, että harjoittelussa sovelletut oppimistehtävät tukivat heidän ammatillista kehittymistään. Opiskelijat olivat myös innokkaasti uuden toiminnan suunnittelussa antaen paljon hyviä kehittämissuhteita

“Sai suorittaa harjoittelua vapaasti ja itsenäisesti. Kiva kun oli tarjolla lasten fysioterapiaan liittyvä harjoittelu, näitä harjoittelupaikkoja on vähän saatavilla.”

“Toivottavasti tulevaisuudessa koulufysioterapeutteja olisi useamminkin kouluissa”

“ Instagrammia/Tik Tokia/Snapchattia/Whatsappia voisi muutenkin pitää osana harjoittelua, sitä oli kiva päivitellä”

“Ei asettumista vain yhteen luokkaan, painottuu liikaa avustajan rooliin. - Pistokäyntejä eri luokissa kertomassa esim. somenniskasta, harrastus mahdollisuuksista alueella, lautasmallista, ravinnon tärkeys liikunnan yhteydessä”

“Tuotteistamista tarvittaisiin lisää”

“Lisätään tietoisuutta koulun henkilökunnan ja muiden sidosryhmien kanssa palvelun olemassaolosta, jotta saataisiin ihan oikeita asiakkaita ja kohdennettua palvelua paremmin”

“Voisiko palvelumuotoilun opiskelijoita hyödyntää jotenkin tällaisen uuden palvelun muotoilussa?”

Opettajilta tai oppilailta ei kerätty systemaattista palautetta koulujen sulkeutumisesta johtuneen katkoksen vuoksi. Opiskelijoiden kanssa toimineet opettajat kertoivat opiskelijoiden toiminnan olleen hyödyllistä ja myös oppilaat nauttivat opiskelijoiden järjestämästä toiminnasta.

Pilotissa luotiin malli, mikä mahdollistaa koko lukuvuoden ajaksi fysioterapeuttiopiskelijoiden toimimisen koululla koululaisten terveyden edistämiseksi. Koronarajoitusten johdosta Kouluharkka-OPPIMON toiminta ei jatkunut pilotin jälkeen mutta tätä mallia hyödynnetään LAB:n ja Lahden koulutoimen kanssa yhteistyön kehittämisessä.

Pirjo Knuuttila, Anni Vanhanen, Suvi Kaipio
Fysioterapeuttiopiskelijat koululaisten terveyden edistäjinä

BLOGI

blogit.lab.fi/labfocus/fysioterapeuttiopiskelijat-koululaisten-terveyden-edistajina

Lähteet

Fysioterapeutit koululle -työryhmä. 2019. Suositus koululaisten ja opiskelijoiden fysioterapiasta kouluympäristössä. Helsinki: Suomen Fysioterapeutit – Finlands Fysioterapeuter ry ja Lasten Fysioterapia ry. Saatavissa: www.suomenfysioterapeutit.fi/wp-content/uploads/2019/06/Fysioterapeutit-kouluilla.pdf

Terveyden- ja hyvinvoinninlaitos. Lapset, nuoret ja perheet, tutkimustuloksia. [Viitattu 1.5.2020]. Saatavissa: thl.fi/fi/web/lapset-nuoret-ja-perheet/tutkimustuloksia

4.4 Parveke- pihajumppa pilotista uuteen toimintamalliin

Pirjo Knuuttila, LAB

Tutkimukset osoittavat, että suomalaisista vain neljäsosa 20-89 -vuotiaista liikkuu riittävästi terveyden edistämisen kannalta. Liikkumattomuus lisää riskiä mm. ennenaikaiseen kuolemaan, tuki- ja liikuntaelinsairauksiin sekä sydän- ja verisuonitauteihin. Väestön ikääntyminen, liikkumattomuus ja sairastuvuus ovat yhteydessä Suomen terveydenhuollon nouseviin kustannuksiin. Terveydenhuollon kokonaismenoista 3 % on pelkästään liian vähäisestä fyysisestä aktiivisuudesta aiheutuvia kuluja. Jos fyysinen aktiivisuus lisääntyisi väestössä, pystyttäisiin koti- ja laitoshoidon kustannuksista säästämään nykyisestä 2,96 miljardista noin 150 miljoonaa euroa, kun tarkastellaan vain ikääntyvien tuetusta asumisesta aiheutuvia kustannuksia. (Vasankari & Kolu 2018.)

Vuoden 2020 alussa voimaan tulleiden pandemia-ajan rajoitusten johdosta ikääntyneiden liikuntapalvelut keskeytettiin ja Lahden kaupungin liikunnanohjaajat lomautettiin (Lahti 2020). Terveysalan opiskelijoiden harjoittelupaikkoja peruttiin ja opiskelijoiden opintojen eteneminen oli vaarassa. Tarvittiin uusia tapoja tukea ikääntyvien toimintakykyä ja toisaalta mahdollistaa opiskelijoiden opintojen eteneminen.

LAB-ammattikorkeakoulun fysioterapeuttikoulutuksen, Päijät-Hämeen kuntayhtymä PHHYKY:n ja Lahden asuntosäätiön yhteistyönä aloitettiin Parveke- pihajumppa toiminta missä ikääntyneet saivat liikunnan ohjausta kotonaan ilman lähikontaktia. Parveke- pihajumpasta suunniteltiin jatkuva kesäajan toimintamalli. Parveke- pihajumpissa keskityttiin harjoittamaan lihasvoimaa, liikkuvuutta ja tasapainoa mutta samalla mahdollistui sosiaalisten kontaktien ylläpito naapureiden kanssa.

Kesällä 2020 kolme fysioterapeuttiopiskelijaa suoritti ammatillista harjoittelua tiiminä noin kolmen kuukauden ajan. Toiminta jatkui ja kehittyi myös kesällä 2021 neljän uuden opiskelijan voimin. Parveke- pihajumpasta muodostui uudenlainen harjoitteluympäristö fysioterapeuttiopiskelijoille, missä opiskelijat toimivat kesällä osa-aikaisesti tiiminä. Opiskelijat järjestivät kahden piha-alueen liikuntatuokioita kaksi kertaa viikossa kesän ajan. Fysioterapeutin ohjauksessa opiskelijat vastasivat toiminnan suunnittelusta, yhteydenpidosta asuntosäätiöön ja toiminnan markkinoinnista ikääntyneille. Opiskelijoiden oppimistavoitteet liittyivät hanketoiminnan suunnitteluun, uuden toiminnan kehittämiseen sekä ikääntyneiden toimintakyvyn tukemiseen ja mm. kaatumisia ennaltaehkäisevän liikunnan ohjaamiseen. Jumppaajia pihalla oli 7-30 kerrallaan. Sekä ikääntyneille että opiskelijoille kokemus oli erinomainen.

Innokkaita jumppaajia parvekkeella. Kuva: Iiris Salomaa.

”Tästä harjoittelusta jäi kyllä tosi positiivinen fiilis ja jumppien ohjaaminen oli mukavaa kesätekemistä. Suurimmaksi osaksi pihalla ja parvekkeilla kohdattiin samat ahkerat jumppaajat kesän alusta loppuun, mutta saatiin pitkin kesää myös muutamia uusiakin jumppaajia mukaan.”

”Oli yllättävää nähdä kesän aikana jumppaajien edistymisen, ja miten liikkeet, jotka alussa tuntuivat kömpelöiltä ja raskailta, alkoivat loppukesää kohti monelta sujua jo oikein hyvin. Ymmärrys siitä, miten säännöllisellä harjoittelulla voi saada paljon aikaan. Jumppien sosiaalinen puoli tuli myös esiin monen kommentissa, miten he aina odottivat jumppapäivää, ja miten ne toivat sisältöä viikkoon.”

”Mukana oli joka kerta myös asukkaita, jotka tulivat vain katselemaan ja musiikkia kuuntelemaan. Jossain vaiheessa moni sitten huomaamattaan tuli mukaan liikkeitä tekemään.”

Ensikesänä taas jumpataan yhdessä. Kuva: Pirjo Knuuttila.

Parveke-pihajumppa pilotista syntyi opinnäytetyö, Hyvinvointia parvekejumppasta, epidemia-ajan kokeilu. Opinnäytetyön teoriaosuudessa käsitellään parvekejumppien toteutukseen vaikuttaneita lähtökohtia sekä kuvataan kehittämistyön etenemistä ja parvekejumppien toteutuksen eri vaiheita sekä kehittämistyön kulmakiä. (Matilainen 2021).

LAB Uutiset
Fysioterapeuttipiskelijät aktivoivat vanhuksia piha- ja parvekejumppiin

BLOGI lab.fi/en/node/9343

Lähteet:

Lahti. 2020. Lahden kaupunki aloittaa lomautukset. [Viitattu 2.9.2021].
 Saatavissa: www.lahti.fi/uutiset/lahden-kaupunki-aloittaa-lomautukset

Matilainen, A. 2021. Hyvinvointia parvekejumppasta : epidemia-ajan kokeilu. [Viitattu 2.9.2021].
 Saatavissa: www.theseus.fi/handle/10024/501032

Vasankari, T. & Kolu, P. 2018. Liikkumattomuuden lasku kasvaa. Valtioneuvoston kanslia. [Viitattu 2.9.2021].
 Saatavissa: tietokayttoon.fi/documents/10616/6354562/31-2018-Liikkumattomuuden+lasku+kasvaa.pdf/3dde40cf-25c0-4b5d-bab4-6c0ec8325e35?version=1.0

4.5 Yeti-jättitabletti toimintakyvyn tukemisessa – Moniammatillinen harjoittelu

Pirjo Knuuttila, LAB

Tausta

LAB-ammattikorkeakoulussa pilotoitiin moniammatillista tiimiharjoittelua syksyllä 2020. Pilotti toteutui terveysalan yrityksen ja kahden hankkeen välisenä yhteistyönä. LAB:ssä HyTeLab -hankkeessa käynnistetty tutkimus- ja kehittämissyhteistyö Lahdessa toimineen Vetrea EloVeikon kanssa mahdollisti myös HARKKA-hankkeen mukaan tulon. HyTeLab- hankkeen yhtenä tavoitteena oli lisätä tulevien sote-ammattilaisten osaamista hyvinvointitekologiaan liittyen ja HARKKA-hankkeessa kehitettiin monipuolisia harjoitteluympäristöjä ja harjoittelun ohjausmalleja. Vetrean näkökulmasta pilotissa toteutettiin kehittämissyhteistyötä, minkä tavoitteena oli kartoittaa, miten teknologian avulla on mahdollista parantaa asumispalvelukodin asukkaiden toimintakykyä sekä tyytyväisyyttä palveluiden laatuun.

Hyvinvointitekniologiolla on tärkeä osa Vetrean palvelukonseptissa ja tavoitteena on sen avulla edistää asukkaiden terveyttä, hyvinvointia ja itsenäistä suoriutumista. Teknologian tarjoamia mahdollisuuksia hyödynnetään hoidon tukena, asukkaiden vapaa-ajan aktiviteeteissa sekä apuna yleisen hyvinvoinnin edistämiseksi. (Vetrea 2020). Vetrea EloVeikon yhteisissä tiloissa on Yeti-jättitabletti asukkaiden päivittäisessä käytössä mm. television katseluun, musiikin kuunteluun tai erilaisten muistia tai tarkkuutta harjoittavien pelien pelaamiseen. Yetin käyttöä haluttiin lähettää laajentamaan henkilökohtaisesti kohdennettuun tavoitteelliseen toimintakyvyn tukemiseen. Yeti on interaktiivinen jättikosketusnäyttö, jota voidaan hyödyntää vapaa-ajan aktiviteeteissa ja kuntoutuksessa. Koska näytön korkeus ja kaltevuus on säädettävissä, se lisää käytettävyyttä myös toimintarajoitteisille henkilöille.

Toteutus

Moniammatillisen harjoittelun pilotin suunnitteluun osallistui sairaanhoitaja, sosionomi ja fysioterapeuttiopettajien lisäksi Vetrean henkilökunnan edustaja, HyTeLab hankkeen edustaja ja HARKKA-hankkeen edustaja. Kolmen kuukauden pilotti suunniteltiin moniammatilliseksi, osa-aikaiseksi tiimiharjoitteluksi, missä kolmen koulutusalan opettajien antama ohjaus tapahtui etäohjauksena. Suunnitelmassa oli opiskelijatiimin tekemät haastattelut ja toimintakyvyn arvioinnit noin kymmenelle asukkaalle hyödyntäen standartoituja haastattelumenetelmiä ja toimintakyvyn arviointimittareita (Taulukko 5). Yetin käyttömahdollisuuksiin tutustumisen lisäksi opiskelijatiimi perehtyi toimintakyvyn arvioinnin perusteisiin sekä ICF Toimintakyvyn, toimintarajoitteiden ja terveyden kansainväliseen luokitukseen.

Pirjo Knuuttila ja Pirjo Tuusjärvi
Vetrea, HyTeLab ja HARKKA hankeyhteistyössä

BLOGI blogit.lab.fi/labfocus/vetrea-hytelab-ja-harkka-hankeyhteistyossa

LAB-ammattikorkeakoulun viisihenkinen opiskelijatiimi, jossa oli kaksi sairaanhoitaja- ja kaksi sosionomiopiskelijaa sekä yksi fysioterapeuttiopiskelija aloitti Vetrea EloVeikossa moniammatillisen yhteistyön hyödyntäen koulutusalojensa osaamista toimintakyvyn arvioinnissa ja tukemisessa. Suunnitelmana oli, että opiskelijatiimi toimisi yhdessä Vetrea EloVeikossa kaksi kertaa viikossa noin neljän tunnin ajan. Covid 19 pandemian aiheuttamien rajoitusten johdosta tämä ei kuitenkaan ollut täysin mahdollista. Fysioterapeuttiopiskelija oli täysipäiväisessä harjoittelussa toimien opiskelijatiimin vetäjänä. Sairaanhoitaja- ja sosionomiopiskelijat kävivät paikan päällä vuoroin. Opiskelijoiden harjoittelun työelämäohjaajana toimi fysioterapeutti. Harjoitteluun liittyvät materiaalit, toiminnan suunnitelma, oppimistavoitteet, osaamisen kehittymisen seuranta ja kolmen alan opettajien antama ohjaus tapahtui Teamsin välityksellä.

Opiskelijat tekivät viidelle palvelukodin asukkaalle toimintakyvyn alkukartoituksen ja selvittivät, kuinka Yetin avulla voidaan tukea fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista toimintakykyä. Asukkaille laadittiin yksilöllisiä harjoitteita Yetin sovelluksista. Sovellusten valintaan vaikuttivat asukkaan omat mieltymykset sekä toiminnalliset rajoitteet.

Suunnittelu

- Vetrea EloVeikkoon tutustuminen
- Yeti-jättitabletin ominaisuuksiin tutustuminen ja käytön harjoittelu
- toimintakykytesteihin, haastattelumenetelmiin ja toimintakyvyn kuvaukseen perehtyminen
- tiimitoiminnan suunnittelu ja oppimistavoitteiden kirjaaminen

Toteutus

- asukkaiden toimintakyvyn kartoitus ja kuvaus
- harjoitteiden suunnittelu yhdessä asukkaan kanssa
- harjoitteiden ohjaus (1-2 krt/vko)

Arviointi

- asukkaiden toimintakyvyn loppukartoitus ja kuvaus
- loppuraportti Vetrealle
- tiimitoiminnan arviointi
- osaamisen kehittymisen reflektointi

Kuvio 6. Pilotin vaiheet.

Hastattelulomakkeet ja toimintakyvyn arviointimittarit

QOLIBRIS-Elämänlaatu

QOLIBRIS-Elämänlaatu aivovamman jälkeen

MMSE, Mini Mental State -asteikko

ABC-asteikko: toiminnallisen tasapainon varmuus

Käden puristusvoimamittaus

Mini Nutritional Assessment /NRS 2002 -menetelmä vajaaravitsemuksen riskin seulonnassa

WHOQOL-BREF: Maailman terveysjärjestön elämänlaatumittari

SPPB, Lyhyt fyysisen suorituskyvyn testistö

VAS-jan

Taulukko 5. Pilotissa käytössä olleet haastattelulomakkeet ja toimintakyvyn arviointimittarit.

Pelillisyyden toimintakyvyn tukemisessa

EloVeikon asukkaille Yetistä valikoitui monenlaisia pelejä esim. tasapainon harjoittamiseen. Henkilölle, jonka käsien toimintaa haluttiin kehittää kevyen liikunnan avulla, ajateltiin Yetin pelillisyyden tuovan myös iloa ja tyytyväisyyttä. Valittujen Yeti sovellusten avulla hänelle haluttiin mahdollistaa onnistumisen kokemuksia ja kohentaa mielialaa. Hänelle valikoitui koordinaatiopeljä, virtuaalikeilausta ja kaivinkone-simulaattoripeli. Näissä peleissä looginen ajattelu johtaa liikkeitä. Mukana on ongelmanratkaisutehtävä, jonka suoritus parantaa itsetuntoa ja korottaa asukkaan minäkuvaa. Henkilöä, jolla oli haasteita sosiaalisessa toimintakyvyssä, Yetin käyttö yhteisissä tiloissa ja omien mieltymyksen mukaisten sovellusten parissa (mm. karaokesovellus) auttaa toimimaan yhdessä muiden kanssa.

Opiskelijatiimin tekemät Yeti-jättitabletin käytön suositukset viidelle asukkaalle ovat EloVeikon henkilökunnan ja asukkaiden käytössä ja ne auttavat laajentamaan Yetin käyttöä myös muille asukkaille. Tämä tukee asukkaiden toimintakykyä ja tyytyväisyyttä. Tämän moniammatillisen tiimiharjoittelun johdosta myös Vetrea Ele Veikon henkilökunnalla on entistä paremmat mahdollisuudet teknologian hyödyntämiseen ja pelillisyyteen kuntoutuksessa asukkaiden yksilöllisiin tarpeisiin kohdentaen.

Jatkokehitys

LAB-ammattikorkeakoulun ja Vetrean välinen yhteistyö jatkuu muun muassa opiskelijoiden harjoitteluna. Pilotissa saatua kokemusta teknologian hyödyntämisestä kuntoutuksessa sekä moniammatillisesta tiimiharjoittelusta hyödynnetään myös muihin harjoitteluympäristöihin. Pilotti antoi arvokasta kokemusta hankkeiden välisestä toiminnasta sekä eri koulutusalojen opettajien yhteistyöstä opiskelijoiden ohjaamisessa.

Lähteet

HARKKA- harjoittelusta työelämään muuttuvissa terveysalan toimintaympäristöissä. [Viitattu:12.2.2021].

Saatavissa: lab.fi/fi/projekti/harjoittelusta-tyoelamaan-muuttuvissa-terveysalan-toimintaymparistoissa

HyTeLab - Päijät-Hämeen hyvinvointiteknologian innovaatio-, testi- ja kehittämissympäristö. LAB-ammattikorkeakoulu. [Viitattu:12.2.2021]. Saatavissa: www.hytelab.fi

Yeti-jättitabletti, [Viitattu:12.2.2021]. Saatavissa: yetitablet.fi

4.6 Kätilöopiskelijoiden moduuliharjoittelun pilotti Kuopion yliopistollisessa sairaalassa

Merja Jokelainen ja Maija Suhonen, Savonia AMK

Savonia-ammattikorkeakoulun loppuvaiheen kätilöopiskelijoiden moduuliharjoittelun pilotti toteutettiin Kuopion yliopistollisessa sairaalassa (KYS) yhteistyössä Naisten akuuttikeskuksen tarkkailun ja Naisten osaston kanssa. Moduuliharjoittelussa hyödynnettiin vertaisoppimisen ja -ohjauksen toimintatapaa sekä osallistettiin asiakasta ja perhettä systemaattisesti opiskelijoiden palautteen antamiseen harjoittelussa.

Moduuliharjoittelun kesto oli neljä viikkoa, joista ensimmäinen viikko keskittyi perehtymiseen yksikön toimintaan ja harjoitteluun, sen jälkeen opiskelijat jatkoivat harjoittelua moduulissa parityöskentelynä. Yhteistyöpilotti toteutui hankkeessa syksyllä 2020, jolloin 8 opiskelijaa harjoitteli Naisten akuuttikeskuksen tarkkailuosastolla. Vuoden alussa 2021 moduuliharjoittelu jatkui Naisten osaston lapsivuodeyksikössä, jossa oli neljä kätilöopiskelijaa. Syksyllä 2021 moduuliharjoittelussa tarkkailuosastolla oli kolme opiskelijaa ja lapsivuodeyksikössä neljä opiskelijaa.

Moduuliharjoittelussa opiskelijoilla oli viikoittain reflektioivat keskustelutapaamiset, joissa mukana oli ohjaava opettaja, KYSin klinisen hoitotyön opettaja, harjoittelua ohjaava kätilö sekä mahdollisuuksien mukaan opiskelijavastaava. Keskustelut käytiin moduuliharjoitteluun laadittua reflektio-lomaketta mukaillen. Opiskelijoilla kirjasivat reflektionsa harjoittelusta myös henkilökohtaiseen blogiinsa (PLE) ja heidän kokemuksiaan moduuliharjoittelusta selvitettiin myös kyselyin ja haastatteluin.

Kätilöopiskelijoiden kokemuksissa moduuliharjoittelusta tuli esille, että se oli ollut erittäin hyödyllistä ja ammatillisesti kehittävää. He tunsivat olevansa moduuliharjoittelun myötä valmiimpia työelämään. Moduulimalli antoi heille valmiuksia toteuttaa itsenäistä ja persoonallista hoitotyötä ja samalla reflektoida omaa oppimista ja kehittymistä. Kätilöopiskelijoiden mukaan vastuun ottaminen vahvisti omia työskentelytapoja ja auttoi tunnistamaan potilaiden kokonaisvaltaisen hoidon tarpeen.

Vertaisoppimisen kautta heidän yhteistyötaitonsa kehittivät. He saivat uusia näkökulmia ja itseluottamusta omaan työskentelyyn. Vertaisoppiminen koettiin vaivattomaksi ja helpoksi, ja se tapahtui kuin itsestään työn lomassa. Vertaisoppimista tapahtui vertaisohjauksen kautta. Opiskelijat kokivat, että heidän ohjaustaitonsa kehittivät moduuliharjoittelun aikana. Vertaisohjauksessa ohjaava opiskelija pystyi samaistumaan ohjattavan rooliin, kun oli itsekin opiskelija. Vertaisohjaus koettiin laadukkaana, jossa monet eri näkökulmat tulevat otettua huomioon.

Kätilöopiskelijoiden moduuliharjoittelussa vahvistettiin myös asiakkaan osallisuutta ja palautteenantoa opiskelijoiden harjoitteluun KYS:n kehittämän asiakaspalautteen apulomakkeen avulla. Opiskelijat kehittivät palautteen pyytämistä ja vastaanottamista asiakkailta. Asiakkaiden palautteet auttoivat opiskelijoita näkemään omia ammatillisia kykyjään, mikä vahvisti heidän itsetuntoaan ja rohkeutta toimia ammattilaisena. Opiskelijoiden mielestä asiakasta on hyvä valmistella etukäteen palautteen antoon. He rohkaistuivat myös osallistamaan asiakkaita hoitotyöhön. Opiskelijat kokivat, että asiakaskeskeisyys lisäsi avointa kommunikointia ja asiakkaan turvallisuuden tunnetta hyvästä hoidosta.

Lähteet:

- Jokelainen, A., Saastamoinen, E., Alpua, I., Kuosmanen, N., Väänänen, S., Jokelainen, M. & Suhonen, M. 2021. Terveysalan opiskelijoiden kokemuksia asiakkaan osallisuudesta harjoitteluissa. "Tuoreeks terveeks" -blogi. Savonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla: blogi.savonia.fi/tuoreeksterveeks/2021/02/19/terveysalan-opiskelijoiden-kokemuksia-asiakkaan-osallisuudesta-harjoitteluissa/19.2.2021
- Hyvärinen, N., Palonen, M. & Åstedt-Kurki, P. 2019. Ohjattu harjoittelu opiskelijamoduulissa: hoitajien kokemuksia hoitoalan opiskelijoiden ohjaamisesta ja oppimisesta. *Hoitotiede* 31, 16-27.
- Korkalainen, H., Jokelainen, M., Suhonen, M. & Hoffren, P. 2021. Asiakaspalautteen merkitys kätilöopiskelijoiden moduuliharjoittelussa. "Tuoreeks terveeks" -blogi. Savonia-ammattikorkeakoulu. Saatavilla: blogi.savonia.fi/tuoreeksterveeks/2021/02/04/asiakaspalautteen-merkitys-katiloopiskelijoiden-moduuliharjoittelussa
- Mäenpää, P., Koskela, T., Mustakangas, S., Chen, A-K., Harju, L. & Tuomikoski, A-M. 2017. Harjoittelu opetusmoduulissa kehittää opiskelijan osaamista potilaan kokonaisuudessa ja tiimitaidoissa. *ePooki* 43/2017. Oulun ammattikorkeakoulu. Saatavilla: www.theseus.fi/bitstream/handle/10024/137254/Harjoittelu%20opetusmoduulissa.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Nygren F. & Carlson E. 2017. Preceptors' conceptions of a peer learning model: A phenomenographic study. *Nurse Education Today* 49, 12-16.
- Suikkala, A., Koskinen S. & Leino-Kilpi, H. 2018. Patients' involvement in nursing students' clinical education: A scoping review. *International Journal of Nursing Studies* 84, 40-51.

4.7 Etäisesti läsnä – opiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelun etäohjauksesta pandemian aikana

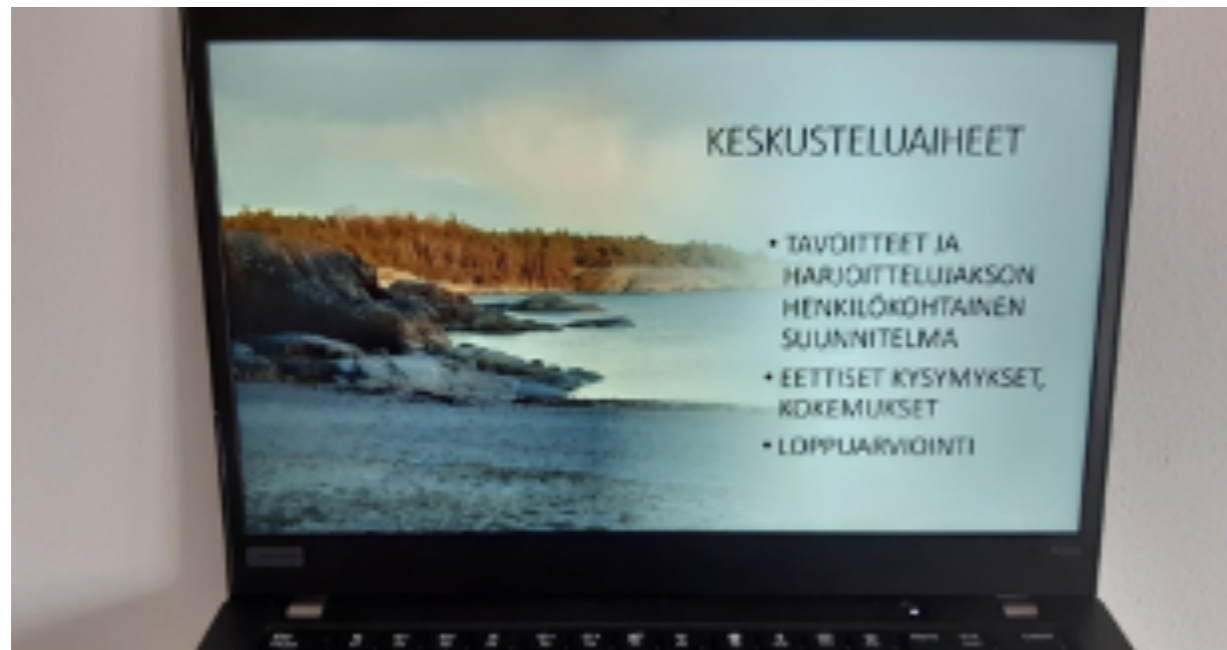
Lasse Tervajärvi ja Stina Storvik-Sydänmaa, TAMK

Maailmaa vuodesta 2020 mullistanut pandemia pakotti myös terveysalan koulutukset siirtymään lähiopetuksesta etäopetukseen, mikä onneksi sujui hyvin nykyteknologian ansiosta. Artikkelissamme Etäisesti läsnä – opiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelun etäohjauksesta pandemian aikana selvitimme, miten opiskelijat kokevat opettajan antaman etäohjauksen käytännön harjoittelun aikana ja miten ohjaus erosi ennen pandemiaa saadusta ohjauksesta.

Tutkimuksemme osallistui käytännön harjoittelua suorittavia terveysalan opiskelijoita. Harjoittelun päätyttyä lähetimme opiskelijoille sähköpostitse lyhyen kyselyn. Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat kahden eri opettajan ohjausryhmistä, joten ohjauksen toteutuksessa oli ryhmien välillä eroja. Toinen ryhmistä hyödynsi Zoomia ohjauksessa. Harjoittelun aikana järjestettiin eri teemoja käsitteleviä Zoom -tapaamisia, joihin suurin osa opiskelijoista osallistui.

Lasse Tervajärvi ja Stina Storvik-Sydänmaa
Etäisesti läsnä – opiskelijoiden kokemuksia käytännön harjoittelun etäohjauksesta pandemian aikana

BLOGI blogs.tuni.fi/tamkblogi/hanketoiminta/teoriaopintojen-tyossaoppiminen-mita-se-vaatii-miten-se-etenee-ja-onko-se-hyva-opiskelumuoto

Keskustelun aiheet.

Tutkimustulosten mukaan opiskelijat eivät kokeneet opettajan roolin muuttuneen etäohjauksen myötä. Osa opiskelijoista korosti, että etäohjaus lisäsi opettajan läsnäoloa ja teki hänestä helpommin lähestyttävän. Opiskelijat olivat erityisen tyytyväisiä siihen, että ohjaava opettaja osallistui vähintään loppuarvointiin, sillä opettajan esittämät kysymykset edesauttoivat muun muassa reflektiota. Lisäksi opiskelijat korostivat, että opettajan läsnäolo helpottaa myös ohjaajan ja opettajan välistä vuorovaikutusta. Zoom -tapaamisiin osallistuneet opiskelijat toivat esiin tyytyväisyytensä etätapaamisiin. He kertoivat tapaamisiin osallistumisen ja ohjelman käytön olleen vaivatonta ja kokemusten jaon edesauttavan omaa jaksamista.

4.8 Workseed harjoitteluohjauksen digitaalisena ratkaisuna

Pirjo Knuutila, LAB; Sirpa Parviainen ja Tiina Poranen, KAMK

Ammatillisessa harjoittelussa yhteistyö opiskelijan, opettajan ja ohjaajan välillä on merkityksellinen laadukkaan harjoittelun onnistumisessa. Etäohjauksen lisääntyessä tähän kolmikantayhteistyöhön tarvitaan uusia ratkaisuja. Vuoden 2020 lopussa Kajaanin ammattikorkeakoulun (KAMK) ja LAB-ammattikorkeakoulun (LAB) sairaanhoitajakoulutuksissa sekä LABin fysioterapeuttikoulutuksessa kokeiltiin Workseed LMS -sovelluksen käyttöä harjoitteluiden ohjauksessa. Tavoitteena oli saada selville Workseedin soveltuvuus harjoittelun digitaalisen ohjaukseen sekä sen mahdolliset kehittämiskohteet.

Workseed on mobiililaitteissa toimiva ohjelmisto opiskelijan, opettajan ja harjoitteluohjaajan käyttöön. Ohjelmistossa on opiskelijan harjoittelua ja siellä tapahtuvaa osaamisen kehittymistä tukevia toimintoja, kuten arviointikirja. Arviointikirja voi koostua ennen harjoittelua tehtävistä ennakkotehtävistä, henkilökohtaisista osaamistavoitteista sekä väli- ja loppuarvioinnista. Arviointikirjan sisältö on mahdollista rakentaa oppilaitosten omien pedagogisten käytänteiden mukaisesti. Workseedin avulla opiskelijan ammatillisen kasvun seuraminen on mahdollista koko opintojen ajan, koska jokainen harjoittelu dokumentoidaan samaan sovellukseen. Sen avulla myös opiskelijan, opettajan ja työelämän ohjaajan välinen reaaliaikainen yhteydenpito on mahdollista. (Koutsaa huomisen huippuosaajat 2021.)

KAMK:n sairaanhoitajakoulutuksessa ja LAB:n sairaanhoitaja- sekä fysioterapeuttikoulutuksessa kokeiltiin Workseedin käyttöä opiskelijoiden harjoitteluiden ohjauksessa syksyllä 2020. Kokeilusta kerättiin käyttäjäpalautetietoa Forms-kyselyllä. Kyselyyn vastasi 24 opiskelijaa ja 12 opettajaa. Kyselyn sisältö ja tulokset on kuvattuna tarkemmin julkaisussa "Harjoitteluohjauksen digitaaliset ratkaisut" ([Knuutila, Parviainen & Poranen 2021: urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-76-8](https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-76-8)).

Pirjo Knuutila, Sirpa Parviainen ja Tiina Poranen
Käyttäjäkokeemukset avuksi harjoittelujen etäohjauksen kehittämisessä

BLOGI blogit.lab.fi/labfocus/kayttajakokemukset-avuksi-harjoittelujen-etaohjauksen-kehittamiseen

Workseediin luotiin kutakin harjoittelua varten jokaiselle harjoittelulle arviointikirja. Arviointikirjan rakenne muodostui ennen harjoittelun alkua tehtävistä harjoittelun ennakkotehtävistä, opiskelijan harjoittelulle asettamista henkilökohtaisista tavoitteista sekä harjoittelun väli- ja loppuarvioinnista. Kummankin ammattikorkeakoulun oma pedagoginen toimintamalli ohjasi arviointikirjan laatimista.

Ennakkotehtävien tarkoituksena oli orientoida opiskelijaa harjoittelun aloittamiseen. Väli- ja loppuarvioinneissa opiskelija reflektoi omaa oppimistaan suhteessa asettamiinsa harjoittelun henkilökohtaisiin tavoitteisiin ja harjoittelun arviointikriteereihin. Väli- ja loppuarvioinnissa käytössä olleet harjoittelun arviointikriteerit mukailivat kummankin ammattikorkeakoulun opetussuunnitelmissa kuvattuja ko. harjoittelulle asetettuja arviointikriteereitä.

Opiskelijoilta kerätyn käyttäjäpalautetiedon perusteella arviointikirjassa olevat harjoitteluun liittyvät ennakkotehtävät hyödyttivät opiskelijoita harjoitteluun orientoitumisessa. Opiskelijoiden mukaan arviointikirja tuki harjoittelun aikana erityisesti osaamistavoitteiden reflektointia sekä osaamistavoitteiden mukaista toimintaa. Opiskelijat kokivat arviointikirjan tukevan myös harjoittelun etenemistä sekä osaamistavoitteiden konkretisointia. Opiskelijoiden mielestä arviointikirja tuki vähiten kehittämistarpeiden arviointia ja työelämän ohjaajalta saatua ohjausta.

Opettajat pitivät Workseedissä olevia harjoitteluun liittyviä ennakkotehtäviä tärkeinä. Opettajien mielestä Workseedin arviointikirjan käyttö harjoittelun ohjauksessa tuki opiskelijoiden ammatillista kehittymistä erityisesti osaamistavoitteiden reflektoinnin ja niiden mukaisen toiminnan osalta. Opettajien mielestä arviointikirja tuki myös opiskelijan harjoittelun etenemistä ja osaamistavoitteiden konkretisointia. Vähiten tukea arviointikirjasta oli työelämäohjaajan opiskelijaohjaukseen.

Yhteenvetona voidaan todeta, että Workseed soveltuu digitaaliseen harjoittelun ohjaukseen. Arviointikirja ohjasi opiskelijaa harjoitteluprosessin hallinnassa. Sitä pidettiin pääosin onnistuneena harjoittelun etäohjaussovelluksena. Workseedin kehittämiskohteet liittyivät lähinnä teknisiin ratkaisuihin. Hankaluutena koettiin online-yhteyden ja arviointikirjan yhtäaikaista käyttöä. Toiveina oli mahdollisuus lähettää kolmikantaviestejä sekä erilaisten tietojärjestelmien yhteensopivuus Workseedin kanssa.

Tulee kuitenkin muistaa, että mikään oppimisympäristö ei sinällään "tuota" oppimista, vaan opettajalla tai ohjaajalla on suuri merkitys siinä, kuinka ympäristön tarjoamia pedagogisia mahdollisuuksia hyödynnetään (Huhtala & Tapani 2020, 10). Sovelluksen tulee rakentua käyttäjän tarpeille ja hyödyntää käyttäjän pedagogisia toimintamalleja. Harjoittelun ohjauksessa käyttävän mobiilisovelluksen tulee palvella oppimisprosessin seuraamisessa.

Lähteet

Huhtala, S. & Tapani, A. 2020. Opettajat ja opiskelijat digimuukalaisina korona-ajassa. Teoksessa: Ammattikasvatuksen aikakauskirja. Ammatillinen opettajuus, Vol 22, Nro 2. Oppimisympäristöjen ja opiskelijoiden monimuotoisuus ammatillisessa koulutuksessa, s. 4-11

Koutsaa huomisen huippuosaajat. (2021). Workseed. Ketterä pilvipohjainen LMS ammattioppilaitoksille, -korkeakouluille ja yrityksille. Viitattu 8.4.2021. www.workseed.fi

Knuutila P, Parviainen, S. & Poranen, T. 2021. Harjoitteluohjauksen digitaaliset ratkaisut. Kajaanin ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 123. urn.fi/URN:ISBN:978-952-7219-76-8

Vuojärvi H & Airola E. 2019. Nykytilakartoituksen tilanne 20.9.2019. Dia-esitys.

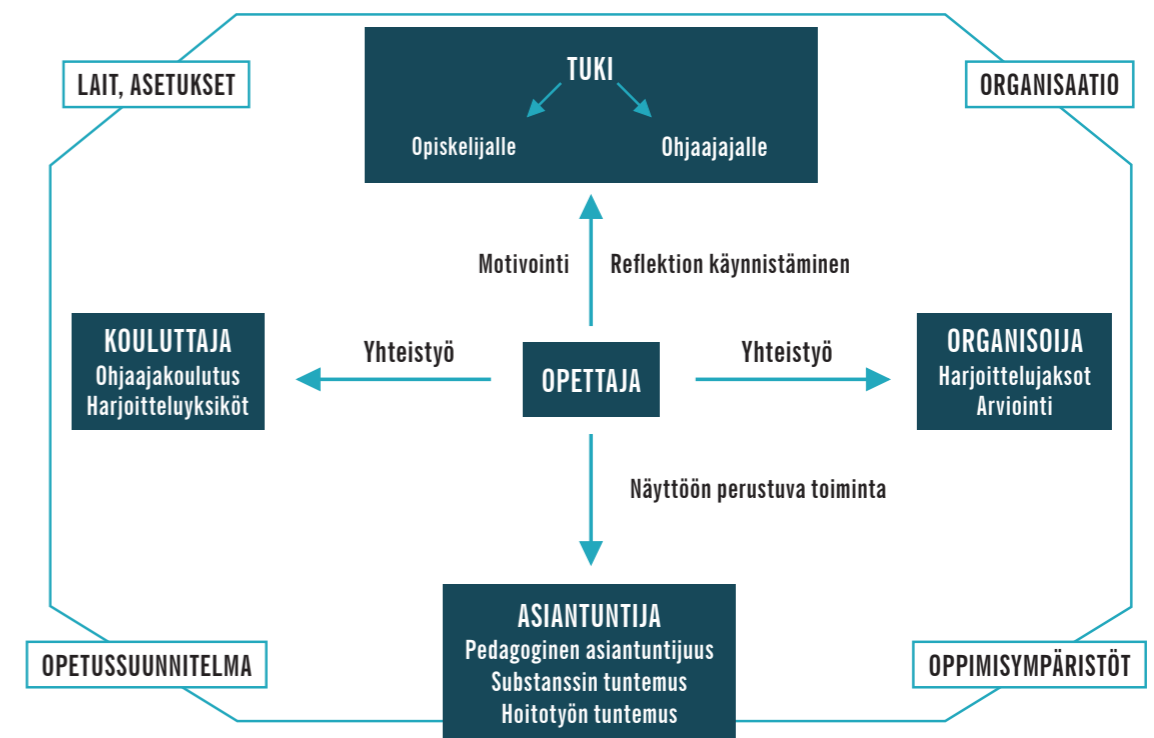
4.9 Opettajan rooli ohjatussa harjoittelussa

Tuula-Maria Rintala ja Lasse Tervajärvi, TAMK

Ohjattu harjoittelu muodostaa merkittävän osan terveydenhuoltoalan opinnoista. Ohjatun harjoittelun aikana opiskelija pääsee ohjatusti harjoittelemaan teoriassa oppimiaan taitoja. Osana Harkka-hanketta teimme pienimuotoisen tutkimuksen, jonka tavoitteena oli selvittää miten opettajat kokevat oman roolinsa ohjatussa harjoittelussa. Lisäksi selvitimme, miten opettajien mielestä heidän rooliaan tulisi kehittää harjoittelun ohjauksessa. Toteutimme tutkimuksemme keväällä 2021 sähköisen kyselylomakkeen avulla. Kyselylomakkeeseen vastasi 34 toisen asteen oppilaitoksessa tai ammattikorkeakoulussa työskentelevää hoitotyön opettajaa.

Tuloksissa korostui, että opettajan rooli harjoittelussa on laaja ja monitahoinen. Siihen vaikuttavat taustalla monet tekijät, kuten lait, asetukset ja organisatoriset tekijät sekä opetussuunnitelma ja oppimisympäristöt. Opettajan asiantuntijuus niin pedagogisesti kuin hoitotyön ja substanssin tuntemuksenkin kannalta on merkittävää ja auttaa opiskelijaa hahmottamaan teorian ja käytännön välistä yhteyttä sekä edesauttaa opiskelijan reflektiota. Lisäksi opiskelijan tukeminen harjoittelun aikana on merkityksellistä.

Opettajan ja harjoittelupaikan toimijoiden välinen yhteistyö nousi vahvasti esiin. Harjoittelussa opettajan tulisi olla myös ohjaajan tukena sekä jakaa omaa osaamistaan esimerkiksi arvioinnissa tavoitteiden täyttymisen osalta. Lisäksi yhteistyötä tulisi ylläpitää myös harjoittelun ulkopuolella, esimerkiksi kouluttamalla harjoittelun ohjaajia.

Kuvio 7. Opettajan rooli.

Kuviossa on tiivistettynä tulosten pohjalta opettajan rooliin sisältyvät asiat. Tutkimuksesta on kirjoitettu artikkeli Teachers' role as guidance in nursing internship practical training.

4.10 Potilaan/asiakkaan osallisuuden lisääminen terveystalon koulutuksessa – INSPIRE-mittarin hyödyntäminen mielenterveyshoitotyön harjoittelussa

Pirkko Suua, Oamk

Asiakkaan/ potilaan osallistaminen opiskelijoiden oppimisessa nousi HARKKA-hankkeessa yhdeksi kehittämisen kohteeksi ja se on mainittu myös v. 2020 julkaistuissa harjoittelun laatusuosituksissa ammattikorkeakouluille. Asiakkaan/potilaan roolia ja hänen palvelupolunsa hyödyntämistä opiskelijan oppimisprosessissa on syytä tiivistää. (Terveystalon harjoittelujen laatusuositukset ammattikorkeakouluille 2020)

Opiskelijan ja potilaan välinen vuorovaikutussuhde ja erityisesti potilas oppimisen fokuksessa edistää suotuisasti opiskelijan osaamisen kehittymistä harjoittelussa (Suikkala ym, 2021). Esimerkiksi potilaiden antamaa palautetta ja arviointia on tarpeen hyödyntää aikaisempaa enemmän ja suunnitelmallisemmin hoitotyön koulutuksessa. Potilaan antamalla palautteella on iso merkitys opiskelijan itsetunnon vahvistumisessa ja osaamisen kehittämisessä. Potilaan antama palaute opiskelijalle on hyödyllistä ja autenttista hoitajan antaman palautteen ja arvioinnin lisäksi. (Talus ym. 2019)

Potilaiden suhtautuminen opiskelijoihin on positiivista ja he haluavat mahdollistaa opiskelijan ammatillista kehittymistä antamalla opiskelijoille palautetta. Potilaiden asenne palautteen antamiseen on myönteinen ja he antavat mielellään palautta opiskelijoille kokien roolinsa palautteenantajana merkitykselliseksi. Potilaan osallisuutta palautteen antamisessa opiskelijoille on kuitenkin hyödynnetty melko niukasti. Palautteen antaminen tulisi olla potilaalle helppoa ja luontevaa ja hänelle tulee mahdollistaa sopiva ja mieleinen tapa antaa palautetta. (Suikkala ym. 2018)

HARKKA-hankkeessa käynnistettiin keväällä 2020 pilotti, jonka tavoitteena oli potilaan/asiakkaan osallisuuden lisääminen sairaanhoitajaopiskelijoiden mielenterveyshoitotyön syventävässä harjoittelussa. Pilotissa hyödynnetään INSPIRE-mittaria, jonka avulla asiakkaalla/potilaalla on mahdollisuus arvioida ja antaa palautetta opiskelijalle kokemuksestaan yhteistyösuhteesta opiskelijan kanssa. Opiskelija saa arvokasta palautetta osaamisensa kehittämiseksi.

INSPIRE-mittari perustuu toipumisorientaatioon (recovery orientation), jossa korostuvat ihmisen oma kokemus toipumisesta ja mielekkästä elämästä. Toipumiseen liittyvät yksilön elämäkokemukset ja kokemukset, joiden avulla hän pystyy selviytymään psyykkisen sairauden mukanaan tuomista ongelmista. Toipuminen voi tarkoittaa elämän kokemista tyydyttävänä ja merkityksellisenä, vaikka siihen liittyisi vielä psyykkisiä oireita. Toipumisorientaation mukaisella työotteella on mahdollista vahvistaa asiakkaan osallisuutta ja kokemusta hyvästä yhteistyöstä työntekijän kanssa. (Nordling 2018, Tölli ym. 2019). INSPIRE-mittari on täysi-ikäisille tarkoitettu ja sen avulla on mahdollista arvioida potilaiden kokemuksia saamastaan tuesta. Mittari on kehitetty Englannissa REFOCUS-hankkeessa ja sen ovat v. 2019 suomentaneet Oulun ammattikorkeakoulussa työskentelevät yliopettaja Liisa Kiviniemi ja lehtori Sirpa Tölli.

INSPIRE-mittari

- Suomenkielinen INSPIRE-mittari on saatavissa ja vapaasti käytettävissä: [www.researchintorecovery.com/files/INSPIRE %20Finnish%29.pdf](http://www.researchintorecovery.com/files/INSPIRE%20Finnish%29.pdf)
- Alkuperäiset (myös vapaasti käytettävissä) www.researchintorecovery.com/measures/inspire

Lähteet

Jokelainen M, Jumisko E, Kullas-Nyman L, Kylmä A, Lehtola K, Ritsilä J & Suua P. 2020. Terveystalon harjoittelujen laatusuositukset ammattikorkeakouluille. Suomen ammattikorkeakoulujen terveystalon koulutuksen verkosto. Saatavilla: amkterveysala.wordpress.com/harjoittelun-laatusuositukset

Nordling E. 2018. Mitä toipumisorientaatio tarkoittaa mielenterveytyksessä? Lääketieteellinen Aikakauskirja Duodecim 2018; 134:1476–83.

Suikkala A., Koskinen S. & Leino-Kilpi H. (2018) Patients' involvement in nursing students' clinical education: A scoping review. International Journal of Nursing Studies 84, 40–51.

Suikkala A., Timonen L., Leino-Kilpi H., Katajisto J. & Strandell-Laine C. 2021. Healthcare student-patient relationship and the quality of the clinical learning environment – a cross-sectional study. BMC medical education. Vol.21 (1), p. 230-230.

Talus E., Juntunen J., Mikkonen K., Tuomikoski A-M., Parkkila T. & Kääriäinen M. 2019. Hoitotyön opiskelijoiden osallistuminen hoitoon – potilaiden kokemuksia. Hoitotiede, 31(4), 258-268.

Tölli S., Vuolukka A. & Kiviniemi, L. 2019. Toipuminen näkyväksi mielenterveytyksessä INSPIRE-mittarin avulla. ePlooki Oulun ammattikorkeakoulun tutkimus- ja kehitystyön julkaisut 55/2019.

Pilotin "askeleet" ja kehittämisen suunta

Harjoitteluorganisaation lupa - harjoitteluorganisaation edustajille esiteltiin INSPIRE-mittari ja sen käyttötarkoitus opiskelijoiden harjoittelussa. Organisaatiolta saatiin suullinen lupa asiaan. Mittari on opiskelijan oppimisen arvioinnin väline; mittarin täyttäminen on potilaalle vapaaehtoista, potilaan nimeä ei kirjata lomakkeeseen ja lomake jää opiskelijalle itselleen.

Opiskelijaryhmä - mielenterveyshoitotyön syventävän vaiheen harjoittelussa olevat sairaanhoitajaopiskelijat. Opiskelevat mielenterveyshoitotyötä "omapotilaan/asiakkaan" kanssa yhteistyösuhteessa, joka perustuu ammatilliseen potilaan toipumista edistävään vuorovaikutukseen.

Ennen harjoittelua - mielenterveyshoitotyön syventävissä teoriaopinnoissa sisältönä toipumisorientaatio sekä INSPIRE-mittariin ja sen käyttöön perehtyminen

Harjoittelun päätösvaiheessa - opiskelija voi pyytää täysi-ikäistä potilasta täyttämään INSPIRE – mittarin. Potilas täyttää sen itse kirjallisesti tai se voidaan täyttää opiskelijan ja potilaan kanssa yhdessä keskustellen. Harjoittelun ohjaajat ovat tietoisia mittarin käyttämisestä ja he sopivat opiskelijan kanssa, voiko opiskelija pyytää potilasta täyttämään mittaria.

Kehittämisen suunta:

- Mittarin systemaattisen käytön lisääminen potilaan palautteen antamisen ja opiskelijan osaamisen kehittämisen arvioinnin välineenä sairaanhoitajaopiskelijoiden syventävän vaiheen mielenterveyshoitotyön harjoittelussa
- Palautteen kerääminen opiskelijoilta mittarin käyttämisestä harjoittelussa ja sen hyödyistä opiskelijan oman kehittämisen arvioinnissa

Taulukko 6. Inspire-mittarin käyttöönotto.

5. Moniammatillinen yhteistyö harjoittelussa

Luvussa kuvataan aluksi moniammatillisesta harjoittelusta tehdyn kartoituksen tulokset ja sen jälkeen esitellään hankkeen aikana tehtyjä moniammatillisen harjoittelun pilotteja.

5.1 Moniammatillisen terveysalan koulutuksen tilannekatsaus suomalaisissa korkeakouluissa

■ Tiina Tervaskanto-Mäentausta ja Outi Lastumäki, Oamk; Essi Varkki, OY ja Lasse Tervajärvi, TAMK

Moniammatillinen koulutus ja osaaminen lisäävät palvelujen laatua, vaikuttavuutta ja potilasturvallisuutta sekä asiakkaiden ja potilaiden tyytyväisyyttä saamaansa hoitoon. Eriytyneet ammattiala kohtaiset koulutusohjelmat eivät tue moniammatillisten tiimityötaitojen oppimista. HARKKA tutkimus selvitti, miten moniammatillinen koulutus toteutuu tutkintoon johtavassa sotealan korkeakoulutuksessa Suomessa sekä hoitotyön opetussuunnitelma-analysissä harjoittelujen osalta. Kyselyyn vastasi viisi ammattikorkeakoulua (19), neljä yliopistoa (5) ja yksi yliopistosairaala.

Lue koko artikkeli: urn.fi/urn:nbn:fi-fe2020091870142

Moniammatillinen oppiminen

- Toimitaan suunnitelmallisesti tiiminä
- opitaan yhdessä

With, from and about each other

- Yhteiset tavoitteet, potilaslähtöisyys
- Vähintään kahden eri tutkinto-ohjelman opiskelijat yhdessä

Kyselyn tulokset

Kartoitukseen vastasi vain osa korkeakouluista uusintakyselystä huolimatta. Epäsuorasti voidaan päätellä, ettei moniammatillisia opintoja eri tutkinto-ohjelmien välillä vielä paljon toteuteta. Saaduissa kuvauksissa ilmeni, että moniammatillinen oppiminen ymmärrettiin monin eri tavoin.

Erlaisia moniammatillisia opintokuvauksia saatiin kuitenkin melko runsaasti. Analysointiin tuli mukaan yhteensä 47 erilaisten toteutusta (Taulukko 7). Opinnit ajoittuivat pääasiassa kolmannelta lukukaudesta opintojen loppuvaiheisiin.

Moo toteutukset	Lukumäärä	Tunnit	Opiskelijat											
			sh.	lää.	th.	kät.	eh.	rad.	far.	sos.	fys.	toi.	bio.	lh.
Harjoittelu	18	2-120	211	715	71	35	-	1	2	7	10	3	-	7
Taitopaja	7	2-12	104	80	54	-	4	-	-	2	34	-	-	-
Simulaatio	8	4-16	183	444	35	35	69	6	-	-	32	-	22	-
Opintojakso	10	5-50	125	165	80	-	50	-	-	192	122	-	-	-
Projekti	2	8-16	75	-	5	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Opinnäytetyö	2	-	30	2	15	-	1	-	-	60	-	-	-	-

Taulukko 7. Toteutuneet moniammatilliset opinnot (sairaanhoitaja, lääkäri, terveydenhoitaja, kättilö, ensihoitaja, röntgenhoitaja, farmaseutti, sosionomi, fysioterapeutti, toimintaterapeutti, bioanalyttikko, lähihoitaja).

Osa moniammatillista oppimista sisältävistä opinnoista oli pakollisia opintoja. Osa opinnoista oli pilotteja. Piloteista osa oli riippuvaisia esimerkiksi meneillään olevista projekteista. Osa ilmoitetuista opinnoista oli vapaasti valittavia opintoja, joita tarjottiin eri tutkinto-ohjelmien opiskelijoille. Näissä toteutuksissa osallistujien määrä ja tutkinto-ohjelma vaihtelivat.

Toteutuneet moniammatilliset opintojaksot luokittuivat alaluokkiin, joita olivat **harjoittelu, taitopaja, simulaatio, opintojakso, projekti ja opinnäyte**. Kaikkia em. opintoja toteutettiin usealla eri tavalla ja laajuudella. Tavoitteisiin oli määritelty moniammatillisia osaamisalueita.

Seuraavia moniammatillisia osaamisalueita mainittiin kaikkien alaluokkien tavoitteissa:

Asiakslähtöisyys, ammattiroolin tunteminen, toimiminen tiimin jäsenenä, tiedon ja osaamisen jakaminen, kommunikaatiotaidot, reflektioidot ja päätöksentekotaidot.

Opintojaksossa mainittiin tavoitteiksi lisäksi vastuunjakaminen, oman alan osaamisen jakaminen ja vahvuuksien hyödyntäminen.

Projektissa ja opintojaksossa oli tavoitteena lisäksi itsensä johtaminen, arviointitaidot ja palautteen antaminen.

Moniammatillisuus sairaanhoitajakoulutuksen opetussuunnitelmissa:

Tutkimusta varten perehdyttiin 17 AMK:n vuonna 2018 aloittaneiden sairaanhoitajaopiskelijoiden opetussuunnitelmien harjoittelujaksojen kuvauksiin ja moniammatillisuuden ilmenemisiin niissä. Moniammatillisuus esiintyi tavoitteissa 58 kertaa ja moniammatillinen tiimityö 44 kertaa. Mainintoja siitä toteutuiko harjoittelu moniammatillisesti ei ilmennyt. Opetussuunnitelmista kerätyt tiedot analysoitiin ja luokiteltiin neljään kategoriaan (Taulukko 8).

Toimijuus	Asiantuntijuus	Johtajuus	Arviointi ja kehitys
Opiskelija on osana moniammatillista tiimiä ja toteuttaa näyttöön perustuvaa hoitotyötä.	Opiskelija toimii moniammatillisissa työryhmissä hoitotyön asiantuntijana.	Opiskelija osaa toimia vastaavana hoitajana ja tiimin vetäjänä.	Opiskelija arvioi omaa ja moniammatillisen tiimensä toimintaa ja pystyy kehittämään hoitotyötä.

Taulukko 8. Moniammatillisten harjoittelutavoitteiden luokittelu hoitotyön opetussuunnitelmissa.

Johtopäätökset

Kartoituksessa saatiin nykytilakuvaus, miten moniammatillinen oppiminen toteutuu Suomen korkeakouluissa käytännössä ja opintojaksokuvauksissa opetussuunnitelmissa. Tulokset eivät kuitenkaan anna kokonaiskuvaa siitä, miten moniammatillinen oppiminen eri ammattikorkeakouluissa ja yliopistoissa toteutuu. Kaikissa raportoiduissa opinnoissa ei myöskään täytynyt moniammatillisen oppimisen kriteerit. Usein kuvattu oppiminen oli pilotointia, siihen osallistuminen oli vapaaehtoista tai se oli riippuvainen saatavilla olevista opiskelijoista ja opettajista.

Terveysalan koulutuksen kehittäminen moniammatilliseen suuntaa vaatii tutkinto-ohjelmien avoimempaa yhteistyötä eri tutkinto-ohjelmien ja työelämän organisaatioiden välillä. Valtakunnalliset ohjeistukset voisivat tuoda selkeyttä kehittämiseen.

5.2 MODU-harjoittelumallin pilotointi Rovaniemen kaupungin ikäihmisten arviointiyksikössä

Sari Melamies ja Heidi Jaakola, Lapin AMK; Hanna Vuojärvi ja Ella Airola, LY

Moduuliharjoittelumalli (MODU-malli), perustuu terveysalan opiskelijoiden aktiiviseen ja itsenäiseen toimijuuteen harjoittelun aikana. Suomessa yksi rinnakkaisnimitys MODU-mallille on Vastuuta Ottamalla Opit (VOO)-malli (ks. Herlevi et al., 2018; Kallinen, 2013; Väisänen, 2018). MODU-mallin mukaan toteutetuissa harjoittelussa opiskelijat suunnittelevat ja tekevät työtä monialaisena työparina tai pienissä ryhmissä ja vastaavat heille nimettyjen asiakkaiden hoidosta. Lisäksi opiskelijat osallistuvat myös muihin harjoitteluyksikön tehtäviin tarpeen mukaan. Ohjaajan tehtävänä on ohjata ja neuvoa opiskelijatiimiä aina tarvittaessa.

HARKKA-hankkeessa MODU-mallin pilotointiin osallistuivat Lapin ammattikorkeakoulu, Lapin ammatillinen koulutuskeskus REDU ja Rovaniemen kaupungin perusterveydenhuollon ikäihmisten arviointiyksikkö (ARVI) sekä Lapin yliopisto. Pilotoinnin suunnittelussa tehtiin yhteistyötä LAB-ammattikorkeakoulun kanssa.

Pilottiin osallistui kaksi valmistumisvaiheessa olevaa lähihoitajaopiskelijaa, neljä 2. ja 3. vuoden sairaanhoitajaopiskelijaa sekä yksi ensimmäistä harjoitteluaan suorittava fysioterapeuttiopiskelija. Opiskelijat olivat harjoitteluyksikössä eripituisia jaksoja.

MODU-mallin käyttöönoton tavoitteena on:

- edistää opiskelijakeskeisiä toimintatapoja harjoittelun aikana ja vahvistaa opiskelijoiden osaamista moniammatilliseen työskentelyyn harjoittelussa sekä myöhemmin siirtyäessä työelämään.
- pitkällä aikavälillä lisätä Lapin alueelle terveysalan harjoittelupaikkoja
- tiivistää yhteistyötä Lapin alueen terveysalan korkeakoulutuksen ja ammatillisen koulutuksen välillä, sekä harjoitteluorganisaatioiden ja oppilaitosten välillä.

Perusterveydenhuollossa työskentelevien ammattilaisten ja terveysalan opettajien perehdytys uuteen harjoittelumalliin toteutettiin alkuvuodesta 2021. Opiskelijoiden perehdytys MODU-malliin tapahtui harjoittelufossa sekä harjoittelujakson ensimmäisellä viikolla harjoitteluyksikössä, jolloin perehdytys ja oman ohjaajan kanssa hoitotyöhön osallistuminen limittyivät.

MODU-mallin pilotoinnissa mukana olevat tahot laativat yhteistyönä MODU-harjoittelulle pelisäännöt, joiden avulla eri tahojen vastuut ja toimintakäytännöt pystyttiin viestimään kaikille selkeästi, tehokkaasti ja tasapuolisesti. Lisäksi kukin taho valmistautui MODU-harjoitteluun oman vastualueensa mukaisesti.

Pelisäännöt MODU-harjoitteluun Lapin alueella

MODU-harjoittelu pähkinänkuoressa

1. Harjoittelun ensimmäiselle viikolle varataan riittävästi aikaa perehdytykseen. Sen ohella opiskelijat osallistuvat hoitotyöhön ohjaajan kanssa. Opiskelijoiden itsenäinen työskentely lisääntyy asteittain.
2. Harjoittelujakso tulee toteuttaa sen pituisena kuin se on määritelty.
3. Tavallisesti harjoittelussa on yhtä aikaa sairaanhoitaja/terveydenhoitaja- ja lähihoitajaopiskelijoita, jotka työskentelevät pääsääntöisesti työparina. Lisäksi samassa moniammatillisessa tiimissä voi toimia muita sosiaali- ja terveysalan opiskelijoita, kuten fysioterapeutti-, sosionomi- ja geronomiopiskelijoita.
4. Opiskelijat hoitavat opiskelijaohjaajan valvonnassa ja ohjauksessa sovittuun määrään asiakkaita/potilaita kokonaisvaltaisesti edustamansa ammattiryhmän mukaan.
5. Nimetyt opiskelijaohjaajat antavat arvioinnit opiskelijoista.
6. Opiskelijat suunnittelevat työvuorot ryhmälleen opiskelijaohjaajan tukemana. Työvuorot ovat sitovia.

MODU-harjoittelujakson pelisäännöt

1. MODU-harjoittelussa on tärkeää aktiivinen ammatillinen vuorovaikutus asiakkaiden/potilaiden ja työyhteisön kesken.
2. MODU-harjoittelua koskee oppilaitosten harjoittelun yleiset ohjeet. Opiskelija suorittaa harjoitteluun liittyvät tehtävät oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.
3. Yksikkö huolehtii opiskelijan perehdytyksestä harjoittelu jakson aluksi.
4. Yksikön opiskelijaohjaajista joku on aina työvuorossa ohjaamassa MODU-ryhmää.
5. Päävastuu opiskelijoista on vuorossa olevalla MODU-ohjaajalla, mutta myös muun henkilökunnan tulee neuvoa ja ohjata sekä puuttua tarvittaessa opiskelijoiden toimintaan.
6. Opiskelijat otetaan osaksi työyhteisöä, kuten aiemminkin ja heidän osaamisensa kehittymisestä ollaan kiinnostuneita. Työyhteisössä ollaan tasa-arvoisia, kohteliaita ja arvostetaan kaikkien työpanosta.
7. Palautetta annetaan ja vastaanotetaan asiallisesti.
8. Opiskelijan tulee ottaa esiin mieltä kaihertavat asiat joko oman ohjaajan tai esimiehen kanssa.
9. Harjoittelun laajuus pitää olla tiedossa.
10. Opiskelijan tulee välittömästi soittaa henkilökohtaisesti harjoittelu-yksikköön sairauspoissaolostaan. Opettajalle ilmoitetaan oppilaitoksen käytännön mukaisesti. Mikäli korvaavaa opiskelijaa ei saada vuoroon, toimii ohjaaja työparina.
11. Mikäli opiskelijalla on tarvetta vaihtaa työvuoroa, toteuttaa hän sen riittävän ajoissa opiskelijatoverin kanssa opiskelijaohjaajan. Vuoroja vaihdettaessa vuoron vahvuus on huomioitava.
12. Opiskelija korvaa poissaolotunnit oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.
13. Kahden samanaikaisen työn tekeminen ei ole suositeltavaa (työturvallisuus/potilasturvallisuus/työaikalaki).
14. Mahdollisissa yövuoroissa ollaan koko yksikön toiminnassa mukana.
15. Jos omissa huoneissa on rauhallista, voi opiskelija osallistua muiden asiakkaiden/potilaiden auttamiseen omatoimisesti.

Opiskelijoiden arviointi ja palautteet

1. Opiskelija täyttää harjoitteluun liittyviä asiakirjoja oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.
2. MODU-harjoittelun aikana opiskelija osallistuu päivittäin ohjaajan ja vertaisten kanssa käytävään keskusteluun harjoittelun ja tavoitteiden toteutumisesta.
3. Väli- ja loppuarvioinnit suoritetaan oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.
4. Lähihoitajaopiskelijat suorittavat mahdollisen näyttönsä oppilaitoksen ohjeiden mukaisesti.

ARVI-yksikössä tehtiin lisäksi käytännön järjestelyitä ennen MODU-harjoittelun alkamista:

- Tila opiskelijoille. MODU-mallissa opiskelijat toimivat tiiminä, jonka yhteistyötä tukee oma tila tai huone osastolla. Tilassa opiskelijat voivat suunnitella ja säilyttää työvuorojaan, etsiä tietoa ja tehdä hoitosuunnitelmia. Lapin pilotissa arviointi- ja kuntoutusyksikössä apuvälinehuone tyhjennettiin ja sisustettiin "MODU-kansliaksi".
- MODU-ohjaajien valinta. Osastolta valittiin sairaanhoitajia, lähihoitajia ja fysioterapeutti ohjaamaan MODU-harjoittelun opiskelijoita.
- Huoneiden/asiakkaiden valinta. Yksikkö valitsi 3 asiakashuonetta, joista opiskelijat vastasivat MODU-jakson ajan.
- Pohja opiskelijoiden työvuorosuunnitteluun. Yksikkö muokkasi heillä jo käytössään olevaa työvuorojen suunnitteluohjelmaa opiskelijoiden käyttöön.
- Perehdytysviikon aikataulu. Yksikkö otti vastuun perehdytysviikon aikataulun suunnittelusta ja toteutti sen omalle yksikölleen räätälöidyllä tavalla.
- Palautevihko. Jokaisella opiskelijalla oli käytössään vihko, johon heillä oli mahdollisuus pyytää ohjaajilta viikoittain kirjallisesti henkilökohtaista palautetta.

Pilotin aikana ARVI-yksikössä järjestettiin säännöllisesti viikkopalaverit, joihin osallistuivat harjoittelussa olevat opiskelijat, osastonhoitaja, MODU-ohjaajat, oppilaitosten harjoitteluja ohjaavat opettajat sekä HARKKA-hankkeen projektityöntekijät. Näissä palavereissa jaettiin kokemuksia, kehittämissideoita ja palautetta. Palaverit mahdollistivat nopean reagoimisen palautteeseen ja mahdollisten epäkohtien korjaamisen jo pilotin aikana. Viikkopalavereista muodostui myös tärkeä oppimistilanne yhteisten reflektiovien keskusteluiden kautta.

Kokemukset pilotista ja MODU-mallin jatkokehittäminen

Pilotin palaute kerättiin haastatteleamalla ohjaajia sekä opiskelijoilta kirjallisten tehtävien avulla. Palautteen perusteella ohjaajien ja opiskelijoiden yleinen kokemus pilottijaksosta oli positiivinen. MODU-mallin mukainen harjoittelu oli ollut voimavara oppimiselle ja työskentelemiselle. Ohjaajien ja opettajien yhteistyö harjoittelun aikana koettiin mutkattomaksi. Erityisesti viikkopalaverit koettiin pilottivaiheessa toimiviksi ja tärkeiksi vuorovaikutuskanaviksi.

Ohjaajien palautteen perusteella malli lisäsi opiskelijoiden itseohjautuvuutta. Opiskelijat kokivat oppineensa harjoittelun aikana klinistä osaamista syvempiä taitoja, kuten ottamaan ja kantamaan vastuuta, työskentelemään tavoitteellisemmin ja ymmärtämään paremmin oman tekemisen vaikuttavuutta. Lisäksi opiskelijat kertoivat ammatti-identiteettinsä vahvistuneen.

Pilotista saatujen kokemusten ja palautteen perusteella MODU-mallin mukaisessa harjoittelussa on jatkossa kiinnitettävä erityistä huomiota:

- riittävään perehdytykseen sekä opiskelijoille että ohjaajille
- eri ammattiryhmien näkökulmien huomioimiseen perehdytyksessä
- harjoittelussa olevan ryhmän monialaisuuteen
- MODU-harjoitteluun menevien opiskelijoiden harjoitteluvalmiuksien riittävyteen
- opiskelijan aktiiviseen rooliin palautteen pyytämisessä
- palautekäytäntöjen suunnitteluun.

Lähteet

Herlevi M, Mikonmaa E & Syrjänen, E. 2018. Sairaanhoidajien ja sairaanhoitajaopiskelijoiden kokemuksia VOO-mallista. Ammattikorkeakoulututkimuksen opinnäytetyö. Hoitotyön koulutusohjelma. Hämeen ammattikorkeakoulu.

Kallinen S 2013. Vastuuta ottamalla opit, vastuuta antamalla opetat: Lähihoitajaopiskelijoiden oppimisympäristöjen kehittämishanke. Opinnäytetyö (YAMK). Sosiaali- ja terveysalan kehittämisen ja johtamisen koulutusohjelma. Centria ammattikorkeakoulu.

Väisänen K 2018. Vastuuta ottamalla opit: Ohjausmallin opas lähihoitajille ja heidän ohjaajilleen. Palvelu- ja hyvinvointialat. REDU.

5.3 Moniammatillinen diabeteksen hoito – pilotti

Tuula-Maria Rintala, TAMK

Moniammatillisuus on yksi tämän päivän ja tulevaisuuden osaamisalueista. Sote-osaamisessa ja yhteistyössä keskeistä on, että kaikki ammattilaiset ovat tietoisia toisten ammattikuntien tehtävänkuvista ja työn tavoitteista. Monialainen oppiminen lisää toisen alan tuntemusta ja valmentaa yhteistyöhön sote-työelämässä. Yhdistämällä opiskeluissa eri ammattiin opiskelevien opintoja esimerkiksi käytännön harjoittelussa, voidaan tukea jo opiskeluvaiheessa sitä, että monitoimijuustyöskentely on luontevaa, toisen osaamista kunnioittavaa ja hyödyntävää. Käytännön harjoittelussa monialainen oppiminen voi toteutua myös esimerkiksi oppimistehtävien yhdessä tekemisellä.

Diabetesta sairastavan omahoidon ja kuntoutumisen tukemisessa tarvitaan monipuolista ja laajaa osaamista. Terveystieteiden henkilöstön ammatillinen osaaminen ja kyky ammattiryhmien väliseen yhteistyöhön ovat tärkeitä diabeteksen hoidon laatuun vaikuttavia tekijöitä. Tässä pilotissa kehitettiin koulutusmallia, jolla tulevia terveydenhuollon ammattilaisia voidaan jo perustutkintokoulutuksen aikana valmentaa moniammatilliseen yhteistyöhön ja diabeteksen hoidon laadukkaaseen, potilaskeskeiseen toteuttamiseen.

Pilotti toteutettiin moniammatillisena yhteistyönä Tampereen yliopiston lääketieteen lisensiaattikoulutuksen sekä Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun hoitotyön koulutuksen kesken. Lisäksi pilotin suunnitteluun ja toteutukseen osallistui SeKS:n, Seinäjoen terveyskeskuksen, Taysin ja Tampereen kaupungin diabeteksen hoidon ammattilaisia (lääkäreitä ja diabeteshoitajia).

Pilotissa oli tavoitteena kehittää lääketieteen ja hoitotyön opetussuunnitelmiin sisällytettävä, kaikille perustutkinto-opiskelijoille tarkoitettu osio diabeteksen moniammatillisesta hoidosta.

Koulutuspilotin suunnittelu käynnistettiin syksyllä 2019, jolloin kutsuttiin kokoon terveysalan koulutuksen ja diabeteksen hoidon kehittämisestä kiinnostunut moniammatillinen työryhmä Seinäjoelta ja Tampereelta. Pilotin suunnitteluun sisältyi useita työryhmän palavereita kevätlukukauden 2020 aikana.

Syyslukukauden 2020 aikana opintojensa loppuvaiheessa olevat hoitotyön opiskelijat ja 5. vuoden lääketieteen opiskelijat tekivät klinikkarajoittelun työparina jossakin aiemmin mainituista terveydenhuollon yksiköistä. Työparit tutkivat diabetespotilaita ja suunnittelivat heidän hoitoaan yhdessä potilaan ja hoitovastuussa olevien ammattilaisten (lääkäri, diabeteshoitaja) kanssa. Opiskelijaparit tekivät klinikkarajoittelussa tapaamistaan potilaista tapauselostukset, joita käsiteltiin hoitotyön ja lääketieteen opiskelijoiden yhteisissä seminaareissa. Lisäksi pilotissa valmisteltiin moniammatillista diabeteskoulutusta varten Moodle-alue, johon kerättiin ohjeet harjoittelusta ja seminaarien toteutuksesta, runsaasti diabeteksen hoitoon liittyvää, valinnaista itseopiskelumateriaalia, sekä osaamisen itsearviointiin ja koulutuspilotin arvioinnin e-työkalut. (kts. kuvio 8)

Pilotin suunnitteluvaiheessa valmisteltiin yhteistyössä myös virtuaalipotilaita sen varalle, että pandemiatilanteen vuoksi klinikkarajoittelu ei olisi toteutunut.

Moniammatillinen diabeteksen hoito tavoitteet hoitotyön opiskelijalle:

- Tavoitteena laatia diabetespotilaalle käynnin perusteella näyttöön perustuva hoitosuunnitelma yhteistyössä lääketieteen opiskelijan kanssa
- Tavoitteena osata ohjata ja tukea potilaan diabeteksen omahoitoa
 - lääkehoidossa (insuliinihoito)
 - verensokerin omaseurannassa
 - jalkojen hoidossa
 - ruokavaliohoidossa
 - liikuntaan liittyen
 - liitännäissairauksien hoidossa ja ehkäisyssä
- Tavoitteena hoitokeskustelussa motivoida potilasta diabeteksen hoitoon

Pilottiin osallistui 88 lääketieteen opiskelijaa, 18 hoitotyön opiskelijaa TAMKista ja 24 hoitotyön opiskelijaa SeAMKista.

Pilotista kerättiin Moodle-ympäristössä opiskelijapalaute, johon vastasi 31 opiskelijaa. Yli puolet vastaajista oli sitä mieltä, että moniammatillinen opiskelu lisäsi diabetesosaamista ja moniammatillista osaamista erittäin paljon tai paljon. Erityisesti työparityöskentelyä pidettiin hyvänä ja sen koettiin lisäävän oppimista. Kaikkinensa yhteistyö koettiin onnistuneeksi ja vastaanottotilannetta ja aidon potilaan kohtaamista työparina opettavaisena.

Suunnittelu

- aikataulutus hyvissä ajoin
- moniammatillinen yhteistyö
- materiaalien ja ohjeistuksien valmistelu
- tiedottaminen opiskelijoille

Toteutus

- klinikkaharjoittelu työparina
- tapausselostuksen laatiminen yhdessä
- seminaariesitys työparina
- yhteinen Moodle-alue

Arviointi

- sähköinen palautekysely
- palautteen läpikäyminen työryhmässä

Kuvio 8. Moniammatillinen diabeteksen hoito - pilotin eteneminen

Mukana olleilta opettajilta ja muilta moniammatilliseen työryhmään kuuluville pyydettiin myös palautetta. Riittävän ajoissa tehty suunnittelu aikataulutuksineen ja selkeine ohjeineen koettiin opettajien näkökulmasta tärkeänä asiana. Myös selkeä tiedottaminen opiskelijoille nähtiin tärkeäksi sekä kaikille opiskelijoille yhteinen oppimisolusta. Erilaisten poikkeuksien varalle on hyvä tehdä suunnitelma. Pilotin pohjalta kehitettävä koulutusmalli pyritään saamaan osaksi lääketieteen ja hoitotyön perustutkintokoulutuksen opetussuunnitelmia Tampereen korkeakoulu yhteisössä. Jatkossa vastaavaa moniammatillista opiskelua ja kliinistä harjoittelua voidaan kehittää myös muilla alueilla, esim. muiden kansanterveydelle keskeisten sairauksien hoitoon ja kuntoutukseen liittyen.

5.4 Moniammatillinen tiimiohjaajakoulutuspilotti

Outi Lastumäki ja Pirkko Suua, Oamk; Jonna Juntunen ja Outi Kähkönen, OY

Tausta

Terveydenhuollon toimintaympäristöjen muuttuessa entistä monimutkaisemmiksi ja monitoimijaisemmiksi edellytetään terveysalan ammattilaisilta aikaisempaa laaja-alaisempaa osaamista sekä moniammatillista yhteistyötä (Reeves ym. 2010). Toimiva moniammatillinen yhteistyö on avaintekijä terveyspalvelujen saatavuuden, saavutettavuuden sekä koordinoinnin ja resurssien tarkoituksen mukaisessa hyödyntämisessä (Brandt ym. 2014, WHO 2010). Lisäksi moniammatillinen yhteistyö parantaa terveyspalveluiden vaikuttavuutta sekä vahvistaa asiakas-/potilaslähtöistä hoitoa ja potilasturvallisuutta (Reeves ym. 2010, WHO 2010).

Terveysalan opiskelijoiden moniammatillinen osaaminen edistäminen korkeakoulu- ja työelämäyhteistyössä on nostettu yhdeksi keskeisemmäksi kehittämissuosituksiksi Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arvioinnissa (Konkola ym. 2021). Yksi mahdollisuus vahvistaa opiskelijoiden sekä ammatillista että moniammatillista osaamista on harjoittelun toteuttaminen moniammatillisena tiimiharjoitteluna (mm. Guraya & Barr 2018) ammattialakohtaisen yksilöohjauksen sijaan.

Moniammatillisessa tiimiharjoittelussa opiskelijoiden harjoittelun ohjaajina toimivat terveysalan ammattihenkilöt sitoutuvat ohjaamaan eri tutkinto-ohjelmissa opiskelevia opiskelijoita tiiminä. Moniammatillisen tiimiharjoittelun ohjaus poikkeaa perinteisestä opiskelijan yksilöohjauksesta ja edellyttää ohjaajalta uudenlaista asennetta ja osaamista ohjaamiseen (Chen ym. 2016).

Toteutus

Syksyllä 2019 toteutetuissa työpajoissa nousi esille tarve lisätä moniammatillisia tiimiharjoitteluja ja vahvistaa opiskelijaohjaajien tiimiohjausosaamista. Tämän pohjalta Harkka-hankkeessa lähdettiin yhteistyössä PPSHP:n opetuskoordinaattorien kanssa kehittämään opiskelijaohjaajille kohdennettu harjoittelun moniammatillinen tiimiohjaajakoulutus. Koulutuksen tarkoituksena oli lisätä tietoa ja kiinnostusta moniammatillisista harjoitelluista sekä motivoida harjoittelumallien kehittämiseen.

Moniammatillinen tiimiohjaajakoulutuspilotti toteutettiin saman sisältöisenä kaksi kertaa Pohjois-Pohjanmaan ja Lapin sairaanhoitopiireissä. Syksyn 2020 koulutuspilottiin osallistui Oulun yliopistollisen sairaalan (n=19) ja kevään 2021 toteutukseen Lapin keskussairaalan, Rovaniemen kaupungin, Lapin ammattikorkeakoulun ja koulutuskeskus Redun opetus- ja hoitotyön henkilöstöä (n=51). Koulutukseen sisältyi kolme koulutusiltpäivää, jotka toteutettiin etäopetuksena Zoom-yhteydellä. Koulutuksen tavoitteet ja sisältö on kuvattu kassa 7.

KOULUTUKSEN TAVOITTEET

- Osaa ohjata ja arvioida opiskelijan oppimista ja ammatillista kehittymistä harjoittelussa
- Osaa toteuttaa yksilö- ja moniammatillista ohjausta
- Saa valmiuksia toimia opiskelijan harjoittelun ohjaajana siirtyessään työelämään
- Tietää kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen erityispiirteitä
- Tietää opiskelijaohjausta koskevan lainsäädännön ja laatusuosituksen

KOULUTUKSEN YDINSISÄLLÖT

- Ohjauksen lähtökohdat
- Harjoittelun ohjaaja ja ohjausprosessi
- Erilaiset harjoittelun ohjausmallit: yksilöllinen oppiminen, tiimioppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja moniammatillisuus harjoittelussa
- Kansainvälisten opiskelijoiden ohjaus
- Ohjaustilanteet: ohjauskeskustelu jahaasteellistilanteiden kohtaaminen

Kuvio 9. Tiimiohjaajakoulutuksen tavoitteet ja sisällöt.

Tiimiohjaajakoulutuspilottiin osallistuneilta terveysalan ammattilaisilta, jotka toimivat opiskelijoiden harjoittelun ohjaajina, kerättiin palautetietoa moniammatillisen ohjausosaamisen kehittymisestä. Koulutuksella oli positiivinen vaikutus osallistujien opiskelijaohjausosaamiseen. Tulokset on esitetty Pohjois-Suomen hoitotiedepäivillä syksyllä 2021. Pilottiorganisaatioissa moniammatillisen tiimiharjoittelun kehittäminen jatkuu ja moniammatillista tiimiohjausosaamista on suunniteltu sisällytettäväksi osana yleistä opiskelijaohjaajakoulutusta jatkossa.

Pilottikokemuksia - Moniammatillisen harjoittelun edellytyksiä:

- Ohjaajien ja opettajien moniammatillisen harjoittelun ohjausosaamisen vahvistaminen koulutuksella
- Oppilaitoksissa moniammatillisten tiimiharjoittelujen mahdollistaminen jo opetussuunnitelma tasolla
- Tiivis yhteistyö oppilaitosten ja harjoitteluorganisaatioiden välillä
- Huolellinen ennakkosuunnittelu harjoittelun osapuolten kesken
- Ohjaajien, opiskelijoiden ja opettajien sitoutuminen yhteiseen pedagogiseen tiimiohjausmalli

HARKKA-podcast: Pandemian vaikutukset terveysalan harjoitteluihin

Pandemialla oli vaikutuksia terveysalan harjoitteluihin. Kuuntele opettajan ja työelämäohjaajan ajatuksia harjoittelusta poikkeusaikana.

PODCAST soundcloud.com/user-792254501/harkka-podcast-pandemian-vaikutukset-terveysalan-harjoitteluihin

LÄHTEET

- Brandt B, Lutfiyya M, King J & Chioreso C. 2014. A scoping review of interprofessional collaborative practice and education using the lens of the Triple Aim. *Journal of Interprofessional Care* 28(5): 393–399.
- Chen AK, Rivera J, Rotter N, Green E & Kools S. 2016. Interprofessional education in the clinical setting: A qualitative look at the preceptor's perspective in training advanced practice nursing students. *Nurse Education in Practice* 21: 29-36.
- Guraya S & Barr H. 2018. The effectiveness of interprofessional education in healthcare: a systematic review and meta-analysis. *Kaohsiung Journal of Medical Sciences* 34(3): 160–165.
- Konkola R, Hauta-aho H, Hiilamo H, Karttunen M, Niemi J, Tuominen M, Huusko M & Väättäin H. Sosiaali- ja terveysalan korkeakoulutuksen arviointi. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus Julkaisut: 14:2021.
- Reeves S, Zwarenstein M, Goldman J, Barr H, Freeth D, Koppel I & Hammick M. 2010. The effectiveness of interprofessional education: key findings from a new systematic review. *Journal of Interprofessional Care* 24(3): 230-241.
- World Health Organization. 2010. Framework for Action on Interprofessional Education and Collaborative Practice. Geneva: WHO. Pdf-dokumentti.

5.5 Asiakslähtöistä elintapaohjausta monimuotoisesti

Outi Lastumäki ja Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Oamk ja Essi Varkki, OY

Eri ikäisten ihmisten elintapaperäiset terveys- ja hyvinvointiongelmat ovat lisääntyneet. Tarve asiakas- ja potilaslähtöisen elintapaopetuksen kehittämistä lääketieteen ja terveystieteiden koulutukseen oli tuotu esiin sekä terveyskeskuksesta että myös yliopistosairaalaan. Kehittämistyö liitettiin täydentämään aikaisempaa yliopiston ja ammattikorkeakoulun moniammatillista koulutusta osana HARKKA-hanketta.

VAIHE 1 Ohjausta avoterveydenhuollossa

Ensimmäinen asiakaslähtöinen elintapaohjaus pilotti toteutettiin keväällä 2019 korkeakoulujen ja Kontinkankaan hyvinvointikeskuksen yhteistyönä. Pilottiin osallistui 28 lääketieteen, sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja- ja kättilöopiskelijaa. Opiskelu muodostuu teoriaosasta, esiharjoittelusta opiskelijoiden kesken ja interventioista terveyskeskuksen potilaiden kanssa. Interventio muodostui ryhmäohjauksesta Learning cafe -menetelmällä ja seurantatapaamisella potilaan kanssa. Opiskelijat toimivat pienryhmänä ja lopuksi työparina ja kirjoittivat oppimispäiväkirjan ohjausprosessin vaiheista ja tuloksista.

Ryhmäohjaustilanne.
Kuva: Tiina Tervaskanto-Mäentausta.

Potilastyön tavoitteena oli:

- arvioida potilaan elämäntilanne, terveystottumukset ja toimintakyky
- ohjata potilasta terveellisiin elintottumuksiin
- tunnistaa potilaan toimijuus elintottumusten muutoksessa
- hyödyntää ohjauksessa muutosvaihemallia ja motivoivaa haastattelua

Opiskelijoiden oppimisraportista koottua palautetta:

- toimimme potilaslähtöisesti, annoimme aikaa kertoa ja kuuntelimme
- opimme käyttämään dialogia ohjauksessa, mitä osaamista tarvitsemme tulevassa työssä
- dialogi oli haastavaa, kun ohjaajia oli neljä
- työskentely moniammatillisissa tiimissä onnistui ja täydensimme toisiamme
- potilas voi paremmin ohjauksen tuloksena

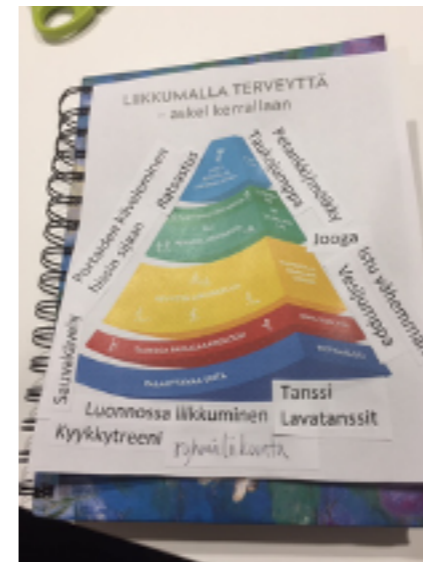
Aiheesta lisää:

www.oamk.fi/epooki/index.php?cid=1888

VAIHE 2 Kohtaamisia erilaisten ihmisten kanssa

Hyvän palautteen pohjalta syksyllä 2019 elintapaohjaus-opintojaksoon osallistui jo n. 160 opiskelijaa. Potilaiden sijasta mukaan tuli iso joukko kolmannen sektorin asiakkaita, esim. mielenterveyskuntoutujia, asukastupia, työttömien kuntoutustoiminnan ryhmiä, toisen asteen oppilaitoksia ja seurakunnan tukitoimintaa. Yhteensä ohjaukseen osallistui noin 300 henkilöä.

Opiskelijat suunnittelivat ja toteuttivat ryhmäohjaustapahtuman. Osallistujat saivat mahdollisuuden ilmoittautua mukaan yksilöohjaukseen. Elintapaohjauksen harjoittelu erilaisten ryhmien kanssa oli opiskelijoille haasteellista. Ryhmän ohjaaminen erilaisissa vuorovaikutustilanteissa ja asettuminen hyvinkin erilaisten ongelmien kanssa painivien ihmisten tilanteeseen oli osalle vierasta. Asia oli kuitenkin tärkeä ja ajankohtainen. Ohjaustilannetta oli harjoiteltu ennakoon opiskelijaryhmässä ja sen pohjalta tehty suunnitelma auttoi tilanteessa.

Ryhmäohjaustilanne asukastuvalla ja lukiossa. Kuvat: Tiina Tervaskanto-Mäentausta ja Outi Lastumäki.

Hyvää palautetta saatiin esimerkiksi työttömien ryhmistä.

Työttömien ryhmiin osallistui yhteensä 58 henkilöä, joista 38 vastasi palautekyselyyn. Heistä yli 3 vuotta työttömänä oli ollut 67%. Ohjaus motivoi erittäin paljon tai jonkin verran n. 80%:a heistä pohtimaan elintapojaan. Osallistujista 95%:a piti opiskelijoita asiantuntevina ja sopivina tehtävänsä. Eniten tarvetta jatkossa oli terveelliseen ravitsemukseen ja painon hallintaan.

Mysteeriasiakkaana toiminut työntekijä toi esiin palautteessaan:

"Kohtaamisessa oli lämpöä ja tasavertaisuutta."

"Oli ilo osallistua ja kokea kuulluksi tulemista, välittämistä ja vertaisuutta, KIITOS!"

Kolmannen sektorin organisaatiot kokivat opiskelijoiden ryhmät tarpeellisina. Toivomuksia toiminnan jatkamisesta tuli laajemminkin. Yhteistyötä kolmannen sektorin kanssa ei ole tässä mittakaavassa ja näin systemaattisesti ollut toteutettu aiemmin ja jatkosuunnitelmista sovittiin seuraavalle lukuvuodelle.

VAIHE 3 Pandemia ja siirtyminen etätyöskentelyyn

Lukuvuonna 2020–2021 elintapaohjaus – opintojakso oli molempien korkeakoulujen opetussuunnitelmissa ja opiskelijamäärä kasvoi noin 300 opiskelijaan. Covid19 – pandemian vuoksi opintojakso toteutus lukuvuonna 2020–2021 jouduttiin lyhyellä aikaviiveellä suunnittelemaan ja toteuttamaan etäyhteyksin simuloituilla asiakkailla. Lähes kaikki harjoittelun osiot toteutettiin. Koska yhteistyö eri asiakasryhmien kanssa lakkasi, niin lisätehtävänä opiskelijaryhmät suunnittelivat oman kuvitteellisen kohderyhmän ja ohjaustilanteen, joka äänitettiin tai videoitiin. Kokemus ei varmaankaan ollut yhtä aito kuin kasvotusten kohtaaminen, mutta tilanteeseen nähden elintapaohjauksen harjoittelu sujui kohtalaisen hyvin. Palautteissa tosin tuli aikaisempaa enemmän kritiikkiä toteutustavan suhteen.

- Tällä tavalla toteutettu elintapaohjaus oli erittäin hyvä oppimisen kannalta. Uskon, että jopa parempi, kuin oikealle potilaalle annettaessa, koska jouduimme porukassa miettimään, miten saamme elintapaohjauksesta mahdollisimman hyvän. Olimme itse pääroolissa, emmekä taka-alalla, kuten mahdollisessa elintapaohjauksessa oikean potilaan kanssa.
- Etänä toteutettuna en osaa keksiä mitään kehitettävää. Yleisesti etänä tämän tyyppinen opetus ei vastaa sitä mitä sen kuuluisi olla. Mutta poikkeustilanteessa tämäkin toimi hyvin!
- Kurssi oli erittäin hyvä, ja opin riittävästi asiakkaiden elintapaohjauksesta. Voin vilpittömästi suositella kurssia tuleville kollegoille.

Kiinnostavana lisänä pilottiryhmä opiskelijoista osallistui harjoitteluun, jossa testattiin etävastaanottolaitteiston avulla ohjaamista simuloituilla asiakkailla.

HARKKA-podcast: Nähdäänkö netissä? - Opitaan yhdessä ohjaamaan asiakasta etävastaanotolla

Tässä jaksossa keskustellaan etävastaanottotoiminnan harjoittelusta korkeakouluopintojen aikana.

PODCAST soundcloud.com/user-792254501/harkka-podcast-nahdaanko-netissa-opitaan-yhdessa-ohjaamaan-asiakasta-etavastaanotolla

Etävastaanottolaitteisto. Kuva: Satu Pinola.

VAIHE 4 Elintapaohjausta simuloitulla etävastaanotolla

Opintokokonaisuuden toteutus lukuvuonna 2021–2022 käynnistyi hybridimallisesti etäopetuksena Zoomin välityksellä ja elintapaohjauksen harjoittelua simuloituna hyödyntäen etävastaanottolaitteistoa. Etäopetus Zoomissa koostui dialogisen ohjauksen teoriasta ja harjoittelusta pohjautuen videoituihin ja kirjallisiin asiakas esimerkkeihin. Erityinen painopiste oli asiakkaan toimijuuden tukemisessa ja toimijuuden esteiden kartoittamisessa. Simulaatiossa harjoiteltiin etävastaanotolla tapahtuvaa elintapaohjausta moniammatillisena työryhmänä. Opiskelijoilta tullaan keräämään systemaattisesti palautetta opintokokonaisuudesta. Kuviossa alustavia oppimistuloksia.

	Asteikko 1-5 1 täysin eri mieltä - 5 täysin samaa mieltä	Vastausten keskiarvo
N=20	Osaan asiakaslähtöisen työskentelytavan	4,0
	Osaan hyödyntää asiakaslähtöistä elintapaohjausta tulevassa työssäni	3,7
	Osaan hyödyntää ohjausprosessia tulevassa työssäni	3,5
	Ymmärrän toimijuuden tukemisen merkityksen asiakaslähtöisessä ohjauksessa	4,0
	Osaan tunnistaa asiakkaan suojia	3,7
	Osaan hyödyntää muutosvaihemallia asiakkaan muutosprosessissa	3,4

Taulukko 9. Palaute elintapaohjauksen etävastaanottoharjoittelusta Syksy 2021

Asiakaslähtöisyys, terveyden edistäminen ja terveydenhuollon palvelujen digitalisaatio ovat keskeisiä sisältöjä SOTE-uudistuksessa. Asiakaslähtöisen elintapaohjauksen ja etävastaanottotoiminnan lisääminen koulutukseen on ollut erittäin ajankohtaista. Terveydenhuollon moniammatillisen tiimiosaaminen edistää asiakkaiden saaman palvelun laatua ja vaikuttavuutta.

Lähteet

- Frenk J, Chen L, Bhutta ZA ym. Health professionals for a new century: transforming education to strengthen health systems in an interdependent world. *Lancet* 2010;376: 1923–58.
- Lindahl A., Patja K. & Keski-Rahkonen A. 2019. Terveysvalmennus lääkärin työkaluna. *Lääkärehti* 23: 1498-1503.
- Prochaska JO, Velicer WF. The Transtheoretical Model of Health Behavior Change. *American Journal of Health Promotion*. 1997;12(1):38-48. doi:10.4278/0890-1171-12.1.38
- Sandström, S. & Varkki, E. 2021. Dialoginen menetelmä asiakkaan elintapaohjauksessa. Kirjassa Leiman, M. Asiakaslähtöisen palvelun työväline - dialoginen sekvenssianalyysi. Lähetetty julkaistavaksi.
- SOTE-uudistus. soteuudistus.fi/etusivu
- Tervaskanto-Mäentausta T, Taanila A, Ukkola O, Mikkilä L, Jokinen J & Varkki E. 2017. Collaborative diabetes training in outpatient primary care, *Journal of European CME*, 6:1.
- Tervaskanto-Mäentausta T, Taanila A, Seppänen U & Varkki E. 2015. IPE in undergraduate medical and health care studies: Collaboration with authorities, public services and schools. In book: Andre Vyt, Majda Pahor & Tiina Tervaskanto-Mäentausta (eds.) *Interprofessional education in Europe: Policy and practice*. EIPEN, Garant Publisher, Antwerp, Belgium 2015.
- Toikkanen U. 2021. Lääketieteen opiskelijat toivovat enemmän etävastaanoton opetusta. *Lääkärehti* 27.4.2021. www.laakarilehti.fi/ajassa/ajankohtaista/laaketieteen-opiskelijat-toivovat-enemmän-etavastaanoton-opetusta

5.6 Moniammatilliset simulaatiot

Anna-Mari Rautiola ja Lasse Tervajärvi, TAMK

Tampereen Taitokeskuksessa on toteutettu monenlaisia moniammatillisia simulaatioita. Simulaatio on pedagoginen menetelmä, jota voidaan käyttää eri alojen koulutuksista. Terveystieteiden huollossa simulaatio antaa turvalliset puitteet harjoitella niin teknisiä kuin ei-teknisiäkin taitoja. Simulaatio ei korvaa käytännön harjoittelua, mutta sen avulla voidaan täydentää hoitotyössä tarvittavia taitoja.

Yksi Taitokeskuksessa pilotoituista moniammatillisista simulaatioista oli hoitoketjusimulaatio. Hoitoketjusimulaatio on vähän käytetty ja tutkittu simulaation toteutustapa, jossa potilaan hoito voi alkaa sairaalan ulkopuolella ja jatkua sairaalan eri osastoilla. Taitokeskuksessa on toteutettu erilaisia moniammatillisia hoitoketjusimulaatioita.

HARKKA-podcast: Moniammatillinen simulaatioharjoittelu – Tiimityötä hoitoketjuharjoittelussa

Tampereen ammattikorkeakoulussa kokeiltiin hoitoketjusimulaatiota. Kuuntele millaisia kokemuksia simulaatioista saatiin.

PODCAST soundcloud.com/user-792254501/harkka-podcast-moniammatillinen-simulaatioharjoittelu-tiimityota-hoitoketjuharjoittelussa

Potilaan ensihoitoa ketjusimulaatiossa sairaalan ulkopuolella.

Potilas tutkittavana poliklinikalla.

Ensimmäinen Taitokeskuksessa toteutettu hoitoketjusimulaatio oli moniammatillinen harjoitus, johon osallistui sairaanhoidon, bioanalytiikan, radiografian ja fysioterapian opiskelijoita. Simulaation tarkoituksena oli harjoitella erityisesti eri ammattiryhmien välistä kommunikaatiota ja yhteistyötä sekä oman työn organisointia. Simulaatiotilanne toteutettiin samanaikaisesti eri osastoilla, joissa oli erilaisia potilaita hoidettavana. Lisäksi potilaita saapui harjoituksen edetessä lisää poliklinikalta. Simulaatioon osallistuvien tehtävänä oli huolehtia potilaille oikeanlainen hoito ja ohjaus.

Toiseen Taitokeskuksessa järjestettyyn hoitoketjusimulaatioon osallistui sairaanhoidon, ensihoidon, lääketieteen, bioanalytiikan ja radiografian opiskelijoita. Tavoitteena oli harjoitella kommunikaatiota ja yhteistyötä eri ammattiryhmien välillä. Simulaatiotilanteet toteutettiin ammattilaisten ohjauksessa opiskelijoiden suunnittelemana. Simulaatiossa oli kaksi casea, jotka kumpikin alkoivat sairaalan ulkopuolelta päättyen poliklinikalle.

Moniammatillisten hoitoketjusimulaatioista kerätty palaute osoitti, että tällaiset simulaatiot olivat opiskelijoille mielenkiintoinen tapa toimia ja oppia. Opiskelijat kokivat oppineensa etenkin eri ammattiryhmien välisestä yhteistyöstä ja kommunikaatiosta. Lisäksi he kertovat ymmärryksensä muiden ammattiryhmien työstä kasvaneen. Moniammatillisissa simulaatioissa potilaina olleet opiskelijat kykenivät myös reflektoimaan entistä paremmin potilaan asemaa ja näkökulmaa.

Lähde

Tervajärvi L, Hutri-Kähönen N & Rautiola AM. 2021. Student-LED interprofessional sequential simulation improves communication and teamwork. Nurse education in practice, 51, 102983. doi.org/10.1016/j.nepr.2021.102983

5.7 Opiskelijasta harjoittelun ohjaajaksi

Outi Lastumäki ja Pirkko Suua, Oamk; Jonna Juntunen, OY; Lasse Tervajärvi ja Anna-Mari Rautiola, TAMK

Terveysalan ammattilaisilta vaaditaan laaja-alaista osaamista, joista yhtenä osaamisalueena on opiskelijan harjoittelun ohjausosaaminen. Suomessa opiskelijoiden harjoittelun ohjaajina toimii harjoitteluyksiköissä työskentelevät ammattilaiset, joilta ei edellytetä erillistä ohjaajakoulutusta. Terveysalan organisaatiot ja opilaitokset ovat järjestäneet ohjaajakoulutusta jo vuosia, koska laadukkaan harjoittelun ohjauksen tiedetään olevan merkittävä opiskelijan ammatillisen kasvun ja kehittyvän ammatti-identiteetin mahdollistaja. (Tuomikoski 2019)

Opiskelijaohjaus, mentorointi ja perehdytys ovat yksi osa-alue terveysalan ammattilaisilta edellytettävää laaja-alaista osaamista, joka vielä on varsin vähäisesti huomioitu terveysalan koulutuksessa. Usein jo vastavalmistunut terveysalan ammattilainen joutuu ja pääsee ottamaan vastuuta opiskelijoiden harjoitteluiden ohjauksesta. Erityisesti nuoret vastavalmistuneet, kokevat haasteelliset opiskelijaohjaustilanteet raskaana, koulutus antaa valmiuksia (Luhanga ym. 2010, Brouwn ym. 2012).

Terveysalan koulutukseen ei ole systemaattisesti sisällytetty koulutusta harjoittelun ohjauksesta ja ohjaajana toimimisesta. HARKKA-hankkeessa lähdettiin kehittämään ja pilotoimaan ohjaajakoulutusta lähellä valmistumisvaihetta oleville terveysalan opiskelijoille. Koulutuksen tarkoituksena oli antaa pedagogisia valmiuksia opiskelijalle harjoittelun ohjaukseen ja tukea opiskelijan kehittymistä harjoittelun ohjaajaksi.

Opiskelijasta harjoittelun ohjaajaksi-opintojakso (3op) pilotoitiin keväällä 2021. Koulutus suunniteltiin ja toteutettiin Oulun ammattikorkeakoulun, Oulun yliopiston ja Tampereen ammattikorkeakoulun yhteistyönä. Koulutusta tarjottiin vapaasti valittavina opintoina ammattikorkeakoulujen terveysalan opintojen loppuvaiheessa oleville opiskelijoille. Opiskelijoita osallistui yhteensä 25 opiskelijaa Oulun ja Tampereen ammattikorkeakoulun eri terveysalan tutkinto-ohjelmista (sairaanhoitaja, fysioterapeutti, bioanalytikko, ensihoitaja ja röntgenhoitaja).

Koulutuksen tavoitteet	Koulutuksen ydinsisällöt
<p>Opiskelija</p> <ul style="list-style-type: none"> osaa ohjata ja arvioida opiskelijan oppimista ja ammatillista kehittymistä harjoittelussa osaa toteuttaa yksilö- ja moniammatillista ohjausta saa valmiuksia toimia opiskelijan harjoittelun ohjaajana siirtyessään työelämään tietää kansainvälisten opiskelijoiden harjoittelun ohjauksen erityispiirteitä tietää opiskelijaohjausta koskevan lainsäädännön ja laatusuosituksen 	<ul style="list-style-type: none"> Ohjauksen lähtökohdat Harjoittelun ohjaaja ja ohjausprosessi Erilaiset harjoittelun ohjausmallit: yksilöllinen oppiminen, tiimioppiminen, yhteistoiminnallinen oppiminen ja moniammatillisuus harjoittelussa Kansainvälisten opiskelijoiden ohjaus Ohjaustilanteet: ohjauskeskustelu ja haasteellisten tilanteiden kohtaaminen

Taulukko 10. Opiskelijasta harjoittelun ohjaajaksi-opintojakso (3op) suunnitelma.

Opintojakso toteutui etäopetuksena ja Moodle oppimisympäristössä. Siihen sisältyi viisi aktivoivaa webinaaria sekä seminaaripäivä Zoom-yhteydellä. Pedagoginen viitekehys perustui käänteiseen oppimiseen (flipped learning), jolloin etäluennoilla vuorovaikutukselle ja reflektiolle jäi enemmän aikaa.

Ohjaajakoulutuspilottiin osallistuneilta opiskelijoilta (n=25) kerättiin kirjallisesti kokemuksia opiskelijasta harjoittelun ohjaajaksi-koulutuksesta (rakenne, sisältö, toimivuus, tyytyväisyys). Opiskelijat olivat kirjallisesti antaneet luvan kirjoitelmien käyttöön ohjaajakoulutuksen kehittämiseksi.

- Suurin osa opiskelijoista oli hyvin tyytyväisiä koulutukseen
- Toteutus koettiin onnistuneeksi ja selkeäksi
 - Sopii hyvin erilaisille oppijoille
 - Opetusmenetelmien valinta aktivoivat opiskelijoita ja synnytti vuorovaikutusta
 - Ydinsisältö oli kohdennettu tärkeisiin asioihin
 - Tehtävät edesauttoivat oppimista
 - Etätoteutus ja yhteistyö kouluttajatahojen välillä oli toimivaa
- Kehittämiskohteena mainittiin simulaatioharjoitusten lisääminen koulutukseen

Opiskelijoiden kuvaama onnistunut ohjaussuhde.

LÄHTEET

Brown L, Douglas V, Garrity J & Shepherd CK. 2012. What influences mentors to pass or fail students.

Nursing Management 19(5), 16–21.

Luhanga F, Myrick F & Yonge O. 2010. The Preceptorship Experience: An Examination of Ethical and

Accountability Issues. Journal of Professional Nursing 26(5), 264–271.

Tuomikoski A. 2019. Sairaanhoitajien opiskelijaohjausosaaminen ja ohjaajakoulutuksen vaikutus osaamiseen. Väitöskirja. Oulun yliopisto. Oulun yliopiston julkaisuja D 1519.

6. Yhteistyötä ja verkostoitumista kehittämistyön ohessa

Tuula-Maria Rintala, TAMK ja Tiina Tervaskanto-Mäentausta, Oamk

Luvussa esitellään Covid-19 kyselyn tuloksia ja hankkeen aikana syntynyt fysioterapiaopettajien kansallinen verkosto.

6.1 COVID19 pandemia -kokemukset poikkeusoloista toivat eväitä harjoittelun ja sen ohjauksen kehittämiseen

Merja Jokelainen ja Maija Suhonen, Savonia AMK; Jonna Juntunen, OY; Pirjo Knuutila, LAB; Outi Lastumäki ja Pirkko Suua, Oamk

Hyvin edenneet hanketoimet muuttuivat, kun poikkeusolot koittivat. Suunnitelmia päivitettiin vauhdikkaasti. COVID -kyselystä saatiin uutta tietoa opiskelusta ja opettamisesta poikkeusolosuhteissa terveysalalta.

Keväällä ja syksyllä 2020 toteutettuun Covid19-kyselyyn vastasi yhteensä 376 terveysalan opiskelijaa ja 72 opettajaa HARKKA hankkeessa mukana olevista ammattikorkeakoulusta (taulukossa 11). Kyselyyn vastanneet opiskelijat olivat sairaanhoitaja-, fysioterapeutti-, terveydenhoitaja-, kättilö-, röntgenhoitaja-, suuhygienisti-, ensihoitaja-, bioanalyttikko-opiskelijoita. Kyselyyn vastanneet opettajat olivat toimineet poikkeustilanteen aikana harjoittelujen ohjaajina sairaanhoitaja-, terveydenhoitaja-, kättilö-, röntgenhoitaja-, fysioterapeutti-, ensihoitaja- ja bioanalyttikko-opiskelijoille.

Ammattikorkeakoulu	Opiskelijat	Opettajat
Oulun ammattikorkeakoulu	81	9
Tampereen ammattikorkeakoulu	80	20
Savonia-ammattikorkeakoulu	101	14
Lapin ammattikorkeakoulu	34	9
LAB-ammattikorkeakoulu	54	9
Kajaanin ammattikorkeakoulu	26	11
Yhteensä	376	72

Taulukko 11. Kyselyyn vastanneet terveysalan opiskelijat ja opettajat

Pandemia muutti totuttuja tapoja harjoittelussa ja harjoittelun ohjauksessa. Opiskelijat, harjoittelupaikkojen ohjaajat ja opettajat ideoivat yhdessä erilaisia mahdollisuuksia harjoittelun toteuttamiseen. Uusista tavoista syntyi oppimista edistäviä, moniammatillisia ja teknologiaa hyödyntäviä kokemuksia. Opiskelijat kokivat vastuun ottamisen merkittäväksi motivaatiota edistäväksi tekijäksi. Uusi teknologia tuli tutuksi sekä potilastyössä että opiskelijan ohjauksessa.

Pandemista opittua - eväitä etäohjaukseen

- Etäohjaus parhaimmillaan on toimiva ja tehokas harjoitteluohjauksen toteuttamiskeino, jossa huomioitava toimivat etäyhteysvälineet ja sovellukset, digiohjausosaamisen, näköyhteyden varmistaminen, ohjaustilanteen sisällön kehittäminen
- Harjoittelun ohjaajat mukaan etäohjaustilanteisiin
- Osaamisen vahvistamiseksi todettiin lisäkoulutuksen tarve sekä opettajille että harjoittelun ohjaajille poikkeustilanteessa huomioitavissa asioista ja hyvistä käytänteistä, vastuu- ja salassapitoasioista sekä etäohjauksesta
- Ammatillinen kasvu tarvitsee tuekseen laadukkaan harjoittelun ohjauksen, riippumatta tapahtuuko ohjaus etänä tai fyysisesti harjoitteluyksikössä
- Ammatillisen kasvun vahvistamiseksi terveysalan opiskelijoille tulee turvata tulevaisuudessakin riittävä ohjaus harjoittelumuodosta ja -paikasta riippumatta

Lue lisää Covid 19 kyselyn tuloksista:

Covid-19-pandemia vauhditti terveysalan harjoittelun kehittämistä
urn.fi/urn:nbn:fi-fe2021102151939

Merja Jokelainen ja Tuula-Maria Rintala

HARKKA-hankkeessa tutkittua - Etäohjaus harjoittelussa tullut(ko) jäädäkseen

BLOGI amkterveysala.files.wordpress.com/2021/10/blogi-kirjoitus-terveysalan-koulutuksen-verkosto-jokelainen-m-rintala-t-m-versio2_300921.pdf

6.2 Kansallisen verkoston perustaminen fysioterapeuttikoulutuksen harjoitteluvastuopettajille

 Pirjo Knuutila, LAB

HARKKA hanke-esittelyn innoittamana käynnistyi idea verkoston perustamisesta fysioterapeuttikoulutuksen harjoitteluvastaaville. Ammatillisen harjoittelun ohjaukseen tarvitaan yhdenmukaisuutta ja mm yhteiset standardit ja kriteerit. Harjoittelu on tärkeä osa koulutusta, jonka tulee vastata Eurooppalaiseen vaatimustasoon.

Harjoitteluvastaavien ensimmäisessä tapaamisessa yhteisiksi kehittämisen kohteiksi sovittiin mm. arviointikriteerit harjoittelun hylkäämiselle, harjoitelluissa saavutettavien fysioterapiataitojen lista, koulufysioterapian hyvät käytännöt, työelämäohjaajan ja harjoittelupaikan kriteerit sekä harjoitteluihin liittyvät oppimistehtävät.

Fysioterapeuttikoulutuksen ammatillisen työelämäharjoittelun hylkäämiskriteerit laadittiin yhteistyössä Harkka-hankkeen, Suomen Fysioterapiakouluttajien ja ammattikorkeakoulujen fysioterapiaharjoittelun vastuupettajien verkoston kanssa.

Hylätyn harjoittelun arviointikriteerit ovat saatavissa [lab.fi/sites/default/files/2021-10/Hylatyn-harjoittelun-arviointikriteerit-Fysioterapeuttikoulutus CC.pdf](https://lab.fi/sites/default/files/2021-10/Hylatyn-harjoittelun-arviointikriteerit-Fysioterapeuttikoulutus_CC.pdf)

Hylätyn harjoittelun arviointikriteerit ovat kaikille samat riippumatta siitä, missä ammattikorkeakoulussa opiskelee. Hylätyn harjoittelun arviointikriteerit on muotoiltu geneerisiksi siten, että ne sopivat kaikkiin fysioterapian harjoitteluihin riippumatta opintojen vaiheesta, harjoitteluympäristöstä tai fysioterapian erityisalasta. (Knuutila et al. 2021).

LÄHTEET

Knuutila, P, Jokelainen, M, Kinnunen, A, Kiviluoma-Ylitalo, M, Lehtonen, K, Svahn T. Työelämässä tapahtuvan harjoittelun arviointia kehitetään yhteistyössä. Fysioterapia 2021.3

HARKKA – Harjoittelusta työelämään muuttuvissa terveysalan toimintaympäristöissä -hankkeen tarkoituksena on ollut harjoitteluympäristöjä ja -käytäntöjä kehittämällä varmistaa opiskelijoiden sujuva siirtyminen työelämään sekä riittävä harjoittelu terveysalalla vaadittavaan potilasturvalliseen ja ammatilliseen osaamiseen jatkuvasti kehittyvässä palvelujärjestelmässä. Hanketta on rahoittanut Euroopan Sosiaalirahasto ja sen toteutusaika on 2018–2021.

Ohjaamisen saralla HARKKA-hankkeessa on kehitetty terveysalan harjoitteluihin uusia ohjauskäytäntöjä, joilla edistetään opiskelijoiden oppimista, osaamisen kehittymistä erilaisissa ympäristöissä ja hoitotiimeissä sekä sujuvaa siirtymistä työelämään.

oamk.fi/harkka

